

Uvodnik

Igor Gregori

Šola, delo, tržišče

Šolskoizobraževalni in univerzitetni sistem bo moral v prihodnje temeljito spremeniti svoj ustroj. Ta bo posledično vplival tudi na njegovo poslanstvo, saj bo v t. i. tekoči družbi docent opustil dosedanjo vlogo posrednika znanja in postal koordinator informacij oziroma impulzov znanja, ki ga šolska populacija že danes črpa in ga bo črpala iz različnih virov. Sedanje okolje namreč, prepojeno z množenjem informacijskih kanalov, ki jih prvenstveno spodbujata spletni svet in splošneje globalizacija, ponuja mladim težko uskladjivo informativno paleto. Prav zato bo potrebno v najkrajšem času predugačiti razmerje med gospodarskim (in delovnim) svetom in znanstveno akademskim okoljem, z njima pa bo morala šola uresničiti funkcionalno strategijo z namenom, da mlade usposobi za izzive nove jutrišnje delovne danosti.

Tako je pred časom na srečanju v Trstu v sklopu manifestacije Next dejal minister za šolstvo Profumo. Poudaril je, da v italijanski šoli vlada dokajšnja zmešnjava, v njej je občutiti pomanjkanje neke jasne upravne strategije, pretrgana je vez med njo in izostreno razvojno strategijo države. Njegov slovenski kolega Žiga Turk je na isti lokaciji prav tako trdil, da je razmerje med gospodarskim in šolskim svetom prehrhko, v prihodnje pa bo potrebno nadomeščati izgubljena delovna mesta (kot posledica inkrementalne inovacije in njene racionalizacijske logike) z novimi službenimi profili.

Ministra vlad sosednjih držav sta med svojim izvajanjem dejansko nakazovala prihodnjo vzgojno politiko na univerzitetni in višješolski ravni. Strinjamo se, da se morajo mladi že v šolskih letih soočiti z izzivi prihodnosti in da se v določeni meri morajo hkrati že takrat postaviti ob bok gospodarsko tržnim in delavskim zahtevam, od katerih bo odvisno njihovo življenje. Razmisliti pa je treba o pravnem razmerju med usklajevanjem uvajanja študentov v prihodnost in prekomernim vplivom, ki ga finančni vzvodi sedanje družbe preko političnih in upravnih kanalov imajo v razvojni fazi zlasti višješolskega študenta.

Naloga državnikov in politikov (ne glede, ali so to tehniki ali pa predstavniki različnih političnih opcij) v obdobju pomanjkanja strategij, ki bi vodile stran oziroma drugam kot zgolj v gospodarsko in tržno logiko zahodnega kova, je ravno vzporejanje državne - in v tem primeru šolske strukture - v smer globalizacijskih zahtev. Ravno to okolje namreč in njegove dinamike (zlasti iskanje konkurenčnosti za vsako ceno) prispeva k oblikovanju državne šolske politike in vanjo vnaša tako etično podstat, na kateri bodo prihodnje generacije osnovalle svoje sprejetje in spoštovanje pravil ene same družbene in gospodarske ureditve. Z njenimi prednostmi in mnogimi pomanjkljivostmi, kot že vrsto let žal opazujemo.

Najbrž je pošteno ravnovesje potrebno iskati v preprostem dejstvu, da bi morala šola učiti, kaj sta kapitalizem in tržno gospodarstvo, ne pa obratno: šolsko okolje mora še naprej ostati prostor, kjer se na podlagi neke nevtralne (kar preprosto ne pomeni ravnodušne) učne podlage in strukturne gotovosti učijo mladi kovanja pravičnejše jutrišnje družbe.

Pobesnelo vodovje na Slovenskem in Goriškem

Slovenska prosveta in Sklad Albina Ločičnika

Prvič štipendije za študente inženirstva

Slovenska prosveta razpisuje štiri štipendije iz Sklada Albina Ločičnika v spomin na dobrotnika in zavednega Slovenca, inženirja Albina Ločičnika.

Štipendije so namenjene slovenskim univerzitetnim študentom inženirstva s stalnim bivališčem v Furlaniji Julijski krajini, ki so se v študijskem letu 2012/13 vpisali na študij omenjene smeri. Prošnje je treba nasloviti na Slovensko prosveto, ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do 15. decembra 2012.

Priložiti je treba kratek življenjepis (s podatki o dosedanjem šolanju in sodelovanju v slovenskih organizacijah), potrdilo o vpisu v prvi letnik oziroma potrdilo o opravljenih izpitih za naslednje letnike in potrdilo ISEE.

Predvidene so: dve štipendiji po 1.000 evrov za študente prvega letnika in dve štipendiji po 2.000 evrov za študente naslednjih letnikov. Razpis je objavljen tudi na spletni strani Slovenske prosvete (www.slovenskoprosveta.org). Razpis so predstavili v prostorih Slovenske prosvete v ponedeljek, 5. novembra, ob prisotnosti predsednika Marija Maverja, Tatjane Oletič in Vanje Lokarja, ki je bil tesen družinski prijatelj pokojnega inž. Ločičnika in njegove žene

Evgenije oziroma Ženke, kot so ji pravili bližnji. Vanja Lokar je namreč poudaril, da se s podelitvijo štipendije izpolnijo želje gospe Evgenije, ki je vsa leta po smrti soproga (inženir Ločičnik je namreč umrl leta 1986) želela, da bi se na pri-

meren način ovrednotilo moževno ime. Gospa Evgenija je za vedno zatisnila oči pred dvema letoma, nedvomno pa bi danes pozdravila odločitev Sklada, da podpre obetavne mlade, ki so se v žal hudih vsestranskih finančnih in gospodarskih okoliščinah odločili za tako zahteven in dolgotrajen študij. "Ta smer pa je nedvomno najboljša popotnica za to, da bodo mlajše

generacije nekega dne zadostile zahtevam tržišča po strokovno profiliranih kadrih", je dejal Lokar, ki se zaradi svoje podjetniške preteklosti na te dinamike

Še kako spozna. Predsednik Slovenske prosvete Marij Maver je poudaril poskusno varianto letošnjega razpisa, v upanju, da bo glede na razpoložljiva finančna sredstva Sklada postal v prihodnje stalnica v našem prostoru: razpis je namreč namenjen spodbujanju univerzitetne kariere mladega intelektualno-strokovnega kadra našega prostora in naše narodne skupnosti v Italiji. Maver je obenem poudaril še dejstvo, da je Sklad razširil paleto povpraševalcev štipendije na pahljačo vseh inženirskih smeri, ne zgolj na tisto, v kateri se je izkazal pokojni inž. Ločičnik na svoji poklicni poti.

Inženir Albin (Bine) Ločičnik se je rodil v Trstu leta 1919. Starši (oče Štajerc, mati Primorka) so se z enoletnim otrokom preselili v Maribor, kjer je obiskoval osnovno šolo in maturiral na realni gimnaziji. Po maturi se je vpisal na tehniško fakulteto v Ljubljani in diplomiral na oddelku za gradbeništvo. Vojna vihra mu ni prizanesla. Sprva se je zatekel v Senožeče na dom svoje matere. Nato se je preselil v Ajdovščino, kjer so ga Italijani zaprli. Pozneje so ga odpeljali v koncentracijsko taborišče Montecarlo-Savona v Italiji. Od tam so ga Nemci po kapitulaciji Italije leta 1943 odvedli v taborišče v Mantovo. Iz taborišča je pobegnil, se vrnil v Ajdovščino in se tam poročil z domačinko Evgenijo Stibilj. Po končani vojni leta 1945 sta se z ženo preselila v njegov rodni Trst. Takrat je bil Trst pod anglo-ameriško upravo. Bine Ločičnik je takoj dobil službo kot glavni inženir pri cestnem podjetju Anas, kjer je ostal do priključitve Trsta Italiji leta 1954.

Tatjana Oletič, Marij Maver in Vanja Lokar (foto IG)

Pogovor

Kmetijska podjetnica Sara Devetak z Vrha bo prejela odlikovanje Trgovinske zbornice

3

Trst

Prof. Drago Bajc vodi tudi letos Krožek zabavne matematike, ki ga prireja Slovenska prosveta

10

Okrogla miza v Gorici

V Kulturnem centru Bratuž o zastopanosti slovenske narodne skupnosti v Italiji in Avstriji

14

Novo vodstvo Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa Izjava ob izvolitvi

Zbor Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa je na zasedanju v četrtek, 25. oktobra 2012, izvolil novo vodstvo Slovenske konference SSK. Zbor je ob začetku sprejel spremembo voljenih članov sveta, katerih število se je sedaj zmanjšalo na 11. Na Zboru je bil za predsednika Slovenske konference SSK izvoljen Franci Feltrin, trije izvoljeni podpredsedniki pa so: prim. Majda Kregelj Zbačnik, dr. med., Borut Korum, dr. dent. med in dr. Stani-

slav Raščan. Za člane Sveta Slovenske konference SSK so bili izvoljeni še: Sonja Avguštin, Darja Čopi, dr. Janez Dular, Mateja Forštnarič, mag. Stane Okoliš, prof. Tomaž Pavšič, dr. Boris Pleskovič, dr. Andrej Rant, prof. dr. Marija Stanonik, prof. dr. Tone Strojini in Hugo Šekoranja. Nadzorni odbor Slovenske konference SSK v novem mandatu sestavljajo: Jelena Malnar, Peter Urbanija in Janez Lampret; nadomestni član nadzornega odbora je

Božo Dimnik. Jana Čop, prof. Dane Hriberšek in prof. Ivan Vivod so novi člani Častnega razsodišča, nadomestna člana Častnega razsodišča pa sta Dušan Čop in Leposava Jovančič. Na Zboru je bilo predstavljeno obsežno in uspešno triletno delo Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa, pri katerem je bila posebej poudarjena organizacija strokovnih konferenc slovenskih strokovnjakov iz sveta in Slovenije in programov za mlade.

Novoizvoljeno vodstvo bo na podlagi smernic Zbora oblikovalo program dela za naslednje mandatno obdobje 2012-2015, pri katerem se bo še naprej zavzemal za povezovanje slovenskih rojakov po svetu in bdel nad najpomembnejšimi vprašanji slovenske družbe in njenih pripadnikov v domovini in tujini. Pri tem pa je Slovenska konferenca prepričana, da se ta zavzemanja obrestujejo, če v njih sodeluje več akterjev. Zato upamo, da bomo v prihodnje izpolnjevali naše poslanstvo tudi z vašim sodelovanjem in tako krepili odnose v prid vseh Slovencev.

Sonja Avguštin, generalna sekretarka SSK

SSO solidarna z uslužbenci

SSO izraža solidarnost z uslužbenci slovenskih organizacij

Svet slovenskih organizacij izraža solidarnost in podporo vsem uslužbencem slovenskih organizacij, ki so v prvi vrsti prizadeti zaradi težav, ki so nastale pri delovanju in prenašanju finančnih sredstev iz Rima na Deželno FJK. SSO je v zvezi s tem že nastopil pri vseh pristojnih organih in označil nastalo stanje za nesprejemljivo in hudo škodljivo za prihodnost naše narodne skupnosti.

V tem trenutku si SSO prizadeva, da bosta čim prej dosežena dva cilja: pridobitev še manjkajočega dela finančnih sredstev za leto 2012 in popravilo namenjenih sredstev za leti 2013 in 2014. S previdnimi in preudarnimi koraki ter z odločnim in enotnim vztrajanjem verjamemo, da lahko presežemo tudi ta kritični trenutek.

V bližnji prihodnosti pa nas seveda čaka skupno prizadevanje za sistemsko ureditev financiranja s strani Republike Italije in Dežele FJK, ki bo omogočila slovenskim ustanovam normalno načrtovanje delovanja, njihovim uslužbencem pa socialno gotovost, ki jim pritiče.

Srečanje med strankama Novo Slovenijo in Slovensko skupnostjo

Samostojna manjšinska politika je pomembna tudi v matični domovini

V ponedeljek, 15. oktobra, je bilo v Ljubljani srečanje med vodstvom strank Nova Slovenija in Slovenska skupnost. Sedemčlanska delegacija SSK sta vodila predsednica Fulvia Premolin in tajnik Damijan Terpin, z njima so bili še podpredsednik Hadrijan Corsi ter člani deželne tajništva Julijan Čavdek, Igor Pavel Merku, Mara Černic in Maurizio Vidali. Za Novo Slovenijo so bili prisotni predsednica Ljudmila Novak, podpredsednika Alenka Šverc in Janez Dular,

manjšine v Italiji, kjer je predvsem izstopala politična situacija, ki je sedaj vedno bolj v vidiku političnih in deželnih volitev; te bodo na vrsti prihodnje pomlad. Deželni tajnik SSK Damijan Terpin je predstavnikom NSi orisal prizadevanja SSK za izvajanje čl. 26 zakona 38/2001, ki zadeva izvolitev slovenskih predstavnikov v italijanski parlament. Poudaril je temeljno vlogo, ki jo odigrava samostojna manjšinska stranka, s kakršno razpolagajo vse najpomembnejše manjšine

vajanju določil zaščitnega zakona 38/01, pritožbo na Deželno upravno sodišče, ki jo je SSK vložila zaradi ukinutve goriških rajonskih svetov, ter vlogo novonastalega Evropskega združenja za področno sodelovanje med tremi goriškimi občinami. Mara Černic je opozorila na hude težave, ki jih imajo slovenske organizacije in društva zaradi zamud in krčenja finančnih sredstev. Igor Pavel Merku je orisal zakonski osnutek SSK za slovenske šole, ki so ga predstavniki SVP vložili v Senatu. Hadrijan Corsi se je dotaknil vprašanja nasledstva goriških skupnosti in izrazil zaskrbljenost nad gospodarskim stanjem, tako v Italiji kot v Sloveniji.

Predstavniki NSi so pokazali precejšnje zanimanje za stanje Slovencev v Italiji. Omenjen je bil tudi zakon za izvolitev predstavnikov Slovencev iz zamejstva in po svetu v Državni zbor Republike Slovenije, ki pa je sedaj na mrtvem tiru, ker je v nekaterih državah problem dvojnega državljanstva. Predsednica NSi Ljudmila Novak je poudarila, da pozorno spremljajo stanje v Italiji, in pri tem ponudila možnost posredovanja tako na medvladnem srečanju Slovenija-Italija kot tudi na kongresu Evropske ljudske stranke, na katerem so bili prisotni tudi predstavniki italijanskih strank, včlanjenih v EPP.

Deželno tajništvo SSK

predsednik sveta NSi Matevž Kleč, glavni tajnik Robert Ilc ter člana vodstva Milan Matos in Matjaž Longar. Po uvodnih predstavitvah sta obe strani poudarili zadovoljstvo, da se med strankama obnavlja in ohranja odnos, ki je nastal v času osamosvojitve Slovenije. V nadaljevanju pa je bila podana ocena nad trenutnim stanjem slovenske narodne

v EU. Fulvia Premolin je spregovorila o pomenu krajevnih javnih uprav, kot so občine, kjer ima slovenska narodna manjšina pomembno vlogo pri upravljanju lastnega območja. Maurizio Vidali je predstavil reformo, ki zadeva združevanje in ukinjanje pokrajin, ter posledice, ki bi nastale zaradi znižanja števila predstavnikov. Julijan Čavdek je prikazal težave pri iz-

Poslanci manjšinskih narodnih skupnosti o prispevkih naši manjšini

Vložili so popravek k finančnemu zakonu

Vprašanje krčenja finančnih prispevkov slovenski narodni skupnosti v FJK, ki je že več časa predmet soočenja na relaciji Trst - Rim - Ljubljana

predstavnik iz Doline Aoste Roberto Nicco so zato formalno vložili popravek k finančnemu zakonu, s katerim predlagajo ponovno uravnoteženje financi-

zagotovila in lepe besede o vlogi manjšinskih narodnih skupnosti na čezmejnem območju pri utrjevanju mednarodnih vezi in zagotavljanju dodane vrednosti večkulturnega območja. Pričakovati je, da bo italijanska vlada, tudi na opozorilo samih institucionalnih vrhov države in priporočil iz slovenskih diplomatskih krogov, v fazi parlamentarnega zakona upoštevala popravke, ki so jih v zelo slični obliki vložili tako manjšinski poslanci kot tudi poslanci Demokratske stranke.

Prav tako bi bila tudi dobrodošla podpora parlamentarcev iz vrst desne sredine, saj gre za vprašanje, ki presega deželne okvire in zadeva tudi financiranje dejavnosti italijanske manjšine v Sloveniji in na Hrvaškem.

Karl Zeller

Siegfried Brugger

Roberto Nicco

na, od vsega začetka aktivno spremljajo tudi parlamentarci južnotirolske ljudske stranke SVP v politično-programskem sodelovanju s stranko Slovenska skupnost. Poslanci SVP Karl Zeller in Siegfried Brugger ter manjšinski

ranja postavk iz zaščitnega zakona 38/01, ki so v vladnem zakonskem osnutku utrpeli nerazumljivo in neopravičljivo kletovanje. Pri tem se poslanci iz vrst narodnih manjšin, tako kot Slovenska skupnost, sklicujejo na

Foto IG

V ponedeljek, 5. t. m., smo se zaposleni v slovenskih ustanovah v Italiji, ki jim zaradi finančnih rezov s strani Italije grozi obstoj, zbrali na drugem srečanju in medse povabili predsednika krovnih organizacij, da bi se z njima pogovorili, na kakšni točki je reševanje sedanje finančne stiske, v kateri se nahaja naša narodna skupnost. Predsednik Sveta slovenskih organizacij dr. Drago Štota in predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudi Pavšič sta spregovorila o posamičnih in skupnih prizadevanjih za premostitev finančne krize, opozorila sta na dejstvo, da bi morala italijanska država drugače urediti financiranje za Slovence v Italiji izjemno pomembnih ustanov, saj je nedopustno, da se meseca novembra še ne ve, koliko sredstev sploh bo na razpolago, predvsem pa sta oba izrazila solidarnost z zaposlenimi, kot sta bila tudi mnenja, da je nedostojno, kako se do slovenske manjšine obnaša italijanska država in še posebej sedanja deželna uprava, saj ima dežela Furlanija Julijska krajina samo zaradi prisotnosti slovenske manjšine poseben deželni statut. Udeleženci srečanja smo se dogovorili tudi za nove oblike skupnega nastopanja in pritiskov na deželno ter italijansko vlado.

Povejmo na glas

Brez tesnejše povezanosti bomo le izgubljali

Misel, da bomo brez tesnejše povezanosti le izgubljali, se seveda nanaša na velike težave, sredi katerih smo se znašli kot celotna narodna skupnost. Montijeva vlada odgovarja na krizo z vse ostrejšimi krčenji in videti je, da niti nam kot manjšini ne bo prizaneseno. Rimska izplačila vse bolj kasnjajo, napovedan je zmanjšan prispevek, in ker enako velja za italijansko manjšino v Sloveniji in na Hrvaškem, ni razlogov, da bi sedanje in nemara prihodnje ukrepe podcenjevali. Naše ustanove in dejavnosti so v vse večji stiski, tako da je že vsem jasno, kako resni so časi in da je nujno najti dodatne prijeme, s pomočjo katerih bi utrpeli kar najmanjšo izgubo, če že ne ohranili vse tisto, kar zdaj imamo. Naši ljudje se obnašajo zrelo, vendar so pričeli zaposleni, torej tisti, ki zasedajo skrbno odmerjena delovna mesta, opozarjati javnost, da preti ogroženost mnogim med njimi in s tem nepogrešljivim dejavnostim, ki jih predstavljajo. Na dlani je, da je treba nekaj storiti, kaj, se točno ne ve, toda, da je v vsakem primeru nujno nekaj storiti, to prepoznava celotna naša družba. To bi se lahko zdel očitek vsem našim vodilnim predstavnikom civilne družbe kakor tudi vsej naši odločujoči politiki, vendar temu ni tako. Naši vodilni predstavniki se trudijo vsak po svojih močeh z vso možno poštrevnostjo, o tem ni nobenega dvoma, in verjetno je ta trud vse do danes zadostoval. Bati pa se je, da bo v prihodnje premalo učinkovit v odnosu do državnih ukrepov, za katerimi stoji zlo-

večja kriza, ki vsak dan le pridobiva moč in celo postaja planetarna. Rezervna moč pa obstaja in je v tem, da bi lahko bili tesneje povezani in bi pravzaprav morali biti tesneje povezani. Premoremo nekoliko vplivnih glasov, kar pa v današnjem času vse bolj daje vtis razdrobljenosti in razpršenosti. Potrebujemo en sam glas, ki bi predstavljal vse nas, celotno našo narodno skupnost. V kriznih časih je pač nujno, da se določena skupnost poveže in strne ter da ima o žgočih vprašanjih dogovorjeno poenoteno mnenje, s katerim potem nastopa navzven. Takšna strnitev je v bistvu politična, je skupni imenovalec in izraža mnenje ter stališče vseh, torej eno mnenje. Samo za primer: trenutno kroži v našem prostoru dvoje stališč o tem, kako naj se v sedanjem trenutku obnašamo, ali s strpnimi pogajanjimi in pomiritvami ali z odločnejšimi protesti, ki naj razvidneje posežejo v javnost. Če ni strnitve, se obe mnenji medsebojno izčrpavata in tako rekoč spodkopavata, ali pa vsako mnenje deluje po svoje, kar je navzven neučinkovito. Nekako v tem vzdušju so bili ukinjeni rajonski sveti v Gorici, na srečo pa še ni vse izgubljeno, kar se tiče pokrajin v naši deželi. Treba je torej sestiti za isto mizo, pozabiti vse zamere, prenehati skrbeti za to, kdo je bil ali bo bolj zaslužen, kdo je imel ali bo imel bolj prav, se sporazumeti in se povsem osredotočiti na izhod iz sedanjega hudega stanja. Iz sedanjega zares hudega stanja.

Janez Povše

POGOVOR Sara Devetak, kmetijska podjetnica na Vrhu Sv. Mihaela

“Kraško, zdravo in kakovostno!”

Sara Devetak je prva od štirih hčerk daleč naokrog znanih gostincev Avguština in Gabrielle z Vrha Sv. Mihaela. Družina upravlja prvovrstno gostilno, ki se ponaša z več kot 140-letno tradicijo in številnimi uglednimi priznanji, pa tudi s pet let staro Lokando z osmimi spalnicami. Na krožnike prenašajo kuhinjsko kulturo, značilno za kraški in srednjeevropski prostor, začinjeno s pristrčno gostoljubnostjo delavnih in iznajdljivih Kraševcev. Sara, mamica 14 mesecev starega Mihaela, pa je naredila še korak dlje in si ustvarila posebno nišo: postala je kmetijska podjetnica, ki se s svojimi posebnimi izdelki prav lepo uveljavlja blizu in daleč. V četrtek, 8. novembra, bo prejela nagrado goriške Trgovinske zbornice in Odbora za žensko podjetništvo, ki sta skupno s pokrajinsko upravo razpisala tretjo izvedbo natečaja “Magicamente imprenditrice”. Pristojila si jo je zaradi svoje izvirnosti, ustvarjalne podjetniške žilice, inovativnih prijemov, ovrednotenja našega ozemlja in še česa. Zahvaljujemo se ji, ker si je vzela čas za pogovor in nas zelo prijazno sprejela.

Si kmetijska podjetnica. Kako se je to začelo in kdaj?

Zelenjavo in sadje imamo doma od nekdaj. V gostilni si prizadevamo, da bi ponujali samo naše proizvode ali kvečjemu tiste, ki so s Krasa oz. prihajajo s področja 20 km okrog naše vasi. Zgodilo pa se je, da me je pred nekaj več kot desetimi leti tata vprašal, ali bi jaz prevzela nonotovo kmetijo. Učila sem se nekaj popolnoma drugega (na univerzi v Vidmu je diplomirala iz jezikov; op. ur.). Odgovorila sem, da lahko poskusim, saj ni nemogoče. Zavedala pa sem se, da se moram marsikaj novega naučiti. Začela sem opazovati, kaj dela nono, nisem pa imela posebnih načrtov. V tistih letih se je zgodilo, da smo pridelali res veliko sadja. Mama je predlagala, da bi naredili marmelado. Imeli smo slive, kutine in hruške. Ko sem spoznala svojega sedanjega moža, ki rad dela na svoji kmetiji, sva skupaj odločila, da bi se lotila kmetovanja. Opravila sem nekaj tečajev, veliko sem se pogovarjala z nonoto, marsikaj pa tudi s starši in možem, s prijatelji in kakšnimi klienti iz gostilne, agronomi itd. Prebrala sem si tudi kar nekaj knjig. Potem pa poskusim. Marsikaj sem tudi že zgrešila in se tako vedno česa novega naučila. Razumela sem, da tudi luna vpliva na rastline. Marsikaj je treba saditi ob stari oz. novi luni. To drži. Podobno velja za obrezovanje. Naša kraška zemlja je posebna, saj imamo veliko kamenja; vsako leto jo gnojimo in hranimo. Vsadili smo več vrst sadnih dreves, sejali zelenjavo, na koncu pa še končujemo Hišo okusov.

Torej imate gostilno in Lokando, kmalu pa boste imeli še t. i. Hišo okusov?

Da, v Hiši okusov so dobro opremljena kuhinja, skladišče, prostor za prodajo, urad, velika klet iz kamna. Odločili smo se za večjo naložbo, saj imamo v predalčku še kakšno idejo. Ne moremo se ustaviti samo pri marmeladi in sokih, od tega se ne živi. Pridelovati je treba veliko več. Ker iščemo kvaliteto, pa čeprav v omejeni proizvodnji, delamo na tem, kar

imamo; ne nameravamo kupovati tujih pridelkov. Za zdaj nimamo še certifikata “bio”, lahko pa dokažem, da so naši izdelki res naravni.

Srečna sem, ker imam priimek, ki ga ljudje poznajo in se zato zanesejo. Če zrasteš iz nič, je zelo težko.

Dela gotovo ne manjka...

Sploh ne. Med drugim ne uporabljamo kemičnih škropil, temveč samo naravna. Lani smo vsadili približno 80 breskev treh različnih sort, ki naj bi bile odporne; umrlo mi je že deset rastlin, kar me res moti. Zanje zato še iščem primerno biološko škropilo. Ker delamo naravno, je posebno pomembna preventiva. Če vem, da se v določenem letnem času pojavijo listne uši, rdeči pajki ali drugi škodljivci, škropim prej. Dela je sicer več, sadje tudi ni perfektno na videz, pridelamo pa tudi manj. In vendar mislimo pri tem vztrajati.

Od dela na zemlji do vlaganja v kozarce, vse delamo sami. Ne uporabljamo ne konzervansov ne zgoščeval; ker le-ta lahko povzročajo celiakijo in imata bodisi gostilna kot kmetija certifikat, da sta pozorni do oseb s to boleznijo, ki je v porastu, skrbimo tudi za to.

Za pridelovanje zelenjave uporabljamo črno platno z luknjicami, tako da omejujemo rast plevela in se izogibamo, kolikor se le da, škropilom. Imamo tudi primerno namakalno napravo, s katero zagotavljamo zelenjavi potrebno količino vode. Škropilnico lahko zelenjavo poškoduješ, po nepotrebnem zmoriš liste, obenem pa tudi porabiš več vode. Letos smo sicer zaradi dolge suše in toplote porabili ogromno vode, drugače ni šlo. Usposabljam staro štirno in kopamo drugo. Vse delamo na roko, čeprav smo dobro mehanizirani. Še marsikateri pripomoček nam manjka, da bi lahko udobneje delali. Počasi bo že. Dela pa res ne manjka. V zadnjem letu smo pripravili približno deset tisoč kozarcev...

Kje imate zemljo?

Skupno imamo dvanajst hektarov, v glavnem gre za gozdnato področje, samo en hektar je namenjen zelenjavi in sadju. Nekaj imamo na t. i. Largi pred vstopom v vas, nekaj na kraju nedaleč od gostilne, ki mu pravimo Vila; tam imamo breskve, marelice, hruške, jabolka, kivije, kakije in drugo. Vsadili smo tudi lešnike in orehe. Poskusili smo tudi s kostanjem, pa se ni obnesel. Imamo tudi male gozdne sadeže, kot npr. borovnice, maline, robidnice in druge. Če škropiš, bi moral imeti vedno enako količino pridelka; če ne škropiš, pa ne: pri nas je eno leto več, drugo manj. Naslednje leto bi morali pridelati več kot letos. Gozdnate površine izkoriščamo za les, ki ga tudi prodajamo. Uporabljamo pa ga tudi za segrevanje; kmalu ga bomo uporabljali tudi na kmetiji in v gostilni, saj smo začeli z gradnjo centralnega ogrevanja na drva s projektom Kmečke zveze.

Družina je vedno zraven. Če je ni, ni nič! Pri nas si vsi pomagamo. Nono hodi vsak dan v vrt, vedno kaj dela in opazuje, da je vse v redu. Včasih me skrega, če kaj zgrešim; če pa mi kaj uspe, je še bolj jezen... Mama in sestra Tatjana mi pomagata z marmeladami; to smo do zdaj delali ob torkih in četrčkih v kuhinji gostilne, ko je ta zaprta.

Če smo npr. nabrali slive v ponedeljek, smo morale pripraviti marmelado najkasneje v četrtek. Letos smo slive pobrali, ko še niso bile preveč zrele; tako so lahko počakale v kleti, marmelada pa je dosti boljša, ne preveč sladka. Ker bomo imeli primeren prostor v novi Hiši okusov, ki je skoraj povsem uporabna, bomo tam lahko delali vsak dan.

Delaš samo to ali tudi v gostilni?

Foto DPD

Delam tudi v gostilni. V glavnem sem z očetom v jedilni sobi z gosti: tega pa bo vedno manj, ker imam na kmetiji vedno več dela. Med drugim z možem in sinčkom čakamo drugega “angelčka”, kar nas še posebno osrečuje: naša velika želja je namreč imeti veliko družino, če jo bo Bog dal.

Sestra Tatjana dela z mamo v kuhinji, opravlja pa tudi druge marketinške posle, rezervacije in nudenje informacij gostom gostilne in Lokande. Sestra Tjaša skrbi za “oštirijo” in pomaga v jedilni sobi; najmlajša, Mihaela, hodi še v šolo, doma pomaga samo ob koncu tedna. Pomagamo vsi, ker smo družina. To nam pomeni veliko. Ker smo pri stvari s srcem, iščemo kvaliteto; čeprav količine niso velike, želimo, da je to, kar delamo, res dobro. Isto velja za kmetijo kot za gostilno.

Moj mož Pavel ima svoje delo, poleg tega pa je še čebelar. Imamo šestdeset panjev. S tem se je on ukvarjal že leta 1991, nato so zaradi varože pomrle vse čebele. Ko sva se spoznala, sem ga spodbudila, da bi se spet lotili čebelarstva. Vzela sva deset slovenskih panjev Žnidarčič (skrbeti zanje ni lahko, med pa je res kvaliteten), pred dvema letoma pa smo vzeli še panje Datamblat (je veliko lažje delati z njimi). Iz njih je Pavel iz leta v leto pridobil nove čebelje družine. Sedaj je dejansko skupno “aktivnih” 40 panjev, 20 pa jih je še mladih. Letos nam je uspelo pridelati tri sorte medu: cvetličnega, lipovega in akacijevga, vsakega po sto kilogramov. S prispevkom, ki nam ga je dodelila deželna uprava na podlagi določenih parametrov, smo kupili elektronsko čebelarsko točilo za 12 satnic, s katerim bomo delali dosti bolje. Ko moj mož ne dela, pa še pomaga s stroji nonoto v vrtu, žaga drva itd.

Katero so tvoje specialitete, na katere si najbolj ponosna?

Prav posebne so marmelade iz različnih zelenjav, ki pogosto presenečajo ljudi. Težko namreč razumejo, da je zelenjavna marmelada lahko sladka. Zgodilo se je, da smo imeli pred nekaj leti kvintal kumaric in nismo vedeli, kaj bi z njimi. Naredili smo marmelado, ki je res zelo dobra s kruhom, predvsem pa s svežimi siri. Ponosna sem tudi na marmelado iz repe in cimeta. Sami poskušamo različne kombinacije in jih potem

omenjenega?

Letos smo tudi vlagali zelenjavo v kis. Imeli smo dosti bučk: iz notranjega, mehkejšega dela smo naredili marmelado, ki smo ji dodali janež. Trši del “kočk” pa smo dali v jabolčni kis, mu dodali bel vinski kis, naš akacijev med in poper. Prišlo je prav dobro. V kis smo vlagali tudi feferone, jajčevce in korenje. Za našo rabo smo poskusili narediti tudi gorčično omako.

stu Videm in Furlaniji, na Tržaškem pa na kmetiji Baita v Saležu, ki ima – med drugim – odlične kraški pršut; tega ponujamo klientom tudi mi. Kontaktirajo nas tudi posredniki, ki skušajo prodreti na širši trg v naši deželi in drugod po Evropi. Imeti pa bi morali vsaj petkrat večjo proizvodnjo, da bi lahko kaj pričakovali od tega. Zato moramo še veliko saditi in seveda delati.

Res sem hvaležna staršem in družini, ki me spodbujajo, naj grem naprej. Vem pa tudi to: če bi naši izdelki ljudem ne bili všeč, bi to negativno vplivalo tudi na delo v gostilni. Upam, da bom s tem v naslednjih letih lahko bolj resno delala; zdaj je to še nemogoče.

Mislite zaposliti še koga, da povečate proizvodnjo?

Mislim prav, da ja. To, kar zaslужimo, v tem trenutku niti ne krije stroškov. Hvala Bogu nono v vrtu dela zastoj... Ko bi ga ne bilo, res ne vem, kdo bi to delal. V gostilni imamo itak veliko dela. Še pred nekaj leti res nisem pričakovala, da se bo stvar tako razvila. Kljub krizi kmetija raste. Upam, da bo “zletela”. In mi želimo biti pripravljene. Z nogami po tleh, korak za korakom.

Zanimanje torej je?

Zanimanje je. Ljudi očitno zanima zdrava in naravna prehrana, ki je za nas zelo pomembna. Naš moto je: kraško, zdravo in kakovostno! In seveda ne v industrijskih razsežnostih. Med tistimi, ki jih naša ponudba zanima, so tudi klienti iz gostilne in od drugod. Kakšenkrat se zgodi, da te bolj cenijo ljudje od daleč kot tisti od blizu...

Kaj ti pomeni stik z naravo in zemljo?

Pri skavitih mi je bilo lepo v naravi, drugače pa nisem bila nikdar dosti navezana nanjo. Ko sem bila pred leti šest mesecev na študentski izkušnji Erasmus na Madžarskem, sem živela v velikem mestu. Tam mi je močno manjkala. Indirektno mi je navezovanje nanjo posredoval moj mož, ki je kmet in dela s čebelami. Ko je zbolel nono in sem morala več delati na zemlji, sem doživela posebno srečo, ko sem videla, kako je rastle to, kar sem sama gojila. In tega je z leti vedno več. Zdaj iščem stik z naravo vsak trenutek, ko morem. Potrebujem zrak. V vrt hodim tudi z otrokom, da se nauči od malega. Zdaj, ko smo pripravili Hišo okusov, najraje previjam čas v svojem delu. Rada imam tudi stik z ljudmi, rada govorim o tem, kar delam. Vse pa se je zgodilo postopoma. Če bi me pred enajstimi leti kdo vprašal, kje vidim svojo prihodnost, bi mu odgovorila, da želim delati v evropskem parlamentu v Strasburgu. Šlo je drugače. Nisem mislila, da bom ostala doma, z rokami v zemlji. Saj ni lahko delati v družini, marsikdaj se skregamo, a ostajamo vedno močno povezani. Smo vedno skupaj, čeprav zaradi dela nimamo časa, da bi bili skupaj v miru. Delamo, se trudimo, smo pa srečni.

Nam lahko poveš kaj več o nagradi, ki jo boš prejela 8. novembra?

Februarja so razglasili natečaj. Znanka me je spodbudila, naj se prijavim. Mislim, da ne bo nič, saj nisem imela kaj dosti pokazati. Pa sem vseeno poskusila in se predstavila. Ko so mi povedali, da bom nagrade, sem bila res presenečena. Kar bom prejela, že vem, da bom vložila v novo opremo. Da bomo lahko delali boljše in še več.

Danijel Devetak

ponujamo. Imam to prednost, da mama dela v kuhinji in rada preizkuša novosti. Med drugim je pripravila puding s feferoni in belo čokolado. Funkcionira! Mama ogromno dela. Bučke in janež sem si izmislila sama. Rada imam zelenjavo, ki se v kombinaciji s čim drugim spreminjajo, niso več grobe, imajo nov okus. Lani smo naredili tudi marmelado iz hrušk, cimeta in orehov, odlična je tudi tista iz kakijev in pomaranč. Še najbolj sem torej ponosna na stvari, ki so samo naše in jih nima nihče drug.

Si se sama naučila delati marmelade?

Ne, to me je naučila mama. Ni posebnih skrivnosti. Zdi se banalno, in vendar po mojem velja tole: če ti je nekaj všeč in to delaš z ljubeznijo, ti dobro uspe. Če nekaj delaš samo zato, ker to moraš narediti, ne boš imel enakih rezultatov. Dostokrat smo kaj poskusili in tudi vrgli proč, ker nismo bili zadovoljni. Z leti in izkušnjo pa se naučiš, kar je potrebno. Marmelada se po zakonu imenuje tako, ko je narejena iz agrumov. Džem (“confettura”) pa, ko je iz ostalega sadja in ga mora po zakonu imeti vsaj 35%. “Extra džem” je, ko ima vsaj 45% sadja. Mi pridelujemo “extra džem”, ki pa imajo vsaj 60% sadja. Če narediš džem, ki ne vsebuje sladkorja, to ni več marmelada oz. džem, temveč kompost, konzervirano sadje (“composta”). Imamo pa namen delati tudi marmelade brez sladkorja. Če imaš primeren peč, ki dobro sterilizira, ni težko. Največji problem so... papirji! Za vsako stvar – za v kisu vloženo zelenjavo, za meze, za marmelade, za sokove, za med... – so drugačni papirji, bi-rokacija! To pomeni ogromno izgubo časa in energij. V prihodnje bi radi poskusili delati tudi likerje ter sadje in trave v žganju. Spet bomo imeli opravka z novimi papirji...

Kaj še imate poleg vsega

Seminar o trgovini z ljudmi in novodobnem suženjstvu

Izkoriščanje ljudi zaradi lastnih koristi

Dne 29. oktobra je v prostorih Univerze v Gorici potekal seminar o različnih oblikah izkoriščanja in trgovine z ljudmi. Udeležili so se ga številni predstavniki institucij, ki delajo na področju tujcev in priseljencev, še zlasti s področja sociale, zdravstva, policije, sodstva, kakor tudi nevladne organizacije, med njimi tudi Karitas. Vsem prisotnim in predavateljem je bilo skupno, da je večina priseljencev in tujcev prepuščena na milost in nemilost različnim skupinam ljudi, ki si na ta način ustvarjajo zaslužek. Če je bila pred leti glavni problem prostitucija, se sedaj pojavljajo nove oblike izkoriščanja ljudi na področju delovnih razmerij, ki

mejiijo na suženjstvo. Odpiranje meja in pretok delovne sile ima številne pasti, še zlasti je težko razločevati med prostovoljnimi in prisiljenimi izkoriščanjem delavcev. Potrebno je razločevanje med žrtvami posameznikov in tistimi, ki so v okviru organizirane kriminala pristopili svobodno. Nezakonito priseljevanje je pravi rezervoar za trgovino z ljudmi. Poznane so večje skupine priseljencev, ki delujejo po svojih predstavniki, ponekod imajo celo agencije. Prevladujejo skupine iz držav vzhodnega bloka, zlasti Romunije, Albanije, Bolgarije in s Kosova, pa iz Nigerije, Bangladeš, Kitajske in od drugod. Tudi tu je potreben razumen pristop, saj lahko gre le za človeka, ki išče

novem okolju novo priložnost, ali pa je ta človek predmet izkoriščanja ali celo del kriminalne združbe. Področja izkoriščanja so različna: prostitucija se s cest seli v stanovanja in različne masažne salone, tu ne gre več za klasično prostitucijo, marveč za suženjsko razmerje med prostitutkami in njihovimi vzvodniki. Poznani so primeri, ko nad njimi izvajajo različne obrede in jih tako ustrahujejo, da so pripravljene na vse. Prav tako so prisotna izkoriščanja na področju dela v delavnicah in na gradbiščih, predvsem med sezonskimi delavci. Na tem področju ima ključni pomen delovni inšpektor, ki mora v vsakem primeru najprej zaščititi delavca, kar pomeni, da mora pristopiti s človeško in ne le z zakonsko občutljivostjo. Zelo je razširjen

pojav služabništva, kjer si posredniki vzamejo vlogo delodajalca. Sledijo skupine, ki izmenjujejo otroke, da ti prosijo ali celo krajevanje. Specifični pojav je siva ekonomija, ki različnim kriminalnim združbam omogoča trgo-

zakonodajo, težavna, zato so različna socialna središča društev in organizacij velika opora policiji in sodstvu. Prav zaradi tega je zmagovita strategija odkrivanja in pomoč žrtvam mrežno sodelovanje. Nevladne organizacije,

iščejo najprej človeško pomoč in solidarnost. Šele, ko se ustvari zaupanje, so pripravljene spregovoriti o nemogočih razmerah, v katerih živijo. To so tako imenovani 'kulturni posredniki', ki žrtvam lahko pomagajo do iskanja pravnega varstva in zaščite.

Ob koncu smo se spraševali, "Ali obstaja možnost zdravljenja teh pojavov ali bomo samo zbirali statistične podatke in ugotavljali, kako se stvari širijo in koliko ljudi postaja novodobnih sužnjev?" Osebnostno mislim, da smo pri vsem tem pozabili na osnovne moralne zakonitosti, ki vsakemu človeku zagotavljajo dostojanstvo in poštenje. Občloveški in Božji zakoni jasno kažejo smer zdravljenja teh pojavov. Premalo se sprašujemo o vesti in moralni ljudi, ki v tem procesu sodelujejo, in to so nedvomno tudi uporabniki teh storitev.

Jožica Ličen

vanje z ljudmi. Preiskovanje izkoriščanja in kriminalnih dejanj je, glede na

kot so Karitas in druga društva, so vsotopna točka za številna dekleta in delavce, ki v svoji nemoči

Enoumje

Eno je doživljati enoumje, drugo pa ga je opazovati

Znanec mi je po pošti poslal tole vprašanje: "Ali naj bo enotnost odpoved lastnemu svetovnemu nazoru, do katerega si se mogoče težko dokopal? Praktično, ali naj bo to svoboda duha ali katastrofalnih Kardeljevih direktiv enoumja, ki ga imamo Slovenci v bridkem spominu?" Ne bi razmišljal o Kardeljevem enoumju. Ne strinjam se z njim, čeprav sem ga moral študirati pa tudi posredovati dijakom, bo pa ta "potopljeni mislec" še veliko let zanimiv in bodo prišli časi, ko bodo o njem napisali marsikaj, kar se nam danes niti ne sanja. Pri vseh svojih propadlih idejah je kot mislec imel določene misli o samoupravnem socializmu, ki jih enako misleči niso imeli, prav zato bo ostal za-

nimiv tudi poznejšim rodovom. Spomin na enoumje gre pri meni nekam drugam. Bilo je pred kakšnim četrto stoletjem, ko sem se udeležil neke prireditve na Tržaškem. Tedaj sva s pokojnim prof. Zorkom Harejem kar lep čas modrovala, čeprav nisem glasbenik. Potem pa pristopi k meni neki majhen možičel, eleganten, suh kot trlica, in reče: "Kdo ste vi?" Ostrmel sem in se predstavil. On pa mi zabrusi: "Vas ni sram, da pišete v Novi list in ne v Katoliški glas? Vi morate pisati v Katoliški glas in ne v Novi list!" Bil sem v zadregi, pa čez nekaj minut vprašam g. dr. Draga Legišo: "Gospod, kdo je ta? Veste, kaj je rekel?" Ko mu povem, mi na njemu lasten način odgovori: "Pa pustite to!" Prof. Zorko Ha-

rej, ki je vse to slišal in opazoval, je zelo zamišljeno pripomnil: "F-dur brez c-mola"! Da sem slučajno zašel v Novi list, je bil kriv dr. Jožko Šavli. Napisal sem članek z naslovom Orumeneli spomin. Opisal sem spomin na Davčo in Jemčeve, ki so tedaj imeli vaško gostilno; z gospodarjem Lojzom sva velikokrat modrovala po popoldanski maši. Ta gospod je tudi prekopal oba sobrata duhovnika, Krašnjo in Terčelja, na davško pokopališče. Kot posebnost naj povem, da je ta moj članek bil "samo" dva meseca na uredništvu Katoliškega glasa. Ko sem nekajkrat vprašal, kaj mislijo, so mi odgovorili: "Partizanščino piši kam drugam"! To sem potožil dr. Šavliju, pa mi reče: "Pusti na miru šeme, pošlji dr. Legišo. On je trezen mož, bo objevil"! In začuda, članek je bil takoj objavljen, še več, s fotografijo Terčeljeve rojstne hiše. Še isti teden me pokliče Terčeljev sorodnik in se mi za zapis zah-

vali. Danes prof. Terčelja želijo spraviti na oltar, v naši zamejski Nici pa je spadal v "grešno partizanščino"! V slovenski filozofiji imamo zanimiv primer. Dr. Ušeničnik je pri tomistični filozofiji razvijal svojo smer tomizma. Če ne bi bil opomnjen, da bo deležen sankcij, bi danes Slovenci imeli svojo verzijo tomistične filozofije. To nam je velikokrat povedal dr. Janez Janžekovič, ko je omenjal "ujetost filozofov" v svobodni raziskavi filozofije. Danes se nihče ne spotika, če v Primorskem dnevniku zasledimo duhovne članke, ki jih pišejo znani zamejci, kot recimo dr. Tomaž Simčič. Prav tako je nekaj normalnega, da se v goriškem Kulturnem domu govori o koncilu z dvema goriškima cerkvenima časopisnima urednikoma, pogovor pa vodi nekdanji duhovnik (ta žal svojega odnosa s Cerkvijo še ni uredil). Ne vem, kaj tisti tržaški možičel, če je še živ, misli o vsem tem danes. - Enotnost v mišljenju je vsaj v nekaterih st-

vareh nujna! Direktiv enoumja pa žal nismo poznali samo v Kardeljevem času, ampak so bile še marsikje, so pa žal ostale tudi še pri marsikom na tej strani starega konfina. Slovenci smo nekam čudno zaznamovani. Res nas ni zaznamoval Mojzes, kot Izraelce, zaznamovali pa so nas velikokrat modri in trezni možje, ki so v vsakem času ločili zrno od plev, četudi so živeli v Kardeljevem enoumju. Zavedati pa se moramo, da eno

je doživeti Kardeljevo enoumje na lastni koži, drugo pa, če si to samo gledal od daleč in se s tem danes usti! Mislim, da se večini naših bralcev po glavi podijo drugačne misli in doživljajo drugačna čustva, še zlasti, ker starejšo generacijo spodraščajo mlajše, ki živijo v drugačnih časih. Za stik med obojimi je pa treba imeti jasne opredeljenosti, kar pa vidimo, da pri nekaterih še zlepa ni dozorel čas.

Ambrož Kodolja

Apostolsko pismo papeža Benedikta XVI. (6)

Vrata vere

Marija je po veri sprejela angelovo besedo in verjela oznanilo, da bo postala Božja Mati in poslušnost svoji predanosti (prim. Lk 1,38). Ko je obiskala Elizabeto, je svojo hvalnico namenila Najvišjemu zaradi čudovitih del, ki jih je napravil v vseh, ki se mu izročijo (prim. Lk 1,46-55). Z veseljem in velikim pričakovanjem je rodila svojega edinega Sina, pri čemer je ohranila nedotaknjeno svojo deviškost (prim. Lk 2,6-7). Zaupala je svojemu zaročencu Jožefu in Jezusa odpeljala v Egipt, da bi ga rešila pred Herodovim preganjanjem (prim. Mt 2,13-15). Z isto vero je sledila Gospodu pri njegovem oznanjevanju in ostala z Njim vse do Golgote (prim. Jn 19,25-27). Marija je z vero okusila sadove Jezusovega vstajenja in jo, potem ko je ohranila sleherni spomin v svojem srcu (prim. Lk 2,19,51), posredovala dvanajstertim, ki so bili skupaj z njo zbrani v dvorani zadnje večerje, da bi prešli Svetega Duha (prim. Apd 1,14; 2,1-4).

življenja, da bi pričevali za resnico evangelija, ki jih je preobrazila in jih usposobila, da so prišli do največjega daru ljubezni z odpustanjem svojim preganjalcem. Po veri so možje in žene posvetili svoja življenja Kristusu, zapustili vse in zaživel v evangeljski preproščini pokorščino, uboštvu in čistost, ki so konkretna znamenja pričakovanja Gospoda, ki ne zamuja s svojim prihodom. Po veri so se številni kristjani zavzeli za pravičnost, da bi konkretizirali Gospodovo besedo, ki je prišel oznanjat osvoboditev od zatiranja in leto milosti za vse (prim. Lk 4,18-19).

Skozi stoletja so možje in žene vseh starosti, katerih imena so zapisana v knjigi življenja (prim. Raz 7,9; 13,8), izpovedali lepoto hruge za Gospodom Jezusom, kamor so bili poklicani, da pričujejo kot kristjani: v družini, v poklicu, v javnem življenju, v izvrševanju karizem in služb, v katere so bili poklicani.

Po veri živimo tudi mi za živo priznanje Gospoda Jezusa, ki je prisoten v našem življenju in v zgodovini.

14. leto vere bo ugodna priložnost tudi za poglobitev pričevanja ljubezni. Sveti Pavel pravi: "Za zdaj pa ostanejo vera, upanje, ljubezen, to troje. In največja od teh je ljubezen" (1 Kor 13,13). Apostol Jakob je z besedami, ki vse od začetka zadevajo kristjane, še odločneje zatrdil: "Kaj pomaga, moji bratje, če kdo pravi, da ima vero, nima pa del? Mar ga lahko vera reši? Če sta brat ali sestra gola in jima manjka vsakdanje hrane, pa jima kdo izmed vas reče: 'Pojdita v miru! Pogrejata se in najejta!' a jima ne daste, kaj potrebujeta za telo, kaj to pomaga? Tako je tudi z vero, če nima del; samo zase je mrtva. Vendar bo kdo rekel: 'Ti imaš vero, jaz imam pa dela. Pokaži mi svojo vero brez del in jaz ti bom pokazal vero iz svojih del'" (Jak 2,14-18).

Apostoli so po veri zapustili vse, da bi hodili za Učenikom (prim. Mr 10,28). Verjeli so njegovim besedam, s katerimi je oznanjal Božje kraljestvo, ki je prišlo in se uresničilo v njegovi osebi (prim. Lk 11,20). Živeli so skupaj z Jezusom, ki jim je razlagal svoj nauk in jim zapustil novo pravilo življenja, po katerem jih bodo po njegovi smrti prepoznali kot njegove učence (prim. Jn 13,34-35). Po veri so šli po vsem svetu, da bi izpolnili poslanstvo in ponesli evangelij vsakemu človeku (prim. Mr 16,15) ter brez strahu vsem oznanili veselje vstajenja, katerega zveste priče so bili.

Po veri so učenci oblikovali prvo skupnost, zbrano okrog nauka apostolov, v molitvi, obhajanju evharistije in skupnem uživanju tega, kar so imeli, da bi poskrbeli za potrebe bratov (prim. Apd 2,42-47).

Po veri so mučenci darovali svoja

/ dalje

Vi sprašujete, duhovnik odgovarja

Andrej Vončina

Zakaj je treba sploh k spovedi?

To je ena od tistih najtežjih razumljivih stvari. Tako težko to razumemo, da spoved pojmujejo popolnoma nasprotno od tistega, kar dejansko je. Ko naredimo nekaj narobe, se takoj zavemo tega. No, lahko se tudi naprezamo in skušamo to zanikati, a - kot pravimo - srcu se ne da ukazovati, v njem pa čutimo, da smo ga polomili. Prva reakcija, ki jo v teh primerih naredimo, je ta, da se želimo skriti. Kako je, kadar otrok dobi slabo oceno v šoli? Tega zagotovo ne želi povedati mami in tatu, ampak želi skrivati, kolikor dolgo se da. Da ne govorimo, kako ne bi nikdar povedali tujcu svojih napak... Zato nam spoved predstavlja takšno težavo. Toda, pomislimo. Dobro pomislimo. Kaj si želimo v trenutku, ko pogrešimo? Želimo si, da ne bi nikdar naredili tiste napake. Želeli bi se vrniti nazaj in to zavedo izbrisati. Želimo si, da bi nam bilo odpuščeno. Če se vrnemo k otroku, ki prinese domov slabo oceno, potem vsi vemo, kako se neizmerno bolje počuti, ko končno to pove, pa čeprav se zaveda, da bo tudi kregan. Mnogokrat sledi nevihti sonce v znamenju toplega objema. Kot bi se mu kamen odvalil od srca. Otroku je bilo odpuščeno in lahko začne znova. Ni konec sveta - je nov začetek. Vsako oceno se da popraviti, mar ne? Tako je tudi z našimi grehi in napakami, prav vsako se da popraviti, ni je tako velike napake, da je Jezus ne bi mogel odpustiti. O

tem, da njegovega greha ne more odpustiti, je sicer bil prepričan Juda Iskarijot. To ga je privedlo do tega, da se je popolnoma zaprl vase, kar ga je nazadnje privedlo do samouničenja. Spoved nam koristi ravno za to, da se odpremo, namesto da bi se zaprl vase. Da spet vzpostavimo pravi odnos - z Bogom, bližnjimi in s seboj. Ni lepšega kot to, da nam je odpuščeno. No, morda obstaja še nekaj lepšega, to pa je dejstvo, da nam je lahko VEDNO odpuščeno. Bog je pripravljen storiti prav to, če to zares in iz vsega srca hočemo. Vse, kar moramo storiti, je to, da ga prosimo. Se torej ne splača tega storiti čim pogosteje?

Toda, zakaj moram svoje grehe povedati nekemu, ki ga niti ne poznam? Poleg tega, da me je sram, v evangeliju nič ne piše o tem.

Srečal sem že ljudi, ki govorijo v tem smislu: "Vi katoličani delate vse vrste neumnosti... Greste malo k spovedi in je vse OK". Ni kar tako. Pri spovedi je vendarle treba poklekniti pred človekom (grešnim, kot smo vsi ljudje) in mu povedati stvari, ki se jih najbolj sramujem, ter prositi odpuščanja. To nikakor ni enostavno. Ni, da kar gremo k spovedi in je vse OK, kot je bilo rečeno zgoraj. Zadeva je izjemno težka. Vsak od nas čuti v sebi neki odpor, ga je sram... To je nekaj normalnega, ker je človeško. Če spoved ne bi bila zakrament, bi to bilo norost in ne bi niti najmanj pomislili, da bi storili kaj takega. Vendar, tam ni spovednik, ki nam odpušča grehe, ampak je Bog tisti, ki to dela po njem. Vsak spovednik ob odvezi reče, da nas odveže grehov: "V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha". Vsakdo vendarle prosil Jezusa samega, da mu odpusti vse slabo, kar dela. In to piše v evangeliju, saj je apostolom samim naročil, po njih pa vsem nasled-

nikom - škofom in duhovnikom -, naj odpuščajo grehe. "Prejmite Svetega Duha. Katerim grehe odpustite, jim bodo odpuščeni, katerim jih zadržite, jim bodo zadržani" (Jn 20,22,23). To je dejal in naročil na sam dan svojega vstajenja, ko je pri zaprtih vratih vstopil v dvorano zadnje večerje. Kot bi hotel reči, da od takrat naprej upanje nikoli več ne bo izginilo iz človeške zgodovine. Jezusovo vstajenje spremeni vse, ker daje možnost, da nam je odpuščeno vedno. Jezus je namreč obljubil: "Jaz sem z vami vse dni, do konca sveta" (Mt 28,20). To je torej "finta" - če pomislimo, da smo pri spovedi pred Jezusom Kristusom samim, potem se vse spremeni. Ni nas sram, ker je njegov objem močnejši od vsega skupaj. Kot bi nas objela ljubljen oseba... Seveda, dobro je treba vedeti, kaj počnemo. Treba se je dobro pripraviti. Ne vem, kako velja za vas, ampak zame je to praznik, da mi je odpuščeno. Za vsak dober praznik pa velja, da se je treba nanj dobro pripraviti. Treba je narediti tisto slavno "izpraševanje vesti". Tako je, po pravici moramo povedati vse tisto, za kar vemo, da smo naredili narobe. Ničesar ne smemo zamolčati. Povedati moramo resnico, VSO resnico (kaj pa se sploh hodiš spovedovat sicer?). Predvsem pa velja, da ne moremo, ne da bi se počutili skesane. Ne more nam ne biti žal. To vse, kar smo dejali, pa spet ne pomeni, da moramo dolgovestiti. Stari katekizem je učil, in sicer pravilno, da mora biti spoved sicer "popolna", a tudi "kratka", ker "spovedniku ne smemo povedati nič nepotrebnega". Nič slepomišljenja torej, ampak takoj k stvari. Če smo nečesa zares skesani, potem bomo to povedali kratko in jedrnat, kakor se bomo tudi zavezali k temu, da tega ne bomo več delali. Če tako naredimo pri spovedi, nam Jezus odpusti.

Na Žalah v Ljubljani so predstavili zadnjo patrovo knjigo, ki je izšla pri Družini

“Umetnost življenja” po patru Marku Ivanu Rupniku

“Zgoščen življenjski program za posameznega kristjana, pa tudi za vso Cerkev”. Tako je Tone Rode, direktor založbe Družina, v soboto, 3. novembra, označil zadnjo knjigo teologa in umetnika p. Marka Ivana Rupnika *Umetnost življenja*, ki je pravkar izšla v zbirki *Sol zemlje*. Po zahvalni maši na desetem srečanju prijateljev in dobrotnikov Centra Aletti v nabito polni cerkvi Vseh svetih na Žalah v Ljubljani jo je predstavil v pogovoru z avtorjem.

Rode je izrazil posebno zadovoljstvo in ponos, da je delo izšlo pri založbi Družina. Knjiga s podnaslovom *Vsakdanjik v lepoti*, ki jo je v slovenščino prevedla Katarina Anželj, besedilo pa pregledala Nataša Govekar, ima nekaj več kot 230 strani, “preprosto strukturo in dostopen jezik, misli pa so tako zgoščene, da moraš drobce teksta prežvečiti, premisliti in poglobiti”. Osnovana je v obliki pogovora, zasnovana okoli treh pomembnih trenutkov, ki branju dajo življenjskost, misel povezujejo z življenjem, je dejal Tone Rode. “Prvi trenutek je pogovor glavne junakinje, nevrokirurginje Nataše z duhovnim vodjo menihom Bogoljubom, drugi trenutek je pogovor Nataše z dvema duhovnikoma, enim pravoslavljem in drugim grškokatoliškim iz Ukrajine, tretji trenutek pa pogovor p. Vasilija, najglobljega Bogoljubovega učenca, s tema dvema Ukrajinčema”. To ni filozofska razprava, namenjena sama sebi, “Rupnik je storil nekaj drugega: umestil je izredno globoke misli v pogovor in življenje”. Knjiga, ki vsebuje praktične napotke za življenje kristjana, kritičen pogled od sedanjega stanja filozofije in teologije ter vse do ključnih izhodišč za novo evangelizacijo, “te posrka in ogreje za ključna vprašanja človeškega življenja”.

P. Rupnik je povedal, da je to delo pisal veliko let, za tako obliko pa se je odločil, ker se mu zdi, da je danes ključno vprašanje življenja. Človek današnjega časa vsega drugega ne išče in ne potrebuje. Vsebinsko je črpal iz vsakdanjih srečanj z “izrednimi ljudmi”, kjer je doživel in okusil “otipljivo ljubezen, ki je sam človek ne zmore, tu je Bog obiskal svoje ljudstvo”. Po

me je pogledala, s kakšnim tihim ponosom je mož spremljal to... Jaz sem vse te stvari videl. In to je življenje. Življenje ljudi, ki se ponoči obračajo v postelji, ker zaradi skrbi ne morejo spati, ker bi radi živeli, kot jim srce govori”. Zbral je “zrnca luči in sonca v današnjem času”, jih spravil skupaj in jim dal teološko ozadje. “V 400 letih moderne teologije ne najdeš niti pet močnih podob, na eni strani Efrema Sirskega v 4. stol. pa najdeš več podob kot v teh štirih stoletjih... To nekaj pomeni. Če ni podob, ni življenja! Življenja pa ni, ker je iz naše teologije izginil Sveti Duh. Samo On lahko naredi most med besedo in življenjem”. Zato je taka oblika izredno pokoncilski in sodobna za katoliško Cerkev. Vatikanski koncil je “preskočil štiri stoletja” in se navdihnil v prejšnjih dobah; “s tem je presenetil svet”. Z miselnostjo, kakršno imata svet in sodobna filozofija, ne moremo oznanjati Jezusa Kristusa!

P. Tomaš Špidlik, Rupnikov duhovni oče in dolgoletna duša skupnosti Centra Aletti, je predlanski umrl. Tudi s to knjigo p. Rupnik kaže, kako se je ob njem učil duhovnega življenja: kako je ponavljal, kar je on povedal, kako ga je spraševal, če je pravilno razumel. “Kot to v knjigi dela kirurginja”. Ob starših se je p. Rupnik že v

“Mučenci in tisti, ki pričujete na skrivaj, nihče vas ne vidi, živite po hišah, blokih, stanovanjih. To je tista molčeča Cerkev, ki je živa”.

otročkih letih naučil, da se življenje tukaj ne konča, “celote se ne da ne videti ne doživeti”. Kasneje je to spoznanje ob cerkvenih očetih še bolj utrdil, “to mi je dalo svobodo in odprtost”. Eshatološki vidik je nekaj izjemno pomembnega. Obred začetka maše je vstop v Božje kraljestvo, “pri maši Cerkev zbere celotno Kristusovo telo, vse, od Abrahama do še nerojenih otrok”. Tam vsi skupaj, enoglasno, z angeli in svet-

Jezusa Kristusa”. Pri evharistiji se Kristus ne usede k naši mizi, ampak *mi k njegovi*, “to je bistveno!” V filozofiji so se stvari izgubile, “ker s filozofijo tega ne moreš doživeti”. Če je Leonardo da Vinci študiral človeka in se učil risati na trupu, je čisto razumljivo, da je moderna umetnost prinesla v galerijo mrtveca... “Mučenci, pa tisti kristjani, ki živite vsak dan

resno življenje, vi ste teologi! Vas je treba poslušati”. Tudi na oktobrski sinodi o novi evangelizaciji, ki se je je p. Rupnik udeležil kot izvedenec, “so nekateri imeli pogum, da so rekli: ‘Poslušati moramo tiste, ki imajo Kristusovo življenje, ker tisti imajo pravo Kristusovo misel’. Mučenci in tisti, ki pričujete na skrivaj, nihče vas ne vidi, živite po hišah, blokih, stanovanjih... To je tista molčeča Cerkev, ki je živa”.

Ko vidimo, kako živimo, kako obravnavamo prostor, zemljo in stvari, moramo biti toliko pošteni, da se vprašamo, kam nas bo to pripeljalo. Nimamo več skoraj niti ene zdrave reke, enega zdravega gozda, pijemo mineralno vodo, polno umetnih gnojil itd. Stil življenja bo treba spremeniti, prisilili nas bodo, da ga bomo spremenili, “ker tako ne gre”. Sv. Maksim Spoznavalec, ena izmed špic krščanske inteligence in svetosti, pravi: “Ko zapazimo nepravilno ravnanje s stvarmi in snovjo, pomeni, da smo pred tem napačno ravnali z mislijo in idejami”. Globoka misel! “Če nas je moderna misel pripeljala do tega, da smo v nekaj kubičnih metrov zbasali petindvajset družin, je tu nekaj narobe. Za tem je misel, ki ne funkcionira”. Teologi, ki so dejansko pripravili drugi Vatikanski cerkveni zbor, so vedeli, da je Kristus vedno novost, ker *živi človeškost na Božji način*. In so šli iskati navdih stoletja nazaj. Vsak kristjan je dosegel največ,

tjanom so pustili nekaj idej, nekaj vrednot, *življenja... pa ne!* Življenje nam vodi svet”. Govori se o ekologiji, “toda kje se je evropski človek učil ekologije? Pri evharistiji. Kje se je učil, kako opremiti kuhinjo, spalnico in izbo? Pri tem, kako je urejena cerkev. Kje se je naučil jesti? Pri evharistiji. Tam se je začela naša ekologija. Kmet se je navadil, da, ko je evharistični

P. Marko Rupnik in Tone Rode

kruh, pokuša Božjo ljubezen in se z Bogom združuje”. Smisel stvarstva je v tem, da človeka, kamorkoli položi svoj pogled, karkoli prime pod roko, karkoli se mu upira pod nogami, vse spominja na Gospoda. Tega se je navadil pri evharistiji. Ko je prišel zvečer domov in je jedel večerjo, ki jo je pripravila žena, “jo je jedel evharistično”. Menihi so v samostanu imeli obredni kosilo kakor kapelo: med obedom so brali Božjo besedo in zgodbe svetnikov, ker *to je obred*. “Jem, a hkrati ne jem samo krompir in klobaso, ampak tudi ljubezen žene, ki je obed pripravila, ljubezen Boga, ki mi je to dal, ljubezen sosedov, ki so nam pomagali pri pripravi... *Stvari niso bile neme, niso bile enostavne, bile so večplastne*. Če se tega spet ne polastimo, bomo zemljo uničili”. Brez zveze je etično pridigati, da moramo paziti na zemljo. Etika ne bo rešila zemlje, etika je možna samo, ko je za njo ljubezen, “ljubezni pa si človek sam ne more dati”.

O novi evangelizaciji je p. Rupnik - s Truhlarjevim izrazom - povedal, da je namenjena tistim, ki imajo *krst zasut*. Nekrščanske dežele, Cerkev v Indiji, na Japonskem in drugod imajo prednost: “Vsaj nimajo za sabo zgrešene izkušnje, ki je povzročila v ljudstvu strašno alergijo; mi namreč doživljamo *jezno zavračanje* naše Cerkev in vere na podlagi zgodovinskih izkušenj”. Smo na koncu ene inkulturacije: “Tako, kot se je do zdaj živelo naše pastoralno delo, se več ne bo”. Eden od generalov velikih redov je nedavno povedal, da bodo imeli generalni kapitelj, ker želijo videti, kako bodo živeli redovni-

cialnem omrežju, glede katerega je citiral misel predsednika Microsoft Italy: tisti, ki imajo dostop do analize devetsto milijonov ljudi, imajo pravo moč, ne bombniki ZDA ali Kitajske! Svet obvladajo tisti, ki za milijardo ljudi vedo, kakšne okuse imajo, česa se bojijo, kaj radi jedo. “Tam skozi Velika noč ne gre”. Zato “umetnost bo imela spet izredno veliko moč, ko bomo kristjani spet dobili pogum, da nas ne bo zanimalo, kaj pravijo kritiki, kaj časopisi, ampak *kaj pravi Cerkev*, kaj pravite vi, ki molite v Cerkvi”. Nekdaj je bila umetnost to, pred čimer smo se čudili od lepote. Druga stvar je umetnost, ki prikazuje

Jožefa, Marijo, Jezusčka in pastirčke, to je umetnost, ki bi rada sprožila v nas nekaj religioznega. “Najvišja stopnja umetnosti pa je, ko vidiš, utihneš, se pokrižaš, greš do podobe, jo poljubiš, se dotakneš in rečeš: ‘Mati Božja, prosi zame, jutri imam operacijo’. To je *zadnja stopnja umetnosti*. Do te pa ni mogoče priti, če ne po velikem očiščenju. Danes pa nihče več ne uči očiščenja”. Če kristjani tako delimo

umetnost, ji ne delamo nobene krivice. “Je kot kruh, ki ga je kmet naredil in pri evharistiji postane Kristus. S tem nisem zmanjšal njegovega dela, nasprotno, pokazal sem smisel njegovega dela. Če je ena umetnost za galerijo, ena za banko, ena za stanovanje, ena za oltar, za stene cerkve, kjer je preobraženo stvarstvo, preobraženo in odrešeno človeštvo v Kristusu, s tem nisem umetnosti prav nič odvzel, temveč samo pokazal, kako *visoko poslanstvo in poklic* ima”. Nobene galerije nisem zasedel, je še dejal p. Rupnik, “ne jemljem prostora kulturi. Kristjani nismo na svetu, da prostor jemljemo, ampak da ga *blagoslavljamo*”. Pravoslavci še danes poljubljajo roke umetnikom, ki delajo v cerkvi, za cerkev, kjer ljudje molijo. “Prepričan sem, da je nemogoče drugače prenesti Veliko noč, če ne *preko našega telesa*. Kristus je preživel Veliko noč v *telesu*”. Avtor se je nato spomnil na bolnišnično župnika Mira Šlibarja, ki že dolga leta spremlja ljudi v bolnišnici in v smrt, “ves čas je v trpljenju. Kaj lahko on pričuje, če ne to, da, če je kakšna resnica v človeku, gre skozi telo? Mi pa smo prepričani, da bolj je nekaj abstraktno, bolj je duhovno. Absolutno gnostično in krivoversko! Nasprotno: skozi telo gre”. *Ljubezen spreminja stvari*. “V zadnjih 500 letih skoraj nimamo v nobeni cerkvi resne uprizoritve spremenjenja na gori. Filozofija ne spreminja snovi. *Sveti Duh spreminja iz ljubezni*. Kako? V sodelovanju z nami, ne brez nas”. Tam spoznaš, da “mož, ki zjutraj vstane in da poljub ženi, preden gre na delo, pa čeprav se tisti dan morda najbolje ne razumeta, dela *nekaj življenjsko pomembnega*. In žena, ki mu bo zvečer pripravila večerjo, dela *nekaj zelo pomembnega*. In če jaz delam umetnost za cerkev, ne delam nič bolj važnega. To so stvari, ki jih moramo sami dati skozi, *vsak v svojem poklicu*. Toliko se moramo očistiti, da bodo stekle skozi nas. To pa je umetnost”.

“Prepričani smo, da bolj je nekaj abstraktno, bolj je duhovno. Absolutno krivoversko!”

zdej, na tla. “Precejali smo mušice, požrli pa smo kamelo”. ‘Kamela’, ki smo jo požrli, je ta, “da smo mi protagonisti vsega, vse sloni na nas: pridnost, morala, etika, vera, molitev, pobožnost. *Takega krščanstva je konec*. Hvala Bogu!” Kakšno vlogo pa ima *umetnost*, je vprašal p. Rupnika direktor založbe Tone Rode. “Če smo danes na tej točki, da moramo definirati umetnost tako, da izpustimo besedo *lepota*, potem umetnost ne bo naredila nič čudodelnega. Umetnost smo tako skvarili z romantiko in idealizmom, da je kar groza!” Kaj bomo z umetnostjo, če ne prebudimo več lepote? Ljudje so se zaljubili v Facebook, “jaz pa sam staromodni, še v kameni dobi... Prepričan pa sem, da Kristus ne bi podprl Facebooka, ker po Facebooku ne morem sporočiti Velike noči. *Ljubezen tam skozi ne gre*. In tista, ki gre, ni tista, ki bo vstala od mrtvih”. To je sistem, prek katerega nas svet kontrolira, je dejal p. Rupnik o so-

družinah se je učil lepote, ko so ga hoteli postreči, “kako je gospa prinesla na mizo, kar je pripravila, kako je to položila predme, s kakšnim pogledom

niki, “skupaj prebijamo prostor in čas”. Nekdaj so učili, da je maša spomin na Jezusovo smrt in vstajenje, “a pri njej stopamo v stik z večno Veliko nočjo

kar je mogel, s *krstom*. Več kot to se ne da. “Mi moramo preprosto razodevati novo življenje. In to življenje je danes temeljne važnosti. Nam kris-

Kratke

Na pobudo goriških upokoencev / Veselo martinovanje v Dolu

Lepa skupina upokoencev in upokoencev se je odzvala vabilu svojega društva in se odpeljala z avtobusom in avti na martinovanje v soboto, 3. novembra, v prikupno restavracijo Kapriol v Dolu. Navada praznovanja sv. Martina se je tudi pri nas močno zakoreninila, saj o življenju priljubljenega svetnika naši ljudje znajo marsikaj povedati. Zato v jesenskem času, ko se prav na Martinov god mošt spremeni v vino, radi izkoristijo dan, namenjen družabnosti in sproščenemu razpoloženju. Večerno srečanje je zares potekalo v znamenju prijetnega, prijateljskega druženja, kramljanja ob petju, plesu in bogatem srečelovu. Pred odhodom na domove se je vesela družina rade volje nastavila fotografskemu aparatu. (ed)

Kulturni dom / Javno srečanje o drugem Vatikanskem cerkvenem zboru

V mali dvorani Kulturnega doma v Gorici je bilo 30. oktobra res zanimivo javno srečanje, posvečeno drugemu Vatikanskemu cerkvenemu zboru in Gorici 50 let po začetku zborovanja, ki je po svoje prenovilo in spremenilo obraz Cerkev, pa tudi našim krajem. Po uvodnem pozdravu ravnatelja Kulturnega doma Igorja Komela je najprej spregovoril teolog in časnikar Andrea Bellavite; na kratko, a zelo poglobljeno je orisal družbo, v kateri je dozorel čas za tak dogodek, ki je po svoje presenetil sam vrh Cerkev. Bellavite je omenil glavne novosti, ki jih je prinesel koncil, obenem pa tudi poudaril, da je bilo delo koncilskih očetov tako obširno, da se v konstitucijah, odlokih in drugih dokumentih, ki so izšli v tistih letih, najdejo tudi nedoslednosti. Na bolj časnikarski način, začinjen z osebnimi spomini in aktualizacijami, sta na večer, ki ga je priredilo združenje Forum Cultura v sodelovanju s Kulturnim domom in se ga je udeležilo posebno raznoliko občinstvo, izrazila svoja gledanja urednik škofijskega tednika Voce Isontina Mauro Ungaro in naš urednik Jurij Paljk. Posebno zanimiv je bil bežen pregled novosti, ki jih je koncil prek škofov Pangrazia, Cocolina, Bommarca in slednjic De Antonija prinesel tudi na Goriško: od misijskega zagona do iskanja sprave in sožitja, presejanja meje in najrazličnejših družbenih ter mladinskih pobud, ki so z novim evangeljskim duhom prekvavile goriško zemljo in ljudi. Če je Bellavite posebej izpostavil novosti, ki jih je koncil prinesel na področju novega pojmovanja teologije, je bil Ungaro bolj usmerjen v zgodovinski oris časa ob dogajanju koncila na Goriškem in takoj po njem, medtem ko je Paljk izpostavil predvsem dejstvo, da je za vernika bila prva vidna novost sklepov II. Vatikanskega koncila predvsem dejstvo, da je vsak vernik po svetu lahko sledil bogoslužju v lastnem jeziku. Izpostavil je tudi pomen II. Vatikanskega zbora za slovenske vernike in vso Cerkev. Debata, ki je sledila uvodnim posegom, je pokazala na več vidikov petdesetletnega obdobja po II. Vatikanskem zboru, predvsem pa na dejstvo, da današnja družba in Cerkev ne potrebujejo novega cerkvenega zbora, ampak predvsem uresničevanje že začrtanih smernic II. Vatikanskega koncila, saj je bil ta že v svoji srži namenjen nagovarjanju s sodobnim jezikom sodobnega človeka z isto Resnico. Ko je naš urednik izrecno omenil težavo, s katero se v današnji družbi srečuje tudi Cerkev, ko se posameznik ne v Cerkv in ne v družbi ne počuti kot del neke skupnosti, ampak se mu zdi, da je prepuščen samemu sebi, je znani goriški duhovnik don Nadal izjemno slikovito opisal svoje doživljanje goriške družbe v času II. Vatikanskega koncila in iskanja skupnih lastnosti, ki so priseljencem v Gorico omogočale, da so postali del skupnosti, kot je tudi slikovito orisal življenje duhovnika na robu družbe, kar je posebej aktualno prav danes.

Ob prazniku Vseh svetih
Obisk pokopališč in poklon padlim

Na naših pokopališčih je veliko zaslužnih rojakov, ki se jih redno spominjamo. Je pa tudi dosti takih, spomin na katere je skoraj povsem zabrisan. Tudi zato je bil posebno zanimiv in poučen spominski obisk grobov (nekaterih izmed) vidnejših Slovencev, ki so delovali na verskem, kulturnem, šolskem in družbenopolitičnem področju ter počivajo na goriškem mestnem pokopališču. V organizaciji Krožka Anton Gregorčič sta sprehod in poklon 31. oktobra v popoldanskih urah vodili časnikarka Erika Jazbar in občinska svetnica Marilka Koršič. Prav lepo pa je bilo, da so udeleženci ob posamičnih grobovih, na katerih so pustili rdeč nagelj s trakcem v slovenskih barvah, dopolnjevali osnovne biografske podatke in obujali žive spomine. Ob dnevu Vseh svetih je bilo na pokopališčih oz. pri spomenikih padlim domala vseh naših vasi na Goriškem več svečanosti v spomin na pokojne; ob polaganju vencev in priložnostnih govorih so tudi peli različni zbori. Na goriškem pokopališču so v prvih popoldanskih urah

potekale tri svečanosti: najprej so se poklonili padlim pri morskem partizanom in garibaldincem, kjer je v imenu SKGZ spregovoril Aleš Waltritsch; pri spomeniku padlim

Prisotni so bili tudi podprefektinja Gloria Allegretto, v imenu pokrajinske uprave Mara Černic, podžupan Roberto Sartori, člani Vse-

državnega združenja partizanov Italije, predstavniki krovnih organizacij, Slovenske skupnosti in Zveze združenj borcev iz Nove Gorice.

Istega dne zjutraj je v Gonarsu potekala tradicionalna

počastitev žrtev taborišča. Kulturni program z govori italijanskih, slovenskih in hrvaških zastopnikov je zaradi slabega vremena potekal v občinski telovadnici. Tudi tu je bila prisotna predstavnica slovenskega parlamenta Alenka Pavlič. V kostnici na pokopališču in na kraju taborišča so vence položili tudi člani delegacij SKGZ, SSO in SSK.

jugoslovanske IV. armade sta govorila predstavnica državnega zbora Republike Slovenije Alenka Pavlič in Ivan Bratina, pri grobu Ljube Šorli in Andreja Bratuža pa Damjan Paulin v imenu SSO.

Gostinska šola Ad formanduma
Še so odprta vpisovanja
na tečaj natakara

Na gostinski šoli, ki deluje v Ad formandumu v Gorici, potekajo vpisovanja na tečaj poklicne kvalifikacije za odrasle. Gre za enoletni tečaj, ki ga sofinancira Evropski socialni sklad in je zaradi tega brezplačen. Namenjen je odraslim osebam, ki želijo v enem samem letu osvojiti znanje in prakso in se izobraziti v poklic natakara. Poklicna kvalifikacija je izobraževalni program, ki traja eno šolsko leto (1000 ur) in je namenjen odraslim osebam, ki se želijo

ponovno vključiti v svet dela in pridobiti diplomu, ki dokazuje njihove sposobnosti in znanje. Stopnja izobrazbe ni pogoj za vpis. Izobraževanje poteka v razredu; predvidena je tudi delovna praksa v gostilnah in restavracijah.

"Poklicna kvalifikacija je najlažja pot do specifične diplome. Ad formandum ima za sabo več kot tridesetletno tradicijo v izobraževanju poklicnih profilov za gostinski sektor; število vpisanih v programe, tako iz gostinskega kot iz turističnega sektorja, se iz

leta v leto večajo. To je med drugim dokaz privlačnosti gastronomskega, in v širšem smislu, turističnega sektorja, ki kljub krizi še vedno nudi možnosti za

poslitve", pravi direktor Ad formanduma Massimiliano Iacono. Poklicna kvalifikacija s področja strežbe Operater v gostinstvu – Natakara je namenjena odraslim osebam z dopolnjenim 18. letom starosti in s bivališčem v deželi Furlaniji Julijski krajini. Zaposlitveni status ni pogoj za vpis. Poleg specifičnih predmetov, ki se tičejo tehnik strežbe, priprave prigrizkov in miz, organizacije in upravljanja bifejev in banketov, se bodo tečajniki izpopolnili v prehrani, v metodi priprave surovin in v tehnikah komunikacije.

Ob koncu šolanja prejmejo udeleženci tečaja diplomu poklicne kvalifikacije. Izbor bo 9. novembra: do takrat je možno vložiti kandidature. Informacije so na razpolago na spletni strani www.adformandum.org.

Gledališče Verdi v Gorici

Eklektičen umetnik Neri Marcore' za uvod v novo sezono

Pestra ponudba letošnje abonmajske sezone goriškega gledališča Verdi, ki jo bo, kljub splošni krizi, zaznamovalo dvaindvajset različnih kakovostnih gledaliških, glasbenih in plesnih dogodkov po izboru umetniškega vodje Walterja Mramorja, se je začela v ponedeljek, 29. oktobra 2012. Na odru pred popolnoma zasedeno dvorano – vseh abonentov različnih abonmajev je okoli 900 – se je predstavil Neri Marcore' (Porto Sant'Elpidio, Marke, 1966), ki ga pozna in ima rada širša publika kot z ironijo odetea posnemačca raznih osebnosti iz kulturnega in političnega sve-

ta, televizijskega (odigral je tudi vlogo papeža Lucianija), gledališkega in filmskega igralca, televizijskega napovedovalca in peva. Na odru se je pred leti uveljavil tudi kot uspešen izvajalec pesmi in monologov Giorgia Gaberja s predstavo *Un certo signor G. Ravno* v teh tednih pa predvaja jo na prvem televizijskem programu Rai nadaljevanko *Questo nostro amore* (Ta najina ljubezen), v kateri Marcore' nastopa z igralko Anno Valle. Kot duhovit posnemačca znanih obrazov pa je vseskozi prisoten v oddaji Fabia Fazio *Che tempo che fa*. Goriškemu občinstvu se je na večer, naslovljenem *Sulle*

mie corde (Na mojih strunah), predstavil kot pevec z raznolikim izborom pesmi pomenljivih vsebin tudi kot uspešen italijanski kantavtorjev, od genovske (Fabrizio De Andre, Ivano Fossati) do rimske (Francesco De Gregori, Edoardo De Angelis – le-ta je nastopil z njim na goriškem odru) in doživel priscrčen sprejem goriških poslušalcev. S pesmimi se je poklonil tudi nedavno umrlemu Luciu Daliju, pa še Ligabueju in Jamesu Tay-

lorju. V glavnem ritmično bolj umirjene pesmi so izzvenele ob zvokih solidne šestčlanske glasbene skupine (Marco Caronna, Domenico Mariorenzi, Primiano

pa se je izkazal tudi z igranjem na akustično kitaro. V ozadju se je po uvodni pesmi prikazal godalni sestav Orchestra dell'Accademia Naonis iz Pordenona

pod taktirko Valterja Sivilottija; člani orkestra so obogatili glasbeno spremljavo. Marcore' je publiko očaral le z besedili in glasbo, na odru je namreč niso motili ali zavajali njene pozornosti lučni in drugi efekti, ki se jih navadno poslužujejo pevci in glasbene skupine, da bi se bolj učinkovito poudarili svoj nastop. Vse te navlake Marcore' ni potreboval: zadostovalo je njegovo čisto

Di Biase, Guerino Rondolone, Simone Talone in Alessandro Tomei), ki ga je spremljala; sam

zadostovalo je njegovo čisto

In memoriam / Zora Saksida

Odšla je prefinjena vsestranska umetnica

V noči na 30. oktober je v 92. letu starosti zadnjič zatisnila oči goriška pesnica, pisateljica in poliedrična kulturna delavka Zora Saksida vd. Graziana. Pogrebna maša je bila v petek, 2. novembra, pri sv. Ivanu v Gorici. Župnijski upravitelj g. Marijan Markežič, ki je žalno daritev daroval skupno z dekanom g. Karlom Bolčino, msgr. Oskarjem Simčičem, msgr. Cvetkom Zbogarjem in g. Ambrožem Kodljo, je poudaril, da je bila med drugim velika dobrotnica misijonov in drugih dobrodelnih ustanov, sodelavka pri otroški reviji Pastirček in pri Goriški Mohorjevi družbi, za kar se ji je iskreno zahvalil. V homiliji je dodal, da je pokojnica naredila v življenju veliko dobrega; cenil je njeno odločno misel, pa tudi vero, ko je skupno z Jobom kleno trdila, da njen Rešitelj živi. Z evangelijem se je odločno umirila, verujemo, da je stopila v svetišče luči, kjer se je srečala z vsemi svojimi dragimi, še zlasti s pokojnima možem in sinom, je dejal Markežič.

Zora Saksida se je rodila kot drugi otrok v družini šestnajstih otrok v Ljubljani 12. julija 1921 očetu Francu s Saksida pri Dornberku in materi Ani Kumar iz Kojškega. Dekliško osnovno šolo je obiskovala pri Sv. Jakobu v Ljubljani, realno

gimnazijo na Poljanah, leta 1941 se je vpisala na tehnološko fakulteto na kemijo. Ker so italijanske zasedbene oblasti zaprle fakulteto, se je ob koncu januarja 1942 vrnila k družini, ki se je mesec prej preselila v Gorico. Jeseni se je vpisala na vseučilišče v Firencah in obiskovala predavanja do božičnih počitnic, ko se je zaradi bombardiranja vrnila v Gorico. Postala je kurirka OF, goriška kvestura jo je aretirala, zaprta je bila v Gorici, na Kostanjevici in v Trstu. V letih 1944-45 je bila upravnica poltednika Goriški list, pri katerem je sodelovala tudi s pravljicami; zato so jo ju-

va, zato je pomagala v domači gostilni. V letih 1964-1975 je poučevala na osnovni šoli v Dolu pri Doberdolu, v letih 1975-1982 pa v Rupi. Še danes jo marsikdo ohranja v lepem spominu kot odlično učiteljico. Leta 1984 je v samozaložbi izšla njena pesniška zbirka *Sračje gnezdo*, dve leti kasneje pa še *Bela tapiserija*; obe je opremila sama. V prvi so vesele in razigrane otroške pesmi, ki govorijo o igrah, lepoti narave in živalih; v drugih pa so njeni stihovi posvečeni staranju, minevanju, hladu in osamljenosti, pa tudi tihemu hrepenenju po Bogu, spominom na mladost in spoznanjem v sodobnem življenju. V prozi se je leta 1946 predsta-

goslovanske oblasti tudi zaprle. Pod zavezniško upravo je v Gorici opravila maturo in šestmesečni tečaj za učitelje. Poučevala je na osnovni šoli v Gorici, Bukovici, Dolini pri Trstu, na Škofijah, nato na nižji industrijski šoli v Rojanu, kjer je poučevala likovno vzgojo in lepoto, ker je prof. Grom odšel v Ame-

vila s knjigo *Nageljčki*, v kateri so zbrane pravljice in pripovedke za mladino. Leta 1963-65 je izdala povest *Tujci povsod*, ki ima veliko avtobiografskih potez, sledila je psihološko poglobljena povest *Mami*. Pesmi in proza je objavljala v Pastirčku, kjer je sodelovala skoraj od začetka, v celovškem mesečniku Vera in dom, v tržaški Mladiki, nekaj tudi v Galebu. Sodelovala je tudi z Radiom Trst A. Poleg številnih oddaj je napisala tudi več iger za mladino in odrasle. V prostem času se je ukvarjala tudi s slikanjem, ilustriranjem in modeliranjem, prav rada je pisala tudi po notnem črtovju.

Kar nekaj let je živela odmaknjena na svojem domu na Rafutu in je le redkokdaj stopila iz hiše. Ob izidu pesniške zbirke *Alfa in omega*, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi leta 2005, smo jo obiskali, v naslednjih letih pa še nekajkrat, saj je redno prebirala naš teden in zanj tudi napisala nekaj člankov. 60 let po njeni prvi knjigi smo našli vsestransko umetnico, zaljubljeno v slovensko besedo, v umetnost in lepoto. To, kar je zlahtnega nosila v svoji prefinjeni duši, je prelivala na list ali s čopičem na platno, še je iz gline ali sorodnih materialov ustvarjala palčke, živalice in jaslice, ki so ji bili nekaj živega in jih je še najraje darovala, kot nam je sama povedala, otrokom ali nepokretnim. Vselej je bil pravi užitek jo poslušati, ko je recitala pesmice, ki se jih je učila še v otroških letih v Ljubljani, ali ko je citirala velike slovenske književnosti; pa tudi, ko je povedala marsikaj zanimivega in malokomu znanega o naši polpretekli zgodovini. Očarala nas je. Dama iz časov, ki jih več ni. Sinu Bogdanu z družino, sestram in bratu ter drugim svojcem izražamo iskreno sožalje.

DD

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Mali polžek

Kdaj smo pravzaprav zreli?

V mrzlem jesenskem dopoldnevu, v torek, 30. oktobra 2012, so se malčki iz vrtec in prvošolčki goriškega in doberdolskega ravnateljstva večstopenjskih šol s slovenskim učnim jezikom prvič v letošnjem šolskem letu zbrali v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž. Tja jih je zvalila prva letošnja predstava Goriškega vrtiljaka, abonmajske ponudbe za otroke, ki jo letos šestnajsto leto zapored, v sodelovanju s šolami, prireja Kulturni center Lojze Bratuž ob strokovni pomoči slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, v katerem se ta abonmajska srečanja z otroškimi predstavami vrstijo že tri desetletja; duša te otroške ponudbe je režiser, mentor in pedagog Emil Aberšek, ki mu srčno voščimo, da bi premostil sedanje zdravstvene težave. Tudi v letošnjem šolskem letu, od jeseni do prvih pomladnih dni, bodo otroci imeli v abonmajskem programu Malega in Velikega polžka po štiri predstave; vsaka bo imela dve jutranji ponovitvi - dvorana KCLB kljub skoraj tristoletim sedežem ne zmore hkrati sprejeti vseh abonmentov posameznih abonmajev, tako Malega kot Velikega polžka -. Ob predstavah bodo otroci širili svoja literarna obzorja, bogatili poznavanje slovenskega jezika, ki tako zlahtno izzveneva iz izurjenih ust poklicnih igralcev, in ne nazadnje ob njih zoreli, saj vsaka izbrana otroška gledališka ponudba bolj

ali manj odkrito prinaša drobne življenjske modrosti, ki pomagajo otrokom na poti zorenja. Da pravzaprav nismo dovolj zreli niti, ko smo že odrasli, je na prvem letošnjem srečanju Goriškega vrtiljaka spregovorila lutkovna igrarica *Hruške gor, hruške dol*, ki jo je tudi s petjem v sproščenem tekočem ritmu - včasih so si replike sledile še malce prehitro in pretiho, verjetno so mladi lutkarji vajeni nastopati v manjših dvoranah - prikazala mladinska lutkovna skupina KPD Šmihel iz Koroške, ki jo vodi Andreja Trap. Mladi lutkarji so besedilo Franeta Punterja uprizorili pod vodstvom domačega režiserja Richarda Grilca. Premiero so imeli v farni dvorani v Šmihelu konec letošnjega februarja. Z uporabo manjših in večjih lutk, ki so jih s skupnimi močmi izdelali ob Nataliji Herlec

in ki zahtevajo različno tehniko vodenja, so šmihelski igralci iz preproste besedila s kar nekaj duhovitimi odtenki izdelali pestro, všečno predstavo. V njej uboga branjevka nima zasluzka, ker lepe debele hruške želijo nazaj na drevo "k mami". Gor na hruško jih spravijo gasilci, za katere se nato izkaže, da še sami niso dovolj zreli, da bi lahko padli z njenih

vej. Še najmanj zrel je njihov vodja! Tudi iz te na drobno dodelane predstave z nekaj sugestivnimi, "grozljivimi" prizori v tehniki senčnega gledališča, z domiselno izdelanimi lutkami živih barv (čudovita je npr. tista, ki ponazarja jesen) in s splošno funkcionalno scensko podobo je razvidno dolgoletno bogato lutkarsko ustvarjanje v Šmihelu. Leta 2004 so namreč praznovali 25-letnico lutkarstva, l. 2006 pa 100-letnico društva. Od 17. do 21. oktobra 2012 je v Šmihelski dvorani, kot že nekaj let, potekal mednarodni lutkovni festival Cikli Cakl. Mladi šmihelski lutkarji so že bili deležni nekaterih nagrad. Mladinska lutkovna skupina iz Šmihela je npr. na festivalu Vizije, ki je potekal od 11. do 13. maja 2012 na Ptuj, prejela nagrado za predstavo *Kje je moja senca?* Gostovanje mladih koroških lutkarjev v KCLB je bilo pravzaprav zadnje izmed petih goriških srečanj v sklopu Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, kulturne izmenjave, ki jo dolga leta prireja Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Koroške.

IK

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
DEKANJA ŠTANDREŽ
SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

vljudno vabijo na predavanje za utrjevanje duha

S KAKŠNO VERO V ŽIVLJENJE?

Predavatelj msgr. dr. Stanislav Lipovšek

Kulturni center Lojze Bratuž
Četrtek, 8. novembra 2012, ob 20. uri

Obvestila

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelj prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CREDITC
S pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Mariza Perat in Danila Komjanc: likovna delavnica Kraljična z ledenim srcem. V občinski knjižnici v Sovodnjah bo v četrtek, 8. novembra 2012, ob 14. uri srečanje z mladinsko pisateljico Marizo Perat in ilustratorico Danilo Komjanc. Ob pripovedovanju pravljice Kraljična z ledenim srcem, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi, bo ilustratorica z otroki vodila likovno delavnico. Pod pokroviteljstvom Fundacije Goriška hranilnica.

PD Rupa-Peč prireja v petek, 9. novembra 2012, ob 19. uri na sedežu društva v Rupi večer, na katerem si bomo ogledali slike in obujali lepe izkušnje z izleta po Turčiji.

PD Rupa-Peč prireja tradicionalno martinovanje v društvenih prostorih v nedeljo, 11. novembra 2012. Začetek ob 14. uri s sveto mašo, blagoslovom kmetičkih pridelkov in kratkim kulturnim programom.

Društva Jadro, Tržič in Žepz iz Ronk vabijo v nedeljo, 11. novembra, na martinovanje v Barduluseveru.

Kulturni center Lojze Bratuž prireja v petek, 14. decembra 2012, obisk Ljubljanske Opere in ogled baletne predstave HRESTAČ - BOŽIČNA ZGODBA. Začetek prireditve ob 19.30. Prevoz v Ljubljano z avtobusom z odhodom iz Gorice ob 17.30. Prodaja vstopnic že poteka na tel. 0481-531445 ali na kcl.bratuz@libero.it. Vljudno vabljeno! SKPD F. B. Sedej vabi na 26. redni občni zbor, ki bo v ponedeljek, 19. novembra 2012, ob 20.00 ob prvem sklicanju in ob 20.30 ob drugem sklicanju v Sedejevem domu v Števerjanu.

Hiša pravljic organizira mini šolo slovenščine, italijanščine, angleščine: otroci skozi pravljice, besedne igre, glasbo, ustvarjalni glib in likovno umetnost razvijajo komunikacijske in motorične spretnosti. Nudi tudi individualne in skupinske lekcije iz vseh predmetov za učence osnovnih in srednjih šol ter dijake višjih šol. Hiša pravljic organizira v Sovodnjah tudi tečaj masaže za dojenčke od 3. do 12. meseca. Informacije: Martina Šolc mob. 3341243766 ali e-mail: ivanasolc@gmail.com.

Iščem delo kot pomočnica v gospodinjstvu (likanje, čiščenje, kuhanje) ali negovalka starejših oseb. Tel. 003865-3001328.

Nudim varstvo otrok na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij: 00386 40 700111.

Nudim likanje in čiščenje. Kličite na tel. 0038640153213.

Po poklicu sem ekonomist. Z veseljem bi nudila pomoč pri pisarniških delih za začetek tudi po

4 ure. Kličite na tel. 0038641529652.

Prijazna in zanesljiva mlajša gospa z izkušnjami nudi čiščenje in likanje ali nego starejših in bolnih ter pomoč pri gospodinjskih delih. Tel. št. 00386 70777512.

Sožalje

Ob izgubi dragega očeta Danijela Pintarja izreka svojemu odborniku Matjažu ter vsem svojcem občuteno sožalje Zveza slovenske katoliške prosvete.

Čestitke

V teh dneh je radijski in gledališki igralec, režiser in likovni umetnik, prof. Franko Žerjal slavil lepo okroglo obletnico, ki bi mu je sicer nihče ne prisodil, saj je njegov videz zelo mladosten. Ob tem življenjskem jubileju mu vsi, ki spremljajo ljubiteljsko gledališko delovanje na Goriškem, želijo, da bi svoje dramske izkušnje še naprej posredoval mladim gledališkim navdušencem in da bi z njimi še marsikaj lepega ustvaril. Voščilom se pridružuje uredništvo Novega glasa.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 9.11.2012 do 15.11.2012)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, razen ob sobotah, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 9. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 11. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 12. novembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Zanimivosti iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 13. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 14. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Nenavadne zgodbe Lipeta Kosca - Izbor melodij.

Četrtek, 15. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

Lepa leta je dopolnil

FRANKO ŽERJAL

Iskreno mu čestitava

ANI in JANEZ POVŠE

Vljudno vabljeni na odprtje spominske razstave umetnika

RIKO DEBENJAK
ob 25-letnici smrti

Umetnika bo predstavila umetnostna zgodovinarica
Tatjana Pregl Kobe

Razstavljena olja na platno so iz družinske zbirke umetnika

Glasbeni poklon Doralice Klainscek, harfa

Razstava je v sodelovanju z Galerijo Riko Debenjak iz Kanala ob Soči

Kulturni center Lojze Bratuž

Četrtek, 8. novembra 2012, ob 18. uri

Maribor / 47. Borštnikovo srečanje Dobitnik Borštnikovega prstana je Igor Samobor

V petek, 26. oktobra 2012, se je v Mariboru, letošnji prestolnici kulture, s slovensko podelitvijo nagrad končalo 47. Borštnikovo srečanje, najpomembnejši gledališki dogodek v Sloveniji, ki se je začelo 16. oktobra in je zadnja leta dobilo mednarodni pečat. Poleg tekmovalnega dela je tudi letos potekal spremljevalni program, ki je ob gledaliških predstavah ponujal še marsikaj. Strokovna žirija, ki so jo sestavljali gledališki kritik in teatrolog Mark Brown, novinar, prevajalec, gledališki kritik in teoretik Jaša Drnovšek, scenografka in režiserka Meta Hočevar, dramaturg in teatrolog Arthur

glašena za najboljšo uprizoritev Borštnikovega srečanja 2012 in prejela je nagrade za režijo, scenografijo, glasbo, kostumografijo, igro in oblikovanje govora. Med drugim je v obrazložitvi za-

ostaja na tanki liniji med samoironijo, popolnim stapljanjem z vlogo in zmožnostjo vpogleda v dane situacije s (streznjenim) korakom vstran. Nevihta se kaže kot svojevrsten izvajalski produkt, ki ga poganja senzibilnost vzpostavljanja odnosov med glasbo in situacijami, suspenzi in prekinitvami, besedami in molkom, zgodovino in sedanjostjo. Osrednji obravnavani fenomen – ljubezen – pa se skozi nekonvencionalne prijeme uspe izluščiti v vsej svoji nežnosti, surovosti in večnosti. Nagrado za najboljšo režijo je prejel Jernej Lorenč za režijo uprizoritve Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega. "Njegova režija preigrava igralčeve identitete, jih sprotno lušči in krpa, akterja

postavlja v večopravilne pozicije, kjer na površje ne priplavajo le njegovi igralski potenciali, pač pa tudi drobci zasebnosti in spontanosti. Režiser ustvari dogodkovno pokrajino, kjer se v enotno konico sočasno izlivajo tankočutno razporejene pasaje dramskih situacij, glasbenih partitur in individualnost igralskih energij", je med drugim zapisala strokovna žirija v utemeljitvi. Štiri nagrade za igro so prejeli igralci: Nataša Barbara Gračner za vlogo Baronice Castelli-Glembay v uprizoritvi Gospoda Glembajeva v izvedbi SNG Drama Ljubljana ("Nataša Barbara Gračner lik Baronice izpelje v natančnem psihološkem lo-

pisano "Sodobni duh, ki prežema uprizoritev Nevihta, je posledica več dejavnikov. Soočeni smo s svežino novega prevoda, pretočnostjo ansambelske sinergije, izpiljeno večplastno govorno podobo in režijsko mislijo, ki suvereno poseže v srž izvirnega časa – v Rusijo 19. stoletja, sočasno pa z njo plodno komunicira skozi novodobne pristope, tako na nivoju igralskih principov kot tudi tehnoloških aparatov. Ključni adut uprizoritve je v ujemu izvedbenega ravnovesja, ki se od izvirne zgodbe inteligentno distancira, a obenem izkazuje do uprizoritvi Nevihta Aleksandra Nikolajeviča Ostrovskega v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega in režiji Jerneja Lorenčija. Predstava je bila raz-

ne, uvidevne in graciozne ženske, ki se sklepno prelevi v svoje popolno nasprotje, polno gneva, vulgarnosti in bolesterne pohote", je med drugim zapisala strokovna žirija v obrazložitvi), Gregor Baković za vlogo Marka Rothka v uprizoritvi Rdeča v izvedbi SNG Drama Ljubljana, Primož Pirnat za vlogo Borisa Grigorjiča v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega in Matej Puc za vlogo Tihona Ivanoviča Kabanova v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega.

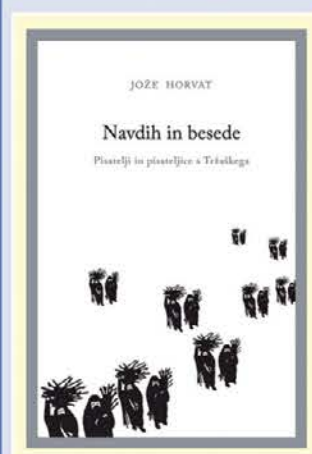
Nagrade za mlado igralko (do 30. leta starosti) je bila deležna Nika Rozman za vlogo Katerine v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča. Nagrado za scenografijo je prejel Branko Hojnik za scenografijo v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega. Nagrado za glasbo je dobil Branko Rožman za glasbo v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega. Nagrado za kostumografijo je žirija podelila Belindi Radulović za kostumografijo v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega. Nagrado za oblikovanje govora pa Maja Cerar za oblikovanje govora v uprizoritvi Nevihta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega.

Borštnikov prstan, nagrado za življenjsko delo, je kot 47. dobitnik prejel Igor Samobor. "Igralec kleše, obdeluje, lušči samega sebe, da lahko ustvari, zgradi, pričara (...). Umetnost igre, kateri visok svečenik je že dolgo Igor Samobor, je v tem, da se igralec, večak svojega poklica in lastnik daru, lahko prelevi, transponira, prevede v dramski lik, ki je narejen izključno iz besed. Če je pri tem prisotna še bolj ali manj razvidna psihologija, mu je to le v (dodatno) pomoč, nikakor pa ni pogoj, brez katerega igralcu ne bi bilo moč oživiti lika. Igor Samobor je to dokazal velikokrat", je med drugim zapisano v dolgi obrazložitvi.

Novost na knjižni polici

Jože Horvat / Navdih in besede Pisatelji in pisateljice s Tržaškega

Knjiga Navdih in besede je za slovenske razmere morda nevsakdanja le toliko, kolikor zajema avtorje z območja, ki je znotraj slovenskega literarnega ozemlja posebno in samosvoje. Pisatelji in pisateljice s Tržaškega, kot je zapisano v podnaslovu, o tem pove vse: da avtorji oz. avtorice živijo na tem koncu "skupnega slovenskega kulturnega prostora", v njihovih delih pa se zrcali podoba predvsem Slovencev

in družbe tega območja, a prežeta z duhom vseslovenske kulture in zapisana v jeziku vsem skupne materinščine. Tako so pisci s Tržaškega normalni, obenem pa tudi izraziti del sodobne slovenske literature, ki izpričuje nemalo miselnih, tematskih idr. lastnosti, ki jih pri drugih slovenskih literatih ni najti. Oblika, v katerih pridejo njihove lastnosti do izraza, je intervju, v katerem so lahko tudi vsakdanje stvari zanimive, posebno če so vpete v avtorjeve eksistencialne izkušnje in njihovo pesniško realizacijo. Intervjuji, ki niso pretežki, a izhajajo iz nekaterih poglavitnih motivov nekega opusa, intervjuji, ki jih ne zanimajo privatne pikantnosti, kvečjemu nekatere sociokulturne in idejne okoliščine pisca, ki sodoločajo njegovo literarno ustvarjalnost. V tem smislu vendarle lahko nastanejo približki "portretom" avtorjev/avtoric, včasih tudi segmenti literarnozgodovinske analize te ali one knjige ali več knjig... In v knjigi zaživijo portreti Dušana Jelinčiča, Marija Čuka, Aceta Mermolje, Eveline Umek, Brune Marije Pertot, Miroslava Košute, Zore Tavčar, Alojza Rebule, Borisa Pahorja, Milana Lipovca, Mirjane Pirjevec. Jože Horvat (Gomilice pri Lendavi, 1942) je končal gimnazijo v Murski Soboti, študiral v Ljubljani germanistiko in slavistiko, bil dva semestra na podiplomskem študiju (1967/68) v Heidelbergu, potem pa se je kot novinar zaposlil pri tedaj osrednjem slovenskem dnevniku Delo, kjer je bil ob drugem urednik njegove kulturne rubrike, pozneje urednik otroške revije Kekec, dnevnika Slovenec, revije Zvon, zadnjih deset let pa je bil zaposlen na ministrstvu za kulturo (do leta 2010). Ob novinarskem in uredniškem delu je pisal knjižne ocene in prikaze, eseje, intervjuje, potopise, kratko in mladinsko prozo; zlasti se je posvečal kulturi in literaturam manjšin.

Kulturni center Mostovna / Galerija Tir

Third edition: pogled v srbsko graficno produkcijo 90. let 20. stoletja

V Galeriji Tir bo v četrtek, 8. 11. 2012, ob 20. uri, otvoritev skupinske razstave srbske graficne produkcije iz 90-ih letih 20. stoletja. Avtorje in njihova dela bosta predstavila grafični ustvarjalec Miloš Đorđević in kustosinja galerije Katarina Brešan. Razstava bo na ogled do sobote, 1. 12. 2012.

Na razstavi se bo predstavila skupina ustvarjalcev, ki se posvečajo klasičnim grafičnim tehnikam, in so se formirali ali uveljavili v 90-ih letih 20. stoletja. Postavitev odpira droben vpogled v takratno produkcijo in z izborom avtorjev predstavlja samo eno izmed številnih možnih variacij na temo. Avtorica besedila v katalogu, likovna kritičarka Olivera Vukotić, je zapisala: "Banović, Velički, Vučinić, Đorđević, Krajnović, Karišik, Otašević, Stanisavac, Stojković in Kučić cenijo in spoštujejo grafično umetnost, ki je v veliki meri odvisna od matrice in orodja, nujnih za uresničitev zamisli. Umetnikovo znanje in spretnost sta samoumevna, delu pa dajejo poseben car njegove zadnje poteze, čiščenje površine matrice z dlanjo, brisanje skoraj nevidnih delcev. Odtisi, ki jih ti avtorji ustvarjajo z uporabo tradicionalnih tehnik, dobijo zelo moderen izraz. Prednosti sodobnih tehnologij pa uporabljajo le v obsegu, ki ne posega v nacela grafike. Nekateri umetniki se poslužujejo tehnoloških orodij za prenos matematično natančnih študij v svoje kompozicije, njihovo znanje pa jim brani, da bi padli v past

digitalne izvedbe, in jim omogoča, da prepoznajo koristi rocnega odtisa. Poleg tega jim je uspelo rešiti težave, kot so omejitve standardnega formata za rocne tiskalnice, z ustvarjanjem polptihov, kar dokazuje, da v grafiki ni pravih meja. Obseg izraznih možnosti v grafični umetnosti je velik kot domišljajske sposobnosti cloveškega uma".

Predstavniki skupine Miloš Đorđević razstavo uvršča v avtorski projekt mednarodnega sodelovanja, z dolgoročnim ciljem odkrivanja potencialov in možnosti za nadaljnji razvoj ter krepitev. Naslov projekta simbolno vpeljuje "nov zgodovinski kontekst" ter razkriva težnjo po organiziranem in strateško zamišljenem sodelovanju srbskih grafičnih ustvarjalcev pri nastajanju sodobnih trendov, v regionalnem in svetovnem, kulturnem ter umetniškem okolju. Kratkoročno pričakujejo, da bodo spodbudili zanimanje lokalne skupnosti in javnosti za aktualno dogajanje na srbski umetniški sceni ter zanimanje za sodelovanje med umetniki (izmenjava umetniških in izobraževalnih projektov, seminarji, delavnice, itd.). Dolgoročno si želijo vzpostaviti trdne povezave, sodelovanje ter krepitev prisotnosti umetnikov različnih narodnosti na srbskih umetniških dogodkih (razstave, umetniški tabori, delavnice, predavanja, itd.) ter obratno.

Kontaktna oseba: Katarina Brešan, telefon 031890545

Za območje Goriške nič kaj razveseljiva novica

Vse glasnejše govorice o združevanju novogoriškega in koprškega gledališča

Na Primorskem so vse glasnejše govorice o možnem združevanju novogoriškega in koprškega gledališča. Na Goriškem nad tako zamisljivo niso navdušeni, saj bi bilo združitev gledališč z različnim statusom težko. Direktorica koprškega gledališča Katja Pegan pa vidi v tem nadgradnjo dosedanjega sodelovanja med obema gledališčema v raznih koprodukcijah.

Nekateri pri govoricah ugibajo celo o združitvi vseh treh primorskih gledališč, poleg omenjenih še Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta. "Teoretično je to možno, vendar morate vedeti, da gre tu za tri zavode, ki imajo popolnoma različen pravno-formalni status, zato bi bilo to zelo zahtevno strokovno vprašanje", je na vprašanje STA odgovoril direktor Slovenskega narodnega gledališča (SNG) Nova Gorica Jožko Čuk. SNG Nova Gorica je nacionalno gledališče, katerega ustanovitelj je država. Ustanovitelj koprškega gledališča je Mestna občina Koper, če pa "pogledamo še tržaško gledališče, gre za popolnoma drugo pravno-formalno strukturo, ki jo je težko spraviti v neki enovit sistem", je še poudaril Čuk. Pred politično odločitvijo bi bilo zato po Čukovem mnenju treba predlog pretehtati tudi z eko-

nomskega, umetniškega in psihosocialnega pogleda: "Videti je, da je to pobuda posameznikov kot že velikokrat v preteklosti, vendar gre tu za nek specifični kadrovski interes". Če bi do preverjanja o možnosti takšne združitve resnično prišlo, bi ob tem potrebovali smernice za korporativno upravo, saj je Slovenija kot članica OECD zave-

zana k smernicam korporativnega upravljanja, kjer so točno postavljeni pogoji združevanja ali prevzema. Kot je dejal Čuk, je treba o takšni možnosti razmisliti zelo resno in projekt ob morebitni odločitvi izpeljati strokovno, da ne bi bil videti kot nekakšna "poroka po sili". Primorska gledališča so že doslej precej sodelovala in pripravljala

številne koprodukcijske predstave. "Mislim, da je treba še poglobiti sodelovanje in skupne projekte, da pa bi ta tri gledališča imela skupnega upravitelja in direktorja, je po mojem mnenju in po mojih izkušnjah v tem trenutku zelo težka, če ne celo ne-realna zadeva", je zaključil Jožko Čuk.

Prav uspešne pretekle koproduk-

cije pa je poudarila direktorica Gledališča Koper Katja Pegan. Tako bi združitev obeh gledališč po njenem mnenju pomenila le formalno potrditev dejanske povezanosti. Ob tem je za STA opozorila na že obstoječe primere in težnje združevanja kulturnih ustanov. Kot dodaja, so za kakršne koli načrte potrebne temeljite analize učinkov tovrstnega združevanja,

sama pa v združevanju vidi prihodnost primorskih gledališč. Prav sedanjí trenutek, ko direktorji javnih zavodov nenehno dobivajo navodila o tem, kako ravnati ob zmanjšanih finančnih sredstvih, pa je lahko v tem smislu tudi priložnost.

V Mariboru in Ljubljani je več ustanov pod isto streho, na primer SNG Opera in balet Ljubljana, zato se Peganova sprašuje, "zakaj Primorci ne bi imeli ravno tako širokega in razvejenege narodnega gledališča". Sinergija med Novo Gorico in Koprom bi lahko med drugim oživila projekte, kot je poletni festival, ki je po njenem mnenju popolnoma zamrl. Tudi formalni način, kako bi bilo videti to povezovanje - kot združitev ali priključitev -, po njenem ni bistveno. Pomembneje je, kako optimalno črpati sredstva za predstave in te približati gledalcem. "Popolnoma vseeno je, po kakšnih stopnikih se to zgodi", dodaja. Sicer pa je Peganova prepričana, da "stvari delajo ljudje" in da bo tudi povezava med gledališčema zaživelja le, če bodo pri tem ljudje sodelovali. "Prepričana sem, da se moramo vsi truditi, da bi ohranili to moč, ki jo gledališče na Primorskem ima", še dodaja direktorica koprškega gledališča.

Kulturni dom / Komigo

Vsako do je neizbežno uklešččen v svoje težave

Že spomladi so ob predstavitvi programa letošnje devete izvedbe uspešnega trijezičnega festivala Komigo, ki ga prireja Kulturni dom Gorica in goriška zadruga Maja, v sodelovanju s Kulturnim domom Nova Gorica in pod pokroviteljstvom goriške občine in pokrajine, prireditelji napovedali, da se bo tokratna ponudba Komigo končala v jeseni s presečenjem. To naj bi se zgodilo 31. oktobra, ko se tudi pri nas vrstijo zabave ob Halloweenu, tem "prazniku", ki se je, žal, iz Amerike priklatil tudi k nam, tako da prav pred praznikom vseh svetih, ko bi se morali nanj vsaj malce duhovno pripraviti, nekateri norijo oblečeni v čarovnice, vampirje ... Gledalci, ki so dobro zasedli veliko dvorano goriškega Kulturnega doma, so se lahko prepričali, da je šlo res za pravo presečenje. Goriškemu občinstvu so se namreč predstavili trije ljubiteljski igralci, Nadja Šuligoj, Solange Degenhardt in Robert Cotič, ki jih spremljevalci ljubiteljskega gledališkega dogajanja na Goriškem dobro poznajo, saj so bili člani žal zdaj ne več obstoječega Odra90 in z njim nastopali pod taktirko raznih režiserjev z naših koncev. Njihovo navdušenje nad igranjem se je izkazalo tudi na drugih gledaliških nastopih. Gledališče jih tako privlači, da so se združili v TikTak Teater in pod okriljem

Komigo naštudirali predstavo *Pravljice (za odrasle)*. Šuligojeva in Degenhardtova sta se prepustili režiserskemu toku Roberta Cotiča, kateremu moramo priznati, da je opravil čedno delo. Kot je sam izjavil, ga zelo močno nagovarjajo teksti italijanskega časnika, pesnika in pisatelja Stefana Bennija (Bologna, 1947), čigar pero rado dreza s satirično ostjo, namočeno tudi v komično črnilo, v razvade in slabosti ita-

venil. Prevod mu je lektorirala Erika Jazbar. Tako so prvič zaživele v slovenskem jeziku v sredo, 31. oktobra 2012, v veliki dvorani goriškega Kulturnega doma pred abonenti Komigo in priložnostnimi gledalci. Prva izmed protagonistov teh treh pravljic za odrasle je Mademoiselle Licanthrop, privlačna ženska, ki pa se ob polni luni spremeni v krvooločnega volkodlaka – kako ji je pri tem težko skrivati košati rep!

lijanske družbe zadnjih desetletij. V Odru90 so pred nekaj leti uprizorili njegovo delo *Gospodična Papillon*. Igro je v slovensko prevedel prav Robert Cotič, ki je tudi tokrat posegel po Bennijevih tekstih, in sicer po treh monologih, in tudi te poslo-

-. Pri lovu na žrtve ima sicer neko etično držo: otrok ne ubija, pa tudi starejših oseb ne, ker so prelahki plen. Najraje ima politike in menedžerje okrog 40 let; ti so najboljši za njene zobe. V svoji izpovedi sicer obljublja, da se bo kdaj zaljubila in bo nehala hle-

peti po krvi. Oblečena v rdečo obleko je, včasih le malce preveč afektirano in kričavo, poosebila ta nelahki lik Nadja Šuligoj. Njeni izpovedi je sledil monolog Grimilde, čarovnice, ki je "vpletena" tudi v Sneguljičino zastrupitev. Vendar jabolka ni zastrupila ona: saj je sadje v današnjem čas vse strupeno, zaradi strupov pač, ki jih uporabljajo kmetje! V svojem nakupovalnem vozičku vozi razne lonce, lončke, zvarke in čarobne napoje. Pravi, da je stara čez 400 let, a da si je s čarobnimi zvarki ohranila mladostni videz. Zda pa se tega ne bo mogla več: saj ni več zmajev in vsega drugega, kar bi potrebovala za svoje zvarke in uroke ... V coprnico se je imenitno prelevila Solange Degenhardt in s svojim komičnim nastopom kar večkrat spravila v smeh gledalce. Nazadnje se je na odru s samokolnico v rokah in z zidarskim orodjem prikazal zidar, ki je spregovoril o svetlih in temnih straneh svojega poklica, o svojih sanjah o prihodu v nebesa in o srečanju s tesarjem Jožefom, z angeli ... Zidarjevo izpoved je Cotič predstavil v "goriško" narečje in s tem prilil monologu dodatne komičnosti, ki pa kot pri vseh treh monologih skriva marsikatero trpko resnico iz današnjih dni. Vsem trem igralcem, predvsem pa Cotiču, ki se je dobro izkazal kot režiserski vodja uprizoritve, naj gre do pohvalne besede. Tudi zato, ker so se tako pogumno in smelo lotili učenja monologov, pri katerih igralec nima nobene solgralske zaslobe, vse morda opravi sam in pri tem seveda tudi vseskozi obdržati napetost dogajanja in pritegovati pozornost občinstva. Že za poklicne igralce

so monologi trda preizkušnja, za ljubiteljske pa še trši oreh, zato se taki podvigi kaj redko pojavljajo na ljubiteljskem gledališkem ustvarjalnem obzorju. Ob dobro pripravljeni predstavi, ki je zahtevala celovito igralčevo spretnost, je poslušalčevo uho tu pa tam, ob sicer odličnem obvladovanju teksta, zbudila premajhna skrb za lep, pravilen odrski govor. Vsekakor igralskemu tercetu, ki mu je občinstvo toplo zaploskalo, gredo iskrene čestitke za izoblikovanje likov, ki bi se radi s svojo izpovedjo izmuznili iz svojih življenjskih težav v tem zapletenem času, v katerem je življenje tako težko. Gledalcu pri tem nudijo kar precej zabavnih trenutkov, a tudi marsikaj za razmislek o naši družbi, v katero smo vpeti vsi. Pred predstavo je pozdravne besede gledalcem in nastopajočim namenil Igor Komel, ki je, kot že

tolikokrat, naglasil, da nas bo v teh kriznih časih rešila le kultura. Nato pa se je na velikem platnu zavrtel prvi film v produkciji Komigo in AVP-S Nova Gorica z naslovom *Ko mačke ni doma, miši plešejo*. Režijo in scenografijo sta podpisala Ivan Saksida in Marino Marsič. Gledalci so v šegavem slogu videli, kaj se dogaja v Kulturnem domu, ko ni v hiši mačke-ravnatelj. V "nemem" filmu ob glasbi Ena pesem, ki jo je Vlado Kreslin napisal ob 30-letnici Kulturnega doma v Gorici, so nastopali Maša Braini, Myriam Komel, Aleksandra Marvin, Renza Pelesson, David Ambrosi, Vanja Hoban, Jan Komel in Andrea Pahor, ki so podarili gledalcem nekaj hudomušnih utrinkov in jih seveda spravili v smeh in si za to prislužili prisrčno ploskanje.

Iva Koršič

Lavričeva knjižnica Ajdovščina

Obvestila za mesec november 2012

V torek, 13. novembra 2012, ob 18.30, bo v Lavričevi knjižnici v Ajdovščini predstavitev knjige Jasne Fakin Bajec Procesi ustvarjanja kulturne dediščine: Kraševci med tradicijo in izzivi sodobne družbe. Zanimivo delo predstavlja prakse uprizoritve vaških preteklosti, uporabe dediščine za razvoj turističnih dejavnosti in predstavitev svojih bivalnih okolij ter pomen dediščine za označevanje kraške identitete.

V petek, 23. novembra 2012, ob 9.00 bo na vrsti simpozij Danilo Lokar – 120 letnica rojstva. V počastitev 120-letnice rojstva Danila Lokarja pripravila Lavričeva knjižnica simpozij v prostorih Pilonove galerije; na njem bodo povabljeni gostje spregovorili o njegovem življenju in delu, o času, v katerem je živel, in o kulturnih in literarnih tokovih, ki so vplivali na pisateljevo ustvarjanje.

Sodelovali bodo akademiki Ciril Zlobec, dr. France Bernik, dr. Matjaž Krmecl, zgodovinar dr. Branko Marušič, umetnostna zgodovinarica dr. Irene Mislej in slavisti Ivana Slamič, Franc Černigoj, mag. Marija Mercina, mag. Vladka Tucović, dr. Katja Muhurko Poniž, dr. Denis Poniž, Peter Avbar in učitelji OŠ Danila Lokarja.

Po končanem simpoziju bodo udeleženci odšli do Lokarjeve hiše, kjer bodo ob 15.30 odkrili spominsko ploščo in odprli Lokarjevo spominsko sobo.

Spomin na prof. Rafko Vodeba

Brodolomec mnogih sanj

Za izhodišče svojega razmišljanja o Rafku Vodebu sem vzel verz iz njegove pesnitve *Cest brezupna slast (Kam potujejo oblaki)*. Zakaj? Ker v njej ne izraža le svoje stiske tujinstva, ki se začne z njegovim odhodom v Rim na študij bogoslovja v zavod Propaganda Fide jeseni 1941, ampak tudi nova življenjska in ustvarjalna obzorja, ki mu jih je odprl vstop v povsem nov, svetovljansko širok svet rimskega študijskega življenja. Tu so se mu prebudile mnoge sanje umetniškega in duhovnega snovanja, ki so v njem že vzklije v ustvarjalno živem okolju predvojnega dijaškega Maribora. Ko sem zadnjikrat obiskal njegovega prijatelja Stanka Janežiča (nekaj mesecev pred smrtjo), se je razgovoril prav o Rafku, o njegovih mnogih talentih, o daru pesniške besede in tudi slikarskega čopiča, o njegovem bogatem uredniškem in publicističnem delu, pa proforskem erosu... Ko stojimo pred to njegovo bogato, a raznoliko ostalino, se vprašujemo, ali ni ostala torzo (3. pes. zbirke, nekaj knjig duhovnih premišljevanj...), saj ni nobena njegova ustvarjalna dejavnost prerasla v neko monumentalno delo, ki bi mu bilo mogoče odmeriti vidno mesto v zgodovini slovenskega intelektualnega snovanja. Kje je vzrok, da se ni mogel omejiti na eno samo dejavnost, nam odgovarja sam v *Dnevniku 1974 (Vračanje v življenje)*: "Saj sem jo gojil (notranjo svobodo) tudi že prej, za nekatere morda celo preveč, ker se jim je zdelo, da neumno zapuščam tračnice, kjer bi šlo samo naprej, za dvomljive stranske poti. Pa niso pomislili, da je zame, za mojo notranjo svobodo, samo tista smer prava in zato edina". (*Srečanja in pogovori*, 152)

Kot duhovnika ga je nedvomno najbolj določila smer 2. vaticanskega koncila. Bil je v središču tega previranja in je živo občutil potrebo najti nove poti do sodobnega človeka, odgovoriti ga z njegovi percepciji ustrezno besedo oznanjevanja. Pri vsem tem pa je vedno postavljaval v ospredje skrb za slovenskega človeka, za njego-

vo družbeno, kulturno in duhovno danost, za usodo našega razklanega in razseljenega naroda. Živo se je zavedal posebne naloge slovenske Cerkve, da pomaga zaceliti te rane v narodu z novim, koncilskim razumevanjem oznanjevanja in z verodostojnim življenjem. Prav tem vprašanjem je posvečal veliko pozornost kot sodelavec in urednik slovenskih oddaj Radija Vatikan. (V njegovih arhivih je gotovo kar nekaj gradiva, ki bi to potrjevalo.) Nazorno pa nam ta Vodebov interes razkrivajo štiri pogovori s koncilskim teologom, jezuitom Vladimirjem Truhlarjem, njegovim rimskim prijateljem. Ti pogovori so bili v svojem času toliko izizzivalni, da so v celoti doživeli natis šele v knjigi *Srečanja in pogovori, leti 2002*. - Zato pa so živi in aktualni danes prav tako kot ob nastanku. Prvi pogovor s Truhlarjem, naslovljen Razgovor pod Kvirinalom, je opravil leta 1965. V njem sta govorila predvsem o duhu koncila in novem vetru v Cerkvi, a tudi o razmerah v domovini in odnosih zdomstva do matice, ki naj bi se po vzoru na odprtost Cerkve do sveta razvijala v duhu dialoga. Pogovor je namenil za objavo v zdomski argentinski reviji Meddobje, a je z njim sprožil konflikt. Urednik Ruda Jurčec ga je zavrnil, ker se je Truhlar zavzel za dialog z domovino in za objektivno presojanje razmer v Sloveniji. Intervju je izšel naslednje leto v tržaški Mladiki in bil deležen ostre kritike iz emigracije, kar je povzročilo Vodebov izstop iz uredništva Meddobja, tudi prekinitve Truhlarjevega sodelovanja s kulturnimi krogi emigracije in še nekaterih sodelavcev iz Evrope, pozneje (1969) pa tudi razkol v sami skupini argentinskih sodelavcev revije. Naslednji intervjuji (1971, 1973) sploh niso bili sproti objavljeni, čeprav je Rafko po vrnitvi v domovino postal urednik

Nove mladike in pozneje Znamenja, kar kaže na značilno ozkost cerkvenih krogov v Sloveniji. Duh koncila pač ni prevetril našega konservativnega in v ideološko politične spono ujete katolištva in je začel hitro pojemat, tudi zaradi nesvobodnega okolja, ki je z režimsko represijo zaviralo prebujanje krščanske mladine in je zato raje dopuščalo oživljanje katoliškega konservativizma, dokler je

ostajal ta zaprt v zakristije. V tem okolju teolog Truhlar, ki se je tudi v tistih letih po koncilu vrnil v domovino, ni mogel delovati in se je ponovno izselil, Vodeba in Janežič pa sta ostala in delovala izključno v okvirih cerkvenega delovanja kot teološka profesorja in urednika cerkvenih publikacij. Janežič se je še opazno posvečal poeziji, Vodeba pa se je vse bolj usmerjal v duhovno pastoralo. Zato je povsem razumljivo, da se je Rafko čisto intuitivno usmeril k bistvenemu, k delu za duhovno prenovo slovenskega krščanstva. V umanjkanju duhovnosti je videl temeljni vzrok za okostenelost slovenskega katolicizma, za našo ujetost v preživelo versko prakso. Duhovnost je Vodeba ra-

zumel kot temelj religioznosti in moralne zavesti človeka, kot tisto zmognost človeškega bitja, po kateri je človek presežno bitje. Duhovnost odpira človeka za absolutno, za bitje onkraj zamejitve prostora in časa prigradnega bivanja in daje smisel našemu življenju in nam odkriva naš večnostni namen. To dojetje pomena duhovnosti, ki veje tudi iz pogovorov z Vladimirjem Truhlarjem, teologom pokoncilске duhovnosti, je gotovo eno najbolj dragocenih sporočil Vodebove teološke in publicistične besede in tudi njegovega življenja. Duhovnost kot temeljna krščanska drža, ki se odraža v vseh življenjskih položajih in v vsakršnem delovanju, bodisi umetniškem izražanju, pastoralni, kulturnem in družbenem delu ali v vsakdanjem življenju.

Prav s tega zornega kota je mogoče razumeti tudi njegovo sprejete službe eksorcista mariborske škofije. Med enim zadnjih srečanj z njim sem izrazil dvom v smisel tega opravila. Mirno mi je utemeljeval pomen, kljub mojim ugovorom, da gre za preživelo prakso Cerkve. Nisem mogel razumeti, kako je lahko koncilski teolog, pesnik, profesor in kulturni delavec na zadnji postaji življenja pristal v vlogi, ki se zdi srednjeveška. Danes razumem, da je v eksorcizmu videl predvsem metodo prebuditi v človeku duhovno. Torej tisto, kar nas dviga v transcendenco, v presežno in v čemer je največji manko sodobnega človeka. Ni zamrl religiozni čut, le poplavljen je v različnih novodobnih, pogosto vražjevernih, t. i. duhovnih gibanjih. Kar je zamrlo v sodobnem človeku, je sluh za duhovno, za pristno duhovnost, ki odpira srce absolutni presežnosti in

doživljanju skrivnosti božjega. Ni pomembno, ali je Vodeba v svojem teološkem nazoru presejal antropomorfni pojem personalno udejanjenega zla v hudiču, v smislu sodobne teologije, ki tu di Boga ne pojmuje več v antropomorfni podobi osebe, ki bi Boga omejevala v človeško mero, pač pa govori o transpersonalni naravi Boga. V tistem kratkem srečanju pač nisva segla v globlji pogovor o teh vprašanjih. Toda nesporno je, da je prav spoznanje, da sodobni človek potrebuje predvsem današnjim življenjskim razmeram ustrezno obliko duhovnosti, vodilo njegove vseživljenjske duhovniške delo. Tudi zato je logično, da je prav on pripeljal v Slovenijo duhovno prenovitveno gibanje Prenova v Duhu in bil prvi urednik njihovega glasila. S smrtjo Truhlarja, Vodeba, Grmiča in Janežiča je odšla plejada slovenskih koncilskih teologov, ki so skušali prezačiti s svežo teološko mislijo in novimi duhovnimi ter verskimi praksami zatohtlo vzdušje slovenskega katolištva. Zdi se, da je koncilski duh danes med nami zamrl, da je slovensko katolištvo zaplevaljena njiva v vesoljni Cerkvi. Kakor da je njihov glas izzvenel in je preslišan. Toda če kdaj, je danes čas, da oživimo pokoncilsko pomlad, ki so jo v veliki meri prebujali prav trije povratniki iz zdomstva: Truhlar, Vodeba in Janežič, osebni prijatelji in sodelavci. Ljudje svetovljanske širine, duhovniki globokega verskega izkustva in pristne krščanske duhovnosti za naš čas. Njihovo seme kljub našemu zdruju v letargijo in konservativizmu čaka, da spet vzklije. In naj končam to razmišljanje z Vodebovo sklepno mislijo iz pogovora *Rafko Vodeba na poti skozi čas*, ki sem jo že uvodoma citiral: "Tako se je življenje preusmerilo k bistvenemu – k duhovnosti". To bi bilo tudi njegovo sporočilo današnji slovenski Cerkvi.

Peter Kovačič – Peršin

Bani / Spominska svečanost

Spoštljiv poklon vsem umrlim za svobodo

Nenavaden letni čas s toplim vremenom nam je prejšnji mesec ponudil cvetenje majnic in sadnega drevja. Kaj kmalu pa so mrzle noči in prva slana to cvetje tudi pobrale. Spreminjajoče vremenske razmere niso zaustavile toka naravnega prehoda v čas, ko se narava odeva v barvito preobleko odpadajočega listja z dreves in sivino deževnega vremena. Ta melanholična vremenska idila nas je popeljala s spominom v našo končnost tega zemeljskega potovanja. V tem vzdušju je na dan Vseh svetovnih vojn, ki so jih povzročili človeška norost, oblastiželjnost in gospodovanje nad usodo narodov.

S sveto mašo za vse padle vaščane, ki jo je daroval župnik g. Franc Pohajač, se je pričela spominska svečanost, ki se je nadaljevala pred spomenikom s pesmijo, recitacijami in molitvijo v poklon pred padlim, katerih kosti trohniijo po evropski celini in v Jadranskem morju.

Verzi poezije "Rajnih duš dan", prebrane ob tej priložnosti, se glasijo tako: "... Gorje - grozote tega sveta / v krogu spet in spet se vrstijo. / Oj človek, kdaj človeku boš človek postal! / Dajati znal, ne le dostojanstva teptati, njegovih pravic..."

Po toliko desetletjih, po takšnih zgodovinskih premikih, ki so nastali v tem času, se zdi, da se nekateri še zmeraj sramujejo spomina na tiste, ki so se bojevali proti državi, ki je nato zasedla naše kraje. Spominjajo se samo tistih, ki so padli v drugi svetovni vojni. A vendar so bili eni in drugi naši sovaščani in kot taki s smrtjo, ki nima predznaka, enakovredni našega spoštovanja in spomina. Zato čutimo kot verniki dolžnost, da se spominjamo njihovega trpljenja in njihove smrti. To delamo že dvanajsto leto na primeren, spoštljiv način do vseh teh ljudi, katerih imena so vklesana v kraški kamen, ki stoji pred cerkvico sv. Florijana pri Banih.

Opomba: * verzi iz pesnitve spodaj podpisanega

Pavel Vidau

S 1. strani

Prvič štipendije ...

Med tem časom je do leta 1946 že izdelal statične račune za CRDA (Cantieri Riuniti dell'Adriatico), in sicer za most prek Save pri Litiji. V samem Trstu je napravil statične račune za dva glavna mostova: Ponte Bianco in Ponte Verde (prometni in železniški most). Dodali bi lahko še most, ki veže Trst z Miljami, mostova v Dolini in

ne pri svojih betonskih konstrukcijah. Med temi je bil sila pomemben Ločičnikov delež pri gradnji Kulturnega doma v Trstu, ki so ga odprli leta 1964. Ker takrat inž. Ločičnik še vedno ni bil italijanski državljan, je delo podpisal inž. Combi. Inženir Albin Ločičnik je umrl v Trstu decembra 1. 1986.

V Trstu si je pridobil ugled in spoštovanje stanovskih kolegov, med katerimi je bilo tudi mnogo Italijanov. Bine Ločičnik je bil Slovenec, ki bi se lahko - tako kot mnogi drugi strokovnjaki - zgubil v večinskem narodu, pa se to ni zgodilo. Ni bil samo zvest svojemu narodu, bil je do kraja prepričan demokrat in brez strahu je povsod zagovarjal svobodomiselnost ideje. Njegova želja, da bi počival v svoji

ljubljeni štajerski zemlji, se je uresničila. Pokopan je v Mariboru.

Njegovo bogato strokovno knjižno zbirko (okrog 250 enot), ki jo je Bine Ločičnik vseskozi vestno zbiral s področja matematike, fizike, mehanike in gradbenih konstrukcij, je vdova gospa Evgenija Ločičnik leta 1991 podarila Univerzi v Mariboru. Kot že povedano, njej pripada zasluga za ustanovitev Sklada, ki, upamo, bo v prihodnje lahko še podpirala naše mlade strokovnjake.

Inž. Albin (Bine) Ločičnik

Gabrovci in gradnjo železnega mostu čez Vipavo pri Renčah. Zelo pomemben je tudi njegov delež pri gradnji Avtoceste sonca na odseku v bližini Rima. Žal pa vseh teh in še drugih del inž. Ločičnik ni mogel podpisati, ker ni bil italijanski državljan. Državljanstvo je dobil šele mnogo kasneje.

Po prihodu Italije je Albin Ločičnik odprl svoje gradbeno podjetje z družabnikom inž. Carlinijem. Podjetje je gradilo številne stanovanjske objekte. Veliko podjetij je angažiralo inž. Ločičnika za statične raču-

SLOVENSKA PROSVETA Prof. Drago Bajc tudi letos vodi Krožek zabavne matematike

Čista matematika je nekaj globljega, abstraktnega, ... celo duhovnega

Matematična in geometrijska stroka je nemara oddaljen pojem, ki se ga večina navadnih smrtnikov najraje reši po končanem obveznem šolskem študiju. Vsaj tako je prepričan tisti, ki na šolskih klopih ni nikoli gojil prevelikega zanimanja ali celo spoštovanja do števil in geometrijskih likov. Verjetno je ta neprijazen odnos podvržen vrsti dejavnikov, v katerih ima prvenstveno vlogo razmerje, ki ga študent na svoji šolski poti ima do resnega študija in miselne prožnosti, sicer nezamisljiva je tudi relacija študent-profesor. Šolnik ima namreč ključno vlogo pri posredovanju zahtevne snovi, najti mora obenem pravi postopek, da dijaku vlije bistveni vitamin, brez katerega je vsak obojestranski napor neučinkovit: v študentu mora sprožiti zanimanje za predmet.

To pa je vse prej kot preprosto; tega se zaveda tudi prof. Drago Bajc, ki vsako sredo sprejema 'studente' v razred matematike v Peterlinovo dvorano. Matematik in fizik prof. Drago Bajc že drugo sezono vodi Krožek zabavne matematike za tretje življenjsko obdobje, ki ga prireja Slovenska prosveta. Ko je pred začetkom prve lekcije čakal na slušatelje, se je v krajšem soočenju z nami dotaknil ravno odnosa, ki ga med svojimi lekcijami na Donizettijevi vzpostavlja do sicer

posebnega razreda. "Prepustim se namreč improvizaciji. Učil sem na nižji in višji srednji šoli, na univerzi in na podiplomskem študiju: skratka, na vseh poučevalnih stopnjah. Temu amaterskemu nivoju se resnici na ljubo nisem nikoli posvetil, čeprav verjamem, da je verjetno najbolj zahteven od vseh! Preprosto zato, ker je stopnja nižja, občinstvo pa je nehomogeno. Paziti moram, da se nihče ne dolgočasi, da vsi napredujejo na podoben način".

Kako pa se lahko matematika posreduje tako, da se je ljudje ne ustrašijo? "Matematiko in geometrijo lahko predavatelj predstavi na zabaven način. Lahko na primer izhajamo iz vsakdanjega življenja in se na primer vprašamo: kako lahko razdelimo kvadratno torto na štiri enake dele? Odgovor je: na neskončno načinov! To navadno ljudi preseneti".

V lanskim spomladanski sezoni je prof. Drago Bajc uvajal slušatelje v svet števil, letos je na vrsti geometrija, kasneje pa bo kombinatorika. Po mnenju profesorja je za dojetje snovi potrebno izhajati iz vsakdanje prakse.

Čista matematika je vsekakor nekaj globljega, abstraktnega, ... "celo duhovnega - je dejal. Nekateri matematiki verujejo v obstoj

Foto IG

nekega sveta, ki je ločen od vsakdanjega: skrivnost je namreč v tem, da matematika deluje sama, ima neko svoje avtonomno življenje. Ne živi za to, da bi sama aplicirala svoje zakonitosti v našem svetu"; te pridejo na spodbudo človeka, "ki te večšine uporablja v fiziki, ekonomiji, v biologiji in še v marsičem". Profesor se je obenem obrnil na vsakogar, ki bi se rad preizkusil

na lekcijah, ki vsako sredo potekajo ob 17. uri. "Najprej naj ljudje poskusijo, ali jim sploh ugaja. Človek ne sme prehitro obupati! Vsi so doslej nekaj pridobili, sam se privajam na to novo učno stopnjo", nam je zaupal.

Čeprav je bilo število sodelujočih na prvem srečanju dokaj skromno (ta zapis velja tudi kot spodbuda interesentom in preprosto kot reklama za tečaj matematike prof. Draga Bajca), je bilo pri udeležencih znatno veliko zanimanje. "Lekcije so zabavne in zanimive. To vam zaupa oseba, ki je matematiko na šoli sovražila: ta tečaj je zame pravo presenečenje", nam je povedal študent iz Peterlinove dvorane. Njegov 'sošolec' pa je imel do snovi v šolskih klopih drugačen odnos: "Prav je, da človek vselej trenira svoje možgane. Do matematike sem v zgodnjih šolskih letih imel dober odnos: čudil sem se, ko so moji sošolci s težavo dojemali to, kar je bilo zame tako samoumevno...", nam je zaupal slušatelj, tik preden je prof. Drago Bajc stopil k papirnati tabli in začrtal 'skrivnost' geometrijski lik, kvadrat, ki lahko o sebi marsikaj pove, več od tega, kar si mi navadni smrtniki lahko predstavljamo ...

IG

Lepa, zakoreninjena krščanska tradicija
Rožnovenska procesija
v Barkovljah

Slovenci iz Barkovljah so prve dni oktobra v veselem pričakovanju in obenem zaskrbljeni. Pred njimi je namreč najbolj priljubljen praznik: rožnovenska nedelja. Skrbi jih, kakšno bo vreme, ali bo procesija uspela. Letos je v nedeljo, 7. oktobra, grozilo slabo vreme. Toda kakor da bi Mati Božja stegnila roko in ustavila dež: zjutraj je na bližnjem Kontovelu deževalo, v Barkovljah pa ne. Ob 8. uri je msgr. Franc Vončina bral sv. mašo ob lepo okrašenem kipu Kraljice rožnega venca. Pod vodstvom gospe Eve Scheimer Storchi se je sedem gospe potrudilo, da je spletlo lep bel venec, ki v obliki obrnjenega U obkroža velik Marijin kip. V procesiji ga vozijo na

posebnem vozičku. Kip je med mašo na levi strani glavnega oltarja čakal, da ga po maši prestavijo na voziček. Pred kipom so se zbirale osebe v domačih ljudskih nošah. Belo oblečene deklice spremljajo kip. Letos je bilo le malo otrok v nošah, ker so nekateri imeli športne obveznosti. Pomagali so italijanski strežniki in bogoslovci, Barkovljan Davide Chesicla. Na koro so ubrano prepevali številni pevci. Vodila jih je Aleksandra Pertot. Na orgle je spremljal maestro Giuseppe Zudini.

Pri procesiji je igrala godba iz Trebč. Igrala je samo Marijine pesmi in teh je bilo mnogo. Procesija se letos ni vila ob morju zaradi nekkih popravil. Šla je po Mira-

marskem drevoredu do vodometata. Tam so se ustavili, molili, peli in tudi godba je zaigrala, tako da se je slišalo po vseh Barkovljah. Vračali so se po isti poti. Na malem trgu pred cerkvijo pod košatima lipama so se spet ustavili, molili in peli. Godba je še enkrat zaigrala. Marijin kip so nesli v cerkev pred glavni oltar. Pred kipom so se poslovili od Kraljice rožnega venca še z dvema pesmi-

ma. Nato so odšli v društveno dvorano prav vsi: godci, pevci, noše in ostali verniki. Tam jih je pričakovala tako bogato obložena miza, da so se vsi najedli in še je ostalo. Kaj pa dež? Lepo je počakal, da se je procesija končala, nato je začelo rositi. Barkovljani so se oddahnili, vsi zadovoljni, da je starodavna procesija spet lepo uspela.

Nada Martelanc

OKUSI KRASA Gostilna Lampara v Križu

Večplasten čutni večer...

Enogastronomska manifestacija Okusi Krasa že vrsto let prežema jesensko doživljanje tega prepelega geografskega roba. V znamenitosti kraškega področja se lahko zazremo na različne načine, tudi z vonjem, okusom in vsemi ostalimi človeškimi čutili. Prav ob tem prepričanju se je razvil dogodek Okusov Krasa v torek, 23. oktobra 2012, ko so v gostilni Lampara v Križu v enem samem kulturnem večeru združili gostinsko, vinsko, glasbeno-pevsko in likovno ter naravno razsežnost tržaškega zaledja.

Pridih literarnega ustvarjanja je podaril pesnik in esejist Aleksij Pregarc, umetniški primerki delanega stekla Robija Goruppija in

cvetovi sivke, ki jih goji Neva Husu, so večer še bolj oplemenitili. Upravitelji gostilne Lampara so gostom postregli z morskimi dobrotami 's kraškimi prioku-

som', vinar Matej Lupinc iz Praprota pa je predstavil Zlahtno kraško kapljico; za glasbeno kuliso je poskrbela skupina Ano ur'co al' pej dvej. Vizualno podobo Krasa oziroma njegovega največjega praznika, Kraške ohceti, pa je prikazal Marko Lupinc.

Tradicionalni repenski praznik je za Lupinca postal iztočnica za

poseben umetniški utrinek, ki predstavlja s tehničnega vidika pravzaprav novost. Gre namreč za mešanico fotografskih in računalniških primesi, ki izbrano podobo - zlasti žensko v kraški noši - odtegnejo golemu fotografskemu spektru in jo vstavijo v nekoliko bolj oddaljeno, sicer umetniško umeščeno perspektivo. Odsotnost sivih nians, značilnih za fotografijo, Lupinc nadomešča z barvnimi madeži, kar vliva podobni prav poseben čar, celo dušo. S tem detajlom, ki postane dejansko osrčje podobe, slika gledalca prevzame. Gre za t. i. tehniko solarizacije, s katero umetnik odstrani določene barvne odtenke in prid le nekaterih. Obdelavo fotografij je Lupinc oplemenitil ob tiskanju slik, saj je nekatere primerke tiskal na moker papir s posebnimi mešanico pigmentov.

IG

Edi Kovač v Društvu slovenskih izobražencev

Izhodišče za premagovanje smrti in trpljenja

Temna plat slovenske zgodovine govori tudi o medsebojnem obračunavanju po drugi svetovni vojni, ko so vrnjene iz Vetrinja in druge prganje zaprli v taborišče v Teharjah; prav tu so lani odprli spominski park Teharje, ki ga je zasnoval arhitekt Marko Mušič.

V Društvu slovenskih izobražencev je o temi *Premagovanje trpljenja in smrti v simboliki spominskega parka Teharje* spregovoril profesor etike in antropologije Edvard Kovač, ki se je v antropološkem uvodu najprej osredotočil na kulturno civilizacijski pojem človeka. Ta je za Clauda Levija Straussa, francoskega antropologa in sodobnega strukturalista, postal človek, ko se mu je rodila beseda. Pojasnil je tudi, zakaj je človek prenehal hoditi po vseh štirih: človek je osvobodil roke in jih dvignil proti nebu za simbolno dejanje, religijo, kar je po Straussu tista nevidna vrh, ki pomaga človeku komunicirati z nebom. Človek je torej simbolno bitje, na kar kažejo tudi grobovi, ki jih je izdeloval, še preden je uporabljal orodje in nakit. Kovač se je zaustavil

tudi pri Heideggerju, ki pojmuje smrt kot edino absolutno v življenju, s tem pa je povezano ogromno simbolike. Že grob in njegova oznaka sta dva simbola,

ampak tudi kot humanist in človek z velikim občutkom za sveto, simboliko ter za človeško tragiko. Sam je začel delati načrte za sakralne objekte in se je zato

Foto Kroma

ki govori o tem, da se življenje nadaljuje, in sicer pridemo do religioznega stičišča med človekom in božanstvom, most med dvema pa predstavlja religija.

Nato se je prof. Kovač navezal na spominski park in spregovoril o arhitektu Mušiču, ki se je s svojim delom izkazal ne le kot arhi-

tekt, ampak tudi kot humanist in človek z velikim občutkom za sveto, simboliko ter za človeško tragiko. Sam je začel delati načrte za sakralne objekte in se je zato

povežemo z dragimi v onstranstvu, in ga ločiti od profanega.

“Spomenik je postavljen na prostor taborišča, kjer so nekdanje stare barake, prostor, kjer je bilo prelitih največ solza, in s tem je dosegljivo posvečenje tega kraja”. Slovenci smo bili eden izmed redkih narodov, ki so sli skozi vse tri totalitarizme: fašizem, nacizem in stalinizem. Kot je dejal Kovač, krivice ne moremo popraviti, lahko pa popravimo smrt kulture oziroma civilizacije in damo spominu pravi pomen.

Struktura spominskega parka je zanimiva, saj nas tlakovana steza tišine pripelje do glavnega spomenika, nad kriptom katerega se dviga venec zmage, ki je hkrati tudi krona. Arhitekt ima v načrtu zaprtje celotnega prostora z ograjo in podaljšanje speljane spominske poti do bližnje cerkve sv. Ane, iz katere je taboriščnim jetnikom prihajala edina tolažba, ter gradnjo Kostnice in Vrta vrnenih imen. V tem bi našli svoj prostor vsi ostanki pokojnih, ki so

posejani po Sloveniji; lahko bi jim vrnili osebno ime in jim s tem dali priznanje, da so bili ljudje.

Predavatelj je ob koncu nagovoril prisotne z mislijo, da je spomin etični imperativ, zato morajo pokojni živeti v spomenu živih.

Šin

Obvestila

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm vabi v petek, 9. novembra, ob 17.30 v Narodni dom v Trstu na večer, posvečen pisatelju Milanu Lipovcu ob stoti obletnici njegovega rojstva. Na srečanju bodo o avtorju spregovorili pisatelj Boris

Pahor, publicist in pisatelj Jože Horvat in časnikar Marko Tavčar.

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami daruje Milena Franco 10 evrov. **Župnija Barkovlje** prispeva 50 evrov za Karitas v Ajdovščini (za potrebne otroke).

Kratke

Spominsko bogoslužje na pokopališču pri Sv. Ani

Pri Sv. Ani, na osrednjem tržaškem pokopališču, so v organizaciji Slovenskega pastoralnega središča iz Trsta, obhajali spominsko bogoslužje ob Vseh svetih že v nedeljo, 25. oktobra. Zaradi bolniške odsotnosti msgr. Marija Gerdola je bogoslužje vodil Franc Vončina. O srečni dom nad zvezdami, Jaz sem vstajenje in življenje in druge pesmi je ubrano zapel združeni zbor ZCPZ iz Trsta, ki ga je vodil Edi Race, pri orglah pa ga je priložnostno spremljala Dina Slama. Mašnik je poudaril, naj se ob obisku grobov z molitvijo in dobrimi deli spominjamo pokojnih. / jb

Občina Dolina / Služba nadzora v bližini šol

Uprava Občine Dolina obvešča, da bo v kratkem uvedena služba nadzora v bližini šol, ki jo bodo opravljali občani, ki ne izvajajo delovnih dejavnosti, z nazivom “Dedki redarji”. Občani občine Dolina, stari od 50 do 75 let, z znanjem slovenskega jezika in s psihofizičnimi pogoji, potrebnimi za opravljanje službe, lahko predložijo prošnjo na občinsko vložnišče do petka, 30. novembra 2012, najkasneje do 13. ure. Obrazci za prošnjo so na razpolago na Uradu občinske policije ali na občinski spletni strani www.sandorligdolina.it.

Kandidati bodo imeli razgovor s pristojno komisijo, na podlagi katerega bo sestavljena lestvica za dodelitev zadolžitev. Zadolženi osebk se bodo udeležili naknadnega izobraževanja, ki ga bo vodil urad krajevnne policije, da bi si pridobili osnovno znanje o naravi, okviru in mejah svojega delovanja.

Edi Kovač z mladimi v višine in globine

Začenja se tretja sezona skupine za etiko v Trstu

Že tretje leto zapored se lepa skupina mladostnikov iz Trsta in okolice mesečno zbira na ul. Donizetti, da bi premislila številne žgoče, aktualne teme, ki zadevajo etiko in globoka, problematična, večkrat nerešljiva vprašanja. Programsko shemo in idejno ogrodje pripravljata p. prof. Edvard Kovač, franciškan, filozof, pisec in prevajalec, ki se je na svoji študijski poti po Evropi pri nas že dobro udomačil,

mentor študijske skupine pa je tržaški kulturnik Tomaž Simčič. Letošnji niz, katerega vezna nit bo *Potovati v višine in globine*, se je začel v petek, 26. oktobra 2012, s Kovačevim predavanjem *Romarji in iskalki vere*.

Uvodne besede so bile namenjene letošnjemu programu. Združevanje se bo nadaljevalo v petek, 16. novembra, s p. Mariom Osredkarjem, v naslednjih mesecih pa bodo spregovorili o

evoluciji in kreaionizmu, evropskih tematikah, bioetiki, iskanju afriške duše, ženskih temah in še o marsičem s priznanimi predavatelji, ki odločno posegajo v slovenski javni prostor. V februarju čaka obiskovalce drama o blaženem Lojzetu Grozdetu *Sem mislil, da sem sam* v režiji p. Andraža Arka, ki je za Janom Dominikom Bogatajem poskrbel tudi za scenarij. Igrali bodo člani gledališke skupine Antonov oder z Viča v Ljubljani. Poleg tega bodo “potovanje” tudi sami izvedli z didaktičnim izle-

tom-romanjem. Tokratni gost je temo postavil v kontekst svetovljanskega Trsta, ki je (bil) središče Evrope. Tržačani “ste svetovljani, poleg tega, da ste Slovenci”, pravi. Veliko ljudi, kultur in jezikov je slo v zgodovini tod mimo, a danes so dinamika, spremembe, premičnost še bolj vsakdanje reči. Znotraj mondializiranega sveta je “potovanje v različne smeri mentaliteta zahodnega človeka”. Kovač analizira, da lahko potujemo marsikam: po krajih in časih, skozi zgodovino in izkušnje, knjige, potujemo skozi dialog, v druge kulture in znotraj nas. Mentaliteta postmoderne sveta 21. stoletja je torej tipično biblična, njen simbol je barka.

Ko potujemo v “zunanost”, imamo vedno opraviti z drugim, ki nas zanima in miha, čeprav ne bomo nikoli postali on (dialektika domačina-tujca). Posebno nevarna, a za zdravo življenje neizbežna pa je pot v “notranost”, k naši duši. Te se stežka lotimo brez vodstva in hladne krvi. Človek se vedno odpravlja na pot zato, da sledi cilju, neki skrivnosti, ki je temeljna v katoliški veri, ne pa v protestantstvu; zato se po Kovačevih izkušnji cerkve na severu celine praznijo. Skrivnost je kot ljubezen, “potrebno jo je vzgajati” (misdagogija). Toplo vabljeni na naslednje srečanje, ki bo 16. novembra ob 18. uri.

JŠ

Priprava na sinodo (1)

Škofijsko romanje v Sveto deželo

Tržaška škofija je kot pripravo na škofijsko sinodo organizirala romanje v Sveto deželo. Potekalo je od četrta, 6. septembra, do vključno četrta, 13. septembra 2012.

Poleg g. nadškofa Giampaola Crepaldija in štirih duhovnikov se je romanja udeležilo 50 romarjev, med katerimi je bila petina Slovencev. Da je vse lepo potekalo, je poskrbel vodič – duhovnik g. Antonio Bortuzzo, ki je romarje ves čas “hranil” z izčrpnimi pojasnili, zgodovinskimi prikazi, razlagami Božje besede, navodili; to je tolmačil ob raznih pregledih, poskrbel je za radio-sprejemnik, da so s slušalkami lahko spremljali njegovo razlago tudi v največji gneči. Nihče od romarjev se ni izgubil, nikogar ni bilo treba čakati. G. Antoniu se slovenski romarji posebej zahvaljujejo tudi za to, da jim je pri vsaki sv. maši v lepi slovensščini prebral evangelij. Po vsakem bogoslužju pa so slovenski verniki zapeli primerno pe-

sem.

Romanje po Sveti deželi je tako doživljeno, da ga ni mogoče opisati z nekaj besedami. Že potovanje z letalom iz Verone v Tel Aviv te po nekaj urah vožnje postavi v čisto drugačen svet. Avtobusna vožnja do Nazareta v Galileji v poznem popoldnevu je romarje zelo pritegnila. Povsod je bilo bujno zelenje: nasadi oljk, banan, agrumov, mandljevcev, dateljniovih palm, evkaliptov. Ob robovih cest pa so bile raznobarvne cvetoče bugenvilije, kaktusi in drugo bajno rastlinstvo. Prvi sončni bajni so uživali na Karmelski gori, kjer so pri sv. maši izročili potek romarske poti Materij Božji v varstvo.

V Nazaretu so doživljali posebno ganljive trenutke. Že mesto samo – mesto cvetja, Marijino mesto – je zelo lepo. Leži na griču na nadmorski višini 350m, danes šteje približno 70.000 prebivalcev, od katerih je 25.000 kristjanov. Glavna ulica je poimenovana po Janezu Pavlu II. in prav v tej uli-

ci je hotel Rimonin, v katerem so prespali tri noči. Največji nazareški “zaklad” je skrit v baziliki Marijinega oznanjenja: verbum caro hic factum est. Tu, na tem kraju se je začelo naše odrešenje; sam Bog se je uročeval v mladem Materij Božji v varstvo. Vsako soboto zvečer se ob Marijini baziliki vije procesija z lučkami.

8. septembra, na praznik Marijinega rojstva, se je tam zbralo veliko romarjev, ki so z domačimi kristjani še bolj slovesno počastili Marijo s petjem in z molitvijo rožnega venca v raznih jezikih. Zanimiv je bil ogled cerkve sv. Jožefa, ostankov Jožefovega doma; nekoliko višje so prisluhnili žuborenju Marijinega studenca. Najlepši pogled na Nazaret pa je bil z gore Strmoglavljenja (imenuje se tako, ker so po izročilu tu hoteli Jezusa spraviti v prepad). S te gore se v nasprotno stran vidi daleč na

ravnino proti Samariji in Judovski puščavi. Gora Tabor pa se takoj predstavi kot veličasten kraj Gospodovega spremenjenja. Iz stalne točke, Nazareta, so se romarji vsak dan odpravljali v pomembne kraje: obiskali so Kafarnaum, kraj začetka Jezusovega javnega delovanja, Petrovo hišo,

sinagoga... V Kani Galilejski je deset romarskih parov obnovilo zakonske obljube. Veselili so se z njimi, iz nekaterih oči pa je kanila tudi solza po izgubljeni ljubljeni osebi. Kana je bila rojstni

kraj sv. Jerneja, Bartolomeja ali Natanaela; na Tržaškem so kar tri cerkve posvečene sv. Jerneju; tako so se pred njegovo cerkvijo spomnili vernikov vseh treh župnij. Kapela Petrovega primata stoji tik ob Genezareškem jezeru, ki spominja na Jezusovo življenje in njegove čudeže. Samo po sebi

Z gore Blagrov je čudovit razgled na Genezareško jezero, ki leži 200 m pod morsk gladino in je 22 km dolgo in 11 km široko. Zaradi velikosti ga imenujejo tudi Galilejsko morje. Narava tu res prevzame. Cerkev je zelo mistična: vsebuje popolnost krščanskega življenja. Kdor živi in izpolnjuje blagre, je pravi Kristusov učenec. Prebrali so jih, zapisane v latinščini v notranjosti okoli kupole, in si želeli, da bi jih v življenju izpolnjevali.

Tudi gora Tabor je zelo nagovorila romarje. Avtobusi morajo parkirati ob vznožju, do vrha skoraj 600 m visoke gore Tabor so jih pripeljali kombiji. Krasen razgled, čudovita narava, skrivnostna notranost cerkve... Kako lahko sedaj drugače premišljujemo četrto skrivnost svetlega dela rožnega venca: ki je na Gori razodel svoje veličastvo.

/ dalje

Slovenci in slovensko narečje v Reziji

De Anna in Gabrovec odgovarjata Paolu Menisu

Deželni svetnik Paolo Menis (DS) je neodgovorno komentiral besede slovenskega konzula v Trstu Dimitrija Rupla ob obisku v Reziji, ko je v pismu o lokalnem kulturnem hramu povedal, da gre za prostor, kjer je "slovenska manjšina avtohtono prisotna", kar potrjuje tudi vključitev Rezije v spisek občin, ki ji zagotavljajo zaščito. S tem je Menis potrdil stališča občinske uprave, ki poudarja, da "v Reziji živi rezijanska manjšina, ki zahteva priznanje lastnega jezika, kulture in tradicij, ki se razlikujejo od slovenske narodne manjšine".

Diplomatski odmik od "rezijanske politike" je izrazil deželni odbornik za kulturo, mednarodne odnose in lokalno upravo Elio De Anna. "Deželna uprava priznava obstoj (morda večinskih) stališč, ki rezijansko povsem ločujejo od slovenskega jezika, vendar ne more zanikati obstoječe zaščitne zakonodaje". Kritično, vendar

modro izjavo De Anna prevaja deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, ki potrjuje, da je "evropska slavistična stroka že od nekdaj brez vsakega dvoma sklenila, da spada rezijanščina v

organizacije in javne uprave v Benečiji izvajajo in financirajo celovite projekte, kar velja tudi za sredstva iz državnega proračuna Republike Slovenije. Gabrovec torej ločuje Slovene od privatnega življenja. Zaščitne norme slovenske manjšine so brezkompromisno veljavne, kar "je popolnoma odvezano od pojmovanja osebnih narodnih pripadnosti, ki je zadeva vsakega posameznika. Ta je svoboden, da se ima za Slovenca, Italijana, Furlana ali tudi preprosto Rezijana". Slovenski deželni svetnik obžaluje izvajanja kolege Menisa iz vrst Demokratske stranke, s katerim deli članstvo v deželni svetniški skupini. Gabrovec spominja na podporo, ki so jo Rezijanom izrazili septembra 2010 s poslancem Ivanom Strizzolom, evropsko poslanko Debora Seracchiani in deželnim svetnikom Sandrom Della Meo. "Verjamem, da je to pravo lice Demokratske stranke", končuje svoj komentar.

sklop slovenskih primorskih narečij in s tem zaseda polnopravno mesto v kulturni etnični zakladnici slovenskega naroda". Gabrovec dodaja, da je na isti valovni dolžini bil tudi "državni in deželni zakonodajalec, ki je zaščito, razvoj in promocijo rezijanščine zaupal zakonu, ki štiti in promovira slovensko manjšino v FJK". Na tej zakonski podlagi slovenske

VIDA VALENCIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

"Tam daleč"

Vreme si je zadalo nalogo, da bo stopalo v korak z zgodbo, ki jo imam v rokah. Še zadnje besede in knjigo odložim. Pred nekaj tedni mi je prijateljica brez oklevanja vzela roko, vanjo dala knjigo s tem čudnim zelenim ovitkom in mi enostavno rekla:

"Moraš jo prebrati. Tako surova je, življenje, smrt, rojstvo, vojna. Nisem je mogla odložiti".

Skušala sem se izviti, te mesece se v avtobusu, tja in nazaj iz službe, pred spanjem in morda v kaki odščinjeni minuti skušam kretati med španskimi besedami in nekaj romanij, ki sem si jih nabavila pred časom. Dopovedovala sem si, da ta "bralni čas" krvavo potrebujem zato, da mi začne jezik resnično odzvanjati v notranjosti. Moja španska profesorica je bila pri "zah-tevi" kategorična. Nekaj dni sem knjigo s čudno zeleno platnico enostavno stalno nosila v torbi, dokler me ni so misli in prsti zasrbeli. Današnje vreme, dež, ki te razjeda od znotraj. Razjede tega, kar ta Mazzantinijev "Venuto al mondo" razgrinja. Stik s surovostjo dogajanja v Sarajevu. Ves čas me preveva jasen občutek nedoločene krivde. Spominjam se intervjuja z avtorico. Klica za knjigo je bilo že obdobje njene nosečnosti, ko je v sebi čuvala nastajajoče življenje, istočasno pa so se takrat na ekranu vrteli nedopovedljivi prizori vojne v nekdanji Jugoslaviji. Binom, ki je dolgo kljuval v njeni notranjosti, dokler ni iz vsega tega nastala knjiga. Sama ostajam globoko pogreznjena v občutek sramu pred tem, kar smo. Kako ozko je lahko fi-

zično področje, katerega objame človeško oko. Takrat je bil v Sloveniji desetdnevni strah, zatem pa... "glavno, da je "daleč" od nas, mar ne"?! Včeraj mi je novinarka Azra Nuhefendić v mikrofon povedala, kako je bila ob prihodu v Trst v globoki krizi, na ničli v poklicnem in privatnem življenju. Skušala sem si predstavljati, kaj to pomeni. Sama sem živela na tujem, a to je bilo nekaj povsem drugačnega: nekje imaš dom, ki te čaka. Na tujem si morda krepiš kosti, morda se celo odločiš, da te ta zunanji kalcij docela zavrzi in se mu celo življenje predaš, ne vrneš se na dom, ki te čaka. Ali pa.

Nekaj povsem drugega je, da doma enostavno ni več, sorodnikov ni več, prijateljev ni več, službe ni več, strehe nad glavo ni več. Tako kot ne občutka varnosti, miru, vere v Lepo. Kaj pomeni, ko ti je vse to iztrgano in se moraš sam "znajti"? Koliko kilogramov vulkanske energije moraš v sebi najti, koliko litrov sline pogoltniti, da si ponovno Oseba? Danes končujem to knjigo, ki me butne ob vse, kar smo v vseh teh letih zradirali. Pa ne samo to: zradirati je normalno, fiziološko. Ob branju me je obšel nedopovedljiv občutek sramu. Govorim jezik, ki mi dovoljuje, da na območju razpadle Jugoslavije ljudi razumem in me razumejo. V kolikšni meri smo se takrat enostavno sami sebe prepričevali, da je vse to, kar se je "tam doli" dogajalo, tako zelo "daleč" od nas? Zakaj je bila naša solidarnost vedno nekam oprezna, zadržana? Zakaj smo hoteli s poudarjanjem, da so slovenska tla itak tako zelo drugačna?...

Festival mladih beneških glasbenikov Jubilejni 30. Senjam beneške piesmi

Tudi letos bo sveža glasba zavela v Beneških dolinah, za kar se lahko zahvalimo festivalu beneške glasbe, ki ga vse od leta 1971 prireja Kulturno društvo Rečan. K razvoju glasbe na Videmskem, spoštljivo do domačih in ljudskih tradicij ter spodbudno do novih glasbenih generacij, je veliko prispeval prav Senjam beneške piesmi, ki bo letos potekal v soboto, 10. novembra, ob 20.30 in v nedeljo, 11., ob 16.30 v telovadnici na Liesah. Gre za jubilejni 30. festival (prve izvedbe so se vrstile vsaki dve leti), na kateri se bodo predstavili "modernejši godci".

tošnji udeleženci mlajši od festivala samega. Dobra novica, torej, in hkrati dokaz, da se med mladimi generacijami širi zavest in zanimanje za lasten jezik in kulturo. (Slovenska) identiteta na Videmskem je danes razpeta med dvema dobama. Dolga desetletja so jo morali Beneški Slovenci prestrašeno skrivati, danes pa je "modna" globalizirana anonimnost, ki za specifične svete, začeni z lastno, nima dovolj poslušalca. Kot kaže, so Benečani vztrajni in pokončni, ne glede na (kratkosežne) modne muhe. Na letošnjem festivalu bomo lahko slišali 14 novih pesmi vseh vrst: od melodičnih in baladnih pa do rock in punk pesmi. V iskanju novih prijemov bodo organizatorji sestavili komisijo mladih pod tridesetim letom starosti, ki bo izbirala skladbo s najboljšim besedilom, glasbo ter postavila tri naj-pesmi na stopničke.

S tem bo ponesla v javnost pravi, resnični glas beneške mladine. "Moramo dati mladim priložnost, da povejo, kar mislijo", je še dodal Klodič. "Pričakujemo, da bo na sejm vedno več mladih". Naj spominimo na rezultate zadnje izvedbe leta 2010. Na prvo mesto se je uvrstila pesem *Te gledam*, ki sta jo zapeli Elena Guglielmotti in Elena Rucl ob spremstvu Čižgij benda, drugo mesto je zasedla *Pujdi na Matajur* Germana Čendoua, tretji pa so se uvrstili The Prekleti s skladbo *Svetilka*. Kot vsakokrat bo na festivalu na prodaj plošča z vsemi nastopajočimi skladbami in s spremno knjižico. Pripravili so jo tehnični mojster Andrej Iussa, glasbeni mentor Davide Tomasetig, za koordinacijo je poskrbel Aldo Klodič, za grafično opremo pa Margherita Trusgnach. Pomen Sejma beneške pesmi presega glasbene okvire, saj krepi povezanost slovenske skupnosti na Videmskem in obnavlja navezanost na lastno tradicijo, zgodovino, kulturo in jezik. Lepo je biti Slovenec, tudi v Benečiji.

Jernej Šček

DOBERDOB In memoriam

Mario Ferletič

Le nekaj dni pred praznikom Vseh svetih nas je zapustil Mario Ferletič iz Doberdoba. Šlo je za zelo dinamičnega in aktivnega člana doberdobske vaške skupnosti, ki je, dokler so mu moči le dopuščale, vseskozi deloval v kulturnem in družbenem življenju svoje vasi. Posebej je bil navezan na svoje društvo Hrast, kjer je deloval do zadnjega. Zato so mu ob pogrebu člani društva in pevci istoimenskega zbora posvetili nekaj poslovnih besed.

Dragi Mario!

Teško je najti prave besede v teh trenutkih. Teško jih je najti, predvsem ko gre za izgubo osebe, ki je tako vdano in neumorno gradila kulturno in prosvetno stvarnost v naši vasi. Zidarska žlica je bila vedno tvoje osnovno delavsko orodje, zidarstvo pa tvoj poklic. In, verjemi, dragi Mario, občudovali smo te, ko smo opazovali, kako si zidarsko in gradbeniško vno prenašal tudi v društvene dejavnosti. Tista zbledela slika, ki je bila posneta danega 5. avgusta 1968 in ki upodablja tebe, ko vgrajuješ vogelni kamen v komaj dograjeno župnijsko dvorano, ima za vse nas izjemno vrednost. Ne samo zato, ker je eden od prvih dokumentov o delovanju našega društva, ampak tudi zato, ker postavlja v ospredje osebe, ki so se v ta podvig prve spustile. In med tistimi številnimi zagnanimi obrazi, je bil seveda tudi tvoj. Nasmehan in ponosen nad uspešno izpeljanim izizvom. Tako kot vsakič. Vedno si bil prisoten, vedno smo lahko računali na tvoje znanje, izkušnje in voljo do dela. Društvo, zbor, dramski odsek: vse, česar si se lotil, si izpeljal. Prijetne spomine si vseskozi gojil na obdobje, ko si stopal po odrskih deskah, posebno ti je ostala pri srcu vloga v drami *Stilmodski župan* izpred več kot 40 let. Ljube-

zen, ki si jo gojil do kulture, pa je še najbolj prišla do izraza v petju. Pevske vaje ter čisto vsak koncert so bili zate prijetna obveznost: partiture skladb in pesmi so bile vedno skrbno spravljene v torbici in na dosegu roke vsakič, ko je bilo potrebno. Da, petje je bilo zate prijetna obveznost, a predvsem sprostitiv. Petje je bilo balzam za dušo po celodnevem garaškem delu, bilo je priložnost za druženje in predvsem možnost za poustvarjanje in grajenje tistega družbenega tkiva, brez katerega življenje na vasi zamre. Tvoj značilni baritonski glas je

vanja društva jeseni 2008. Kljub bolezni, ki te je takrat že prizadela, si se večera udeležil. In še več, ob koncu koncerta si pogumno stopil pred oltar, "zasedel" svoje mesto med baritoni in zapel skupaj z nami. Mnogi so se spraševali, ali boš zmogel. Ti si na to vprašanje odgovoril na čisto svoj način, brez ovinkarjenja: pokazal si, da je to mogoče, če je le dovolj dobre volje. In svojem zboru si od takrat prisluhnil še velikokrat. Nazadnje smo se videli junija, ko smo peli v Brdih: prisluhnil si svojemu zboru, po koncertu pozdravil sopevce in se nato tiho odpravil spet domov. No, kljub temu da si vsakič tiho prihajal in odhajal, ti moramo priznati, da smo vsakič močno zaznavali pozitivno energijo in dobro voljo, ki si jo vseskozi izžareval. Pogrešali te bomo, dragi Mario, ker ne bomo več poslušali tvojega značilnega "fentina, bo kej"? ali "giovinotto, bomo kej nerdili"? Pogrešali te bomo, ker te ne bomo več videvali z neločljivim fotografskim aparatom, s katerim si desetletja dokumentiral dogajanje na vasi in predvsem v našem društvu. Pogrešali bomo tvoj prisrčni nasmeh in pripravljenost vsakomur priskočiti na pomoč, pa naj je bila ta pomoč v okviru dejavnosti društva in zbora Hrast, ali pri pritrkovanju na zvoniku domače cerkve in petju v domačem cerkvenem pevskem zboru ali tudi na športnem in političnem področju. Naše iskreno sožalje gre Adi ter Katji in Dimitriju z družinami. Kljub številnim dejavnostim si namreč, dragi Mario, vedno postavljal svojo družino na prvo mesto. Kot mož, oče in nono si se tudi svojim najbližjim razdajal in jih dan za dnem bogatil s svojo življenjsko energijo. Hvala ti, Mario, za vse. Prepričani smo, da se nam iz nebes z malo Lauro v naročju pod svojimi značilnimi brki že prav prijetno nasmijaš. Na svidenje, dragi prijatelj!

Kratke

Spomin in opomin / Poklon padlim borcem v Čedadu

Spomin na grozote vojne je zagotovilo za nadaljnjo pot, po kateri stopamo z odločnimi koraki proti miru, sodelovanju in prijateljstvu med Slovenijo in Italijo pod skupno evropsko streho. Tako lahko povzamemo sporočilo obiska ministra za obrambo Republike Slovenije Aleša Hojsa v Čedadu, kjer se je v sredo, 31. oktobra, poklonil padlim v protifašističnem odporu. Čedad je stičišče zgodovinskih dogodkov, furlanske nižine in alpskega sveta, stičišče dveh narodov, ki sta bila nekoč nasprotnika, danes pa stojita na istem, evropskem bregu. "Ne samo zgodovina, ampak tudi odločitve posameznikov so pripeljale do tega, da so evropski narodi trpeli", je na spominski slovesnosti poudaril Hojs. Spomin na vse borce, partizane in žrtve, ki so dali svoje življenje za svobodo, naj bo hkrati tudi "opomin, da vzgajamo mlade generacije v novi perspektivi mira, svobode in demokracije v Evropi brez meja". Doneče besede pa ne pomagajo, kar dokazujejo številne, ne samo simbolične težave skupnega prostora na stari celini. V času ekonomske

morije, ki je paralizirala ta prostor, obstaja paradoks: slovenski in italijanski narod sodelujeta kot redko prej s konstruktivnimi projekti. "Obiski so samo potrditev medsebojnega zaupanja, spoštovanja in seveda tega, da želimo graditi našo prihodnost skupaj", je še povedal minister. Spodbudne besede o čezmejnem sodelovanju je prisotnim upraviteljem namenil tudi čedajski župan Stefano Balloch. / JS

Molitev in hlebec pokojnih

Ob prazniku Vseh svetih se v Svetem Lienartu, Srednjem, Liesah in Garmaku obnavlja starodavna navada koledovanja. Skupina vernikov se odpravi po vasi od hiše do hiše, moli v spomin na pokojne in prejme hlebec kruha, t. i. "hlebec pokojnih", ki naj bi po starem pomagal revnejšim družinam skozi mrzli mesec. "Romarsko" skupino, ki obnavlja to ljudsko navado, so gostoljubni krajanji pozdravili s sladkarijami in domačimi dobrotami, letos pa so zbrali nekaj sredstev, s katerimi bodo posvojili na daljavo dva otroka iz Tanzanije. O ljudskem "hlebcu" je v petdesetih letih prejšnjega stoletja pisal etnolog Mario Ettore Specogna.

V kampanji za izvolitev novega predsednika države tudi o možnostih nasilja zoper sedanjo oblast

Slovenija v bolestnih krčih

Pred volitvami novega predsednika države, v nedeljo, 11. novembra, so nasprotja med vladno koalicijo in opozicijo dosegla vrh, pogosto tudi z uporabo sovražnega govora. Z opozicijo sodelujejo tudi sindikati, zlasti največja, ideološko opredeljena Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. Država se ob pretežno ravnodušni javnosti postopno razkrajja, politika pa utira svoja pota za ohranitev oblasti in koristi njenih elit. Po trditvah desnega političnega tabora naj bi usodo Slovenije določali prikriti oblastniki iz prejšnjega režima, t. i. strici iz ozadja. Nihče v predsedniški kampanji jih ni imenoval po imenu. Med omenjenimi strici pa naj bi bila tudi teta iz ozadja, sociologinja in znana publicistka Spomenka Hribar, za kar se je med televizijskim soočanjem kandidatov za novega predsednika sama razglasila. Vendar se na slovenskem političnem prizorišču pojavljajo tudi mnenja, da Janez Janša s svojim domnevno samovoljnim načinom in postopki vladanja postopno ustvarja izredne razmere in vzdušje za spremembe ustave, s čimer naj bi omogočili nastanek druge republike z njim na čelu. Nekdanji minister za zdravje in vodilni član stranke liberalnih demokratov dr. Dušan Keber je sedanje razmere v Sloveniji ponazoril z naslovom svojega komentarja, objavljenega v časopisu Dnevnik, ki se je glasil Volčji časi. Časnikarka Tanja Starič pa je med pogovorom s predsedniškim kandidatom dr. Milanom Zverom rekla, "da je Slovenija v krču, ker je ostala brez upanja in zaupanja". O osebnosti predsednika države se je pomenljivo izrekel predstavnik Evangeličanske cerkve v Sloveniji škof Geza Erniša. Po njegovem "so pravi voditelji tisti, ki so sposobni presegati ideološke in tudi verske razlike". Groba in nenavadna, vendar pa primerljiva z nekaterimi drugimi sodelujočimi v predsedniški kampanji, je bila ocena publicista in javnega delavca Milana Gregoriča iz Kopra o liku in delovanju sedanjega predsednika Slovenije. Zapisal je,

"da je dr. Milan Zver, tudi kandidat za novega državnega poglavarja, pravo nasprotje podobi in drži sedanjega predsednika. Dr. Danilo Türk svoja nedržavniška dejanja zaman poskuša prikriti s populističnim leporečjem in cenenimi pridigami. Izdajata ga obraz, poln oprčenja in premetenosti, ter glas. To se dogaja ljudem, ki ne govorijo tega, kar mislijo, in tudi ne verjamejo v to, kar govorijo. Dosedanji predsednik si je zaradi senc in črnih madežev v preteklosti tudi sicer nakopal nove grehe, ki so poglabili razdor v slovenskem narodu". Moralni teolog dr. Ivan Štuhec pa se je med intervjujem na televizijski postaji TV 3 tudi spraševal, zakaj dr. Danilo Türk nima nikogar od vplivnih politikov v tujini, ki bi

mak pogleda iz žitnega polja, se ga odreže. To pa je posledica zavisti kot socialnopsihološkega fenomena".

Izida nedeljskih volitev novega predsednika Slovenije ni mogoče dovolj zanesljivo napovedati. Privrženci dr. Danila Türka si obeata, da bo zanj glasovalo veliko število volivcev, zlasti iz vplivnega območja Zorana Jankovića in predsednika borcev dr. Janeza Stanovnika, ter bi bil zato lahko potrjen že v prvem krogu volitev. Toda bolj realno se zdi, da bo novi državni poglavar izbran v drugem krogu volitev.

Žal pa se z izvolitvijo novega predsednika razmere v politiki in državi najbrž ne bodo izboljšale. V Ljubljani bo 17. novembra protestno zborovanje sindikatov in delov civilne družbe, uperjeno zoper ukrepe in delovanje vlade. Lahko se bo sprevrglo v izgred in nasilje, dvignilo nestrpnost udeležencev ter tako ustvarilo ozračje, v katerem bi Janeza Janšo in njegovo vlado prisilili k odstopu. Tak razplet si očitno želijo nekateri posamezniki, ki v javnih občilih zagovarjajo in utemeljujejo nasilje, morda kar revolucijo, uperjeno proti Janezu Janši in njegovim privržencem. Upokojeni častnik in urednik Gojko Brvar je v članku z naslovom Vse več je tehničnih razlogov za ljudski punt, objavljenem v reviji Svobodna misel, zapisal, "da če se zdaj ne bomo dvignili, se bomo čez tri leta znašli v povsem drugačni državi. Obvladoval jo bo tuji kapital v navezi z desničarsko politiko". Pri tem se je vprašal, "ali se sploh še znamo upreti". Zelo kritična do obstoječe oblasti in Janeza Janše je prof. dr. Vesna Vuk-Godina, sicer kulturna in socialna antropologinja. Po njenem mnenju smo v Sloveniji s pomočjo ameriške diplomacije doživeli mehki državni udar, ki je Janeza Janšo privedel na oblast. Je pa prepričana, "da bi v primeru, če bi se pojavil kdo, ki bi organiziral skupino proti sedanji oblasti, zelo hitro dobil večinsko

podporo". Že tako slabe razmere v Sloveniji pa se nadalje zaostrejujejo in postajajo kar dramatične zaradi zahteve stranke Pozitivna Slovenija, naj parlament razpiše referendum, torej dve ljudski glasovanji, o dveh zakonih, ki sta že bila sprejeta v državnem zboru. To sta zakon o državnem holdingu, s katerim bi uredili gospodarjenje z državnim premoženjem - tega je za okoli 12 milijard evrov vrednosti -, in zakon o t. i. slabi banki. Z njim bi sanirali izgube treh bank v večinski državni lasti in jih usposobili za normalno poslovanje. Vendar pa referendum o slabi banki ne bo, ker so vlagatelji zahteve pri predložitvi imen poslancev prekršili zakon in poslovnik državnega zbora. Pač pa bi v januarju naslednje leto lahko imeli ljudsko glasovanje o slovenskem državnem holdingu, kar pa bi zagotovo še povečalo politično krizo pri nas. Tega se je zavedel tudi predsednik države, ki je stranko Pozitivna Slovenija oziroma njenega predsednika Zorana Jankovića in premierja Janeza Janšo pozval, naj se sporazumeta o rešitvi zapletov glede referendumov in o premagovanju krize. Pri tem bi dr. Danilo Türk rad ustregel obema, to je Janezu Janši in Zoranu Jankoviću. Vlada naj bi umaknila oba sporna zakona, Pozitivna Slovenija pa bi se odrekla referendumoma. O celotni zadevi pa bo na predlog vlade odločalo Ustavno sodišče.

Državni poglavar je podobno kot v zadevi referendumov nastopal v predsedniški kampanji. Deloval je strpno in pomirjalno, priznal je tudi nekaj napak v svojem delovanju, vendar se volivcem za nobeno ni opravičil. Iz vsebine odgovorov na mnoga vprašanja, ki so jih postavljali voditelji soočanj predsedniških kandidatov, pa je bilo razvidno, da dr. Danilo Türk ostaja čvrsto privrženec politične leveice. Tako imenovani navadni ljudje v Sloveniji so razočarani zaradi razmer v državi, vendar jih še zmeraj navdajajo upanje, da bo v politiki prevladal razum in da se bo vsesplošno sovražno vrenje vendarle končalo. Če se to ne bo zgodilo, bi utegnili nastati položaj, v katerem bi mednarodna skupnost uvedla skrbništvo nad Slovenijo.

Marijan Drobež

Milan Zver

mu izrekel podporo v tekmi za nov predsedniški mandat. Izvirne in aktualne misli o dogajanjih v globalnem svetu, ki pa so uporabne tudi za Slovenijo, je v intervjuju za Radio Slovenija podal dr. Boštjan M. Zupančič, nemara najbolj ugleden in mednarodno uveljavljen slovenski pravnik in delno tudi filozof. Je sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu. Na vprašanje, kje je srž problemov v Sloveniji, je odgovoril, "da je globinska težava naše države zavist, ki je morilka vseh vrlin. To je na svoj način zaznal že Ivan Cankar. Nasploh pa so naše težave tudi brezidejnost, neustvarjalnost in povprečnost".

Glede prepoznavne pravega predsednika Slovenije je dr. Boštjan M. Zupančič bil izviran. Po njegovem "v provincialnem okolju, kakršno je tudi v Sloveniji, velja teorija rdečega maka. Ko

zagovarjajo in utemeljujejo nasilje, morda kar revolucijo, uperjeno proti Janezu Janši in njegovim privržencem. Upokojeni častnik in urednik Gojko Brvar je v članku z naslovom Vse več je tehničnih razlogov za ljudski punt, objavljenem v reviji Svobodna misel, zapisal, "da če se zdaj ne bomo dvignili, se bomo čez tri leta znašli v povsem drugačni državi. Obvladoval jo bo tuji kapital v navezi z desničarsko politiko". Pri tem se je vprašal, "ali se sploh še znamo upreti". Zelo kritična do obstoječe oblasti in Janeza Janše je prof. dr. Vesna Vuk-Godina, sicer kulturna in socialna antropologinja. Po njenem mnenju smo v Sloveniji s pomočjo ameriške diplomacije doživeli mehki državni udar, ki je Janeza Janšo privedel na oblast. Je pa prepričana, "da bi v primeru, če bi se pojavil kdo, ki bi organiziral skupino proti sedanji oblasti, zelo hitro dobil večinsko

Pred nedeljskimi volitvami za predsednika Republike Slovenije

Referendumi za nagajanje

Volilna kampanja je sedaj že skoraj pri koncu. Le nekaj dni nas še loči od volilne nedelje. Nedeljski rezultati sicer še najverjetneje ne bodo odločilni, ker bo favorit za končno zmago in sedanji predsednik Danilo Türk z veliko težavo zbral absolutno večino že v prvem krogu. Njegov nedeljski rezultat pa bo nedvomno sam po sebi zelo veliko povedal. Če bo namreč splezal tja blizu 50 odstotkov, bo to jasen kazalec, da bo drugi krog zanj le formalnost. Če pa ne bo tako prepričljiv, mu bo kljub relativni zmagi v prvem krogu, o kateri nihče ne dvomi, v drugi in odločilni rundi volilne preizkušnje zelo trda predla. Če bi si Türk ne nabral zadostne prednosti, bi ga lahko v drugem krogu namreč čakala usoda, ki je pred petimi leti doletela predsedniškega kandidata Lojzeta Peterleta. Kot favorit je sicer Peterle takrat bil po prvem krogu na prvem mestu, v drugem krogu pa ga je levčarsko volilno telo, ki se je poenotilo okoli Türka, gladko premagalo. Če bi v letošnji drugi

krog napredovala sedanji predsednik in Borut Pahor, kot kažejo ankete javnega mnenja, in bi Türk ne imel velike prednosti iz prvega kroga, bi zelo resno tvegala poraz. Jasno mora namreč biti, da bo v tem primeru desno volilno telo v drugem krogu podprlo Pahorja.

Türk namreč na desni ne prenašajo. To je preprosto dejstvo in to je tudi razlog, da bodo ob morebitnem izpadu Zvera iz končne bitke volivci SDS in Nove Slovenije (teh pa je glede na zadnje volitve nekaj več kot 30 odstotkov v celi državi) tudi v drugem krogu množično odšli na volišče in obkrožili ime Boruta Pahorja. V Türkku namreč vidijo kandidata Pozitivne Slovenije in, kar je še slabše, vseh stricov in tet iz ozadja. Ostra retorika med predsednikom republike in sedanjim predsednikom vlade je že dolgo-

trajna in se je uradno začela z izjavo o prvorazrednih in drugorazrednih temah, z zelo spornim odklikovanjem Tomaža Ertla ter z afero Velikovec, zaradi katere je predsednik republike doživel us-

imenovanja Janše za predsednika vlade januarja letos. To so bili le najočitnejši primeri, ko je predsednik republike najbrž nekoliko preveč prosto interpretiral svoja pooblastila. Seveda, pravno formalno jih ni kršil, jih je pa najbrž nekoliko priredil sebi v korist. Zadnja od takih polemik je bila vezana na pobudo za referendum o državnem holdingu in

Gregor Virant

slabi banki. Predsednik Türk je namreč, potem ko je opozicija vložila 30 podpisov za razpis referendumu okoli teh dveh zakonov le pet minut (!) pred

iztekom roka za vložitev referendumske pobude, dejal, da naj pri obeh vprašanjih naredita korak nazaj obe strani, vlada in opozicija, ter naj se ponovno začneta pogajati o obeh temah. Kaj je pri tem sporno? Opozicija ima seveda pravico vložiti podpise za referendumske pobude, tudi predsednik republike ima pravico to komentirati (zaželjeno bi bilo, da je to v mejah svoje institucionalne vloge). Zadeve pa so se tukaj odvrtle nekoliko drugače. Opozicijska vložitev referendum "pet pred dvanajsto" je bila nekoliko čudna: poslanci Pozitivne Slovenije in trije nepovezani poslanci so svoje podpise vložili dejansko pet minut pred polnočjo tistega dne, ko je bil zadnji možni rok za to. Tak način vlaganja referendumske pobude je seveda izpadel prej kot želja po nagajanju vladi kot pa pravo politično in vsebinsko nasprotovanje slabi banki in državnemu holdingu. Pa še nekaj je bilo pri tem moteče: opozicija je do zadnjega trenutka čakala, da bo kdo drugi vložil referendumske podpise in da si poslanec tako ne bo treba "mazati rok". Zbiranje podpisov so namreč že pred kakim mesecem napovedala predstavnik

Kratke

Miren / Prireditve ob 100-letnici rojstva Stanka Vuka

Ob stoletnici rojstva mirenkega literata Stanka Vuka prireja KD Stanko Vuk in KS Miren vrsto prireditve:

odkritje spominske plošče bo v nedeljo, 11. novembra 2012, ob 11. uri v Mirnu pri cerkvi Sv. Jurija; monodrama Kako srečen bi bil, če bi ti razumela te moje besede, v izvedbi pesnika in gledališkega igralca Toneta Kuntnerja, bo v dvorani Gnidovčevega doma na Mirenskem Gradu v nedeljo, 11. novembra 2012, ob 17. uri; razstava o življenju in delu Stanka Vuka pa bo odprta od ponedeljka, 12. novembra 2012, do petka, 17. novembra 2012, v avli občinske stavbe v Mirnu.

Koncert ob 15-letnici delovanja Vokalne skupine Chorus '97

Na Mirenskem Gradu bo v soboto, 10. novembra 2012, ob 19. uri celovečerni koncert N'coj je pa ena lepa noč. Ob 15. obletnici svojega delovanja ga prireja Vokalna skupina Chorus '97 iz Mirna z zborovodkinjo Lauro Winkler in v sodelovanju z godalnim kvartetom Podokničarji.

V Komnu in Škrbini: Spomin na primorske padalce

V tednu pred nami se bodo v Komnu in Škrbini tudi letos spomnili junaške in tragične zgodbe primorskih padalcev. Od leta 1998, ko je angleški veteran in častnik John Earle iz Trsta dal za to pobudo, se 11. novembra, ki je za Britance dan spomina na vse padle, v Škrbini pred ploščo na Fakinovi domačiji vrstijo spominske slovesnosti. Iz leta v leto se bogatijo z dodatnimi pobudami, za katere skrbita Vaška skupnost Škrbina in Občina Komen.

Tako bo prihodnje nedeljo ob 10. uri maša zadušnica v cerkvi sv. Antona v Škrbini, ob 11. uri pa bo žalna slovesnost pred Fakinovo domačijo. Ob županu Danijelu Božiču in pobudniku proslave Johnu Earlu bosta spregovorila britanski veleposlanik v Sloveniji Andrew Page ter predstavnik ameriškega veleposlaništva. Letošnji slavnostni govornik pa bo podpredsednik odbora Pokrajine Trst Igor Dolenc kot nečak vodilnega padalca iz "Rudolfove skupine" Josipa Dolenca z Opčin, ki je izginil v Ljubljani nekaj mesecev po vojni, a tudi njegovega brata Milana, ki je še med vojno kot partizan izdihnil med oznovskim zaslišanjem o njegovem bratu. Slovesnost bo obogatil kulturni spored, v katerem bodo sodelovali tudi dijaki Jadranskega zavoda Združenega sveta iz Devina. Že v četrtek, 8. novembra, pa bo ob 19. uri v Kulturnem domu v Komnu kulturno-strokovni večer, ki tudi postaja tradicija v okviru spominjanja na primorske padalce. Kustos v Vojaškem muzeju Slovenske vojske, zgodovinar dr. Blaž Torkar, bo predaval o temi Ameriška in britanska politika do Primorske v času druge svetovne vojne in slovenski padalci. O slovenskih padalcih v ameriški obveščevalni službi OSS je ta mlajši primorski zgodovinar v Komnu predaval že lani, medtem pa je izšla njegova monografija Prikriti odpor. Ameriška obveščevalna skužba na Slovenskem med drugo svetovno vojno. Obravnavano temo bo tako predstavil v širšem okviru zgodovinskega dogajanja. Pogovor z njim bo vodil Ivo Jevnikar.

dveh manjših sindikatov, a se je zadeva očitno izjalovila, ker jim jih ni uspelo zbrati dovolj. Drugi institucionalni organ, ki bi lahko sprožil referendum, je bil državni svet (DS). Tudi vanj so opozicijski poslanci "vlagali veliko upanja": še zadnji dan pred iztekem roka za vložitev referendumske pobude je bilo precej možnosti, da bo DS to pobudo izpeljal. V odločilnem glasovanju v DS pa je zadeva (nekoliko nepričakovano) padla. In poslanci Pozitivne Slovenije so šele takrat stopili na plan, čakali vse do zadnje minute in tako "pet pred dvanajsto" vložili podpise. In na tak način veliko povedali o dejanskih razlogih, zakaj vlagajo referendumsko pobudo, pa tudi o tem, kako so vse do zadnjega želeli to odgovornost prevzeti na kak drugi organ. Zaradi tega so tudi besede predsednika Danila Türka, ki je po vseh teh dogodkih izrazil svoje mnenje, naj obe strani, vlada in opozicija, stopita za korak nazaj, nekoliko nenavadne in nepotrebne za njegovo institucionalno vlogo. Ne zaradi vsebinskih razlogov, ampak zaradi načina, kako je do take vložitve referendumskih podpisov prišlo.

Andrej Čermic

Supernova je odprla nov nakupovalni park

Nova ponudba za kupce

Supernova oziroma njena povezana družba m2 Center Management iz Slovenije je po uspešnem spomladanskem odprtju nakupovalnega centra v Novi Gorici v četrtek, 25. oktobra 2012, slovesno odprla še nakupovalni park na dodatnih 4 tisoč kvadratnih metrih prodajnih površin. Kupcem bo, na skupno 20 tisoč kvadratnih metrih prodajnih površin, na voljo 27 trgovin in gostinskih lokalov ter brezplačno parkirišče z več kot 600 parkirnimi mesti, od tega

metrih prodajnih površin: Mercator, športna trgovina SportsDirect, Drogerie Markt (dm), Optika Clarus in Goriške lekarne, Mič Styling, Two Way, Si. mobil, Knjigarna Felix, Caffè Caffè ter drugi. Z odprtjem nakupovalnega parka se obstoječim pridružujejo še naslednje trgovine: Baby Center, Kik, NKD, Mana, Tedi in Mr. Pet, z decembrom pa prihaja še pohištvena trgovina JYSK. Koncept nakupovalnega parka pomeni neposreden dostop kupcev s parkirišča v žele-

poslovne priložnosti in nova delovna mesta. V Mestni občini Nova Gorica si želijo podobnega nadaljnjega sodelovanja tudi pri sledeči prenovi remize in gradnji amfiteatra ob njej, ki pomenita nov pridritveni prostor in poživitev novogoriškega kulturnega dogajanja.

Predstavniki Skupine Supernova Kristijan Flegar je na odprtju dejal: "Veseli smo, da lahko držimo obljubo, ki smo jo dali ob spomladanskem odprtju nakupovalnega centra, in nadaljujemo z zastavljenimi načrti. Danes končujemo tretjo fazo projekta – odprtjem nakupovalnega parka. Ostajajo pa nam še načrti za četrto fazo, ki pomeni obnovo spomeniško zaščitene železničarske remize in ureditev prometne infrastrukture na območju celotnega nakupovalnega središča. Tako, da se ponovno vidimo naslednje leto ob novi slovesnosti prenovljenega kulturnega objekta, ki bo zagotovo mestu vtisnil svoj pečat". Dogodka ob odprtju Nakupovalnega centra Supernova Nova Gorica so se poleg predstavnikov novogoriške mestne oblasti udeležili tudi pomembni predstavniki političnega in gospodarskega

življenja v Novi Gorici ter predstavniki investorjev. Slavnostno odprtje Nakupovalnega parka Supernova Nova Gorica sta s prezorno traku obeležila mestni svetnik Miran Müllner in direktor m2 Centermanagementa Franz Brünner.

jih je malo manj kot polovica pokritih. Z razširitvijo nakupovalnega središča v Novi Gorici je Supernova prisotna že v 10 slovenskih krajih: v Kopru, Postojni, Mariboru, Ljubljani, Domžalah, Velenju, Kranju, Celju in Murski Soboti, kjer upravlja 14 prodajnih objektov. Na globalni ravni pa družba m2 Centermanagement obvladuje že okoli 400

no poslovalnico in omogoča hiter ter učinkovit nakup cenovno ugodne ponudbe. Kombinacija nakupovalnega parka in navadnega nakupovalnega centra pa pomeni, da Supernova ponuja raznovrstno ponudbo za več okusov, žepov in generacij. S tem se je strinjal tudi svetnik Mestnega sveta Mestne občine Nova Gorica Miran

tisoč kvadratnih metrov prodajnih površin. Nov nakupovalni park se nahaja ob Nakupovalnem centru Supernova Nova Gorica in z njim sestavlja neločljivo povezano celoto. Razširjeno nakupovalno središče stoji tik ob

meji, na Prvomajski ulici 35, kar omogoča odličan dostop tako kupcem s slovenske kot tudi z italijanske strani. Od leta 2009 že obratujeta Obi in Cantina Mexicana, maja letos se jima pridružili še najemniki nakupovalnega centra na dodatnih 8.500 kvadratnih

Müllner, ki je ob razširitvi Supernove dejal, da z veseljem ugotavlja, da je zadnje pol leta delovanja Nakupovalnega centra Supernova Nova Gorica obogatilo obstoječo mestno ponudbo. Poudaril je, da je Supernova v pomembnem času prinesla Novi Gorici nove

življenja v Novi Gorici ter predstavniki investorjev. Slavnostno odprtje Nakupovalnega parka Supernova Nova Gorica sta s prezorno traku obeležila mestni svetnik Miran Müllner in direktor m2 Centermanagementa Franz Brünner.

Okrogla miza o zastopanosti slovenske manjšine v Avstriji in Italiji

Bolj povezani in enotni ter manj razdeljeni!

Z leve: D. Terpin, S. Radikon, N. Olip, V. Smrtnik, S. Domej, R. Ruttar in J. Čavdek

Vprašanje zastopanosti zamejskih slovenskih narodnih skupnosti v javnih upravah je neločljivo povezano z vprašanjem enotnosti in povezanosti. To je izšlo z okrogle mize v sklopu Koroških kulturnih dni na Primorskem, ki je potekala 29. oktobra v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorci, ko so predstavniki političnih strank, civilne družbe in stanovskih organizacij razpravljali o različnih ravneh zastopanosti manjšinske skupnosti v Avstriji in Italiji. Večer so organizirale Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca v sodelovanju s Kružkom Anton Gregorčič in Novim glasom, z vprašanji pa ga je oblikoval in povezoval goriški pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Julijan Čavdek. Ta je med drugim poudaril, da je vključevanje zastopnikov manjšinskih skupnosti v predstavnike organe državne in krajevne javne uprave nadvse pomembna pri upravljanju teritorija, hkrati pa tudi eno izmed temeljnih načel evropske zakonodaje in razvojne strategije. Izmenjava mnenj in izkušenj je bila po mnenju sodelujočih izjemno plodna, konkretna in koristna.

Srečanje je uvedel predsednik koroške Enotne liste Vladimir Smrtnik, ki je povedal, da tudi Koroško - podobno kot Italijo - razburjajo sodne obravnave zaradi bolj ali manj kriminalnih dejavnosti vodilnih politikov. Politična situacija bremeni splošno delovanje in vpliva tudi na razmišljanje in delovanje EL in samostojnega političnega gibanja koroških Slovencev, ki se od leta 1945 dalje vztrajno prizadeva za to, da bi dosegli zastopstvo v deželnem koroškem parlamentu. Na Koroškem je težje kot v Italiji, je dejal, saj imajo volilno zakonodajo, ki manjšini sploh ni naklonjena. Ideološki spopadi znotraj narodne skupnosti so že l. 1945 privedli do tega, da je veliki vodja dr. Tischler moral umakniti kandidaturu za deželni parlament, kar je bila "usodna napaka slovenske narodne skupnosti v zgodovini koroških Slovencev", saj bi tedaj zlahka dobili vsaj dva ali več poslancev. Ideološki spopad znotraj Jugoslavije je odseval tudi na Koroškem, tako se je narodna skupnost razcepila na dve politični organizaciji. Tischler je l. 1949 ustanovil Narodni svet koroških Slovencev, ki je vedno dosledno zagovarjal politiko samostojnega nastopanja. Na naslednjih volitvah sta nastopili dve slovenski listi. Nekaterim je očitno bilo bolj pogodu to, da se slovenska skupnost cepi in se onemogoča enemu taboru, da pride do poslanca v deželni parlamentu, je podčrtal Smrtnik. L. 1972 so štartali na novo, prišlo je do preporoda, do usta-

novitve Kluba slovenskih občinskih odbornikov, tri leta kasneje do Koroške enotne liste in preporoda samostojnega političnega gibanja, ki se je skušalo uveljaviti še naprej na raznih deželnih, občinskih in stanovskih volitvah. Izziv je bil, kako združiti sile, da bi dosegli volilni prag, ki ga je avstrijska politika namenila, da bi koroškim Slovincem onemogočila vstop v koroški deželni zbor. L. 1973 so za las izgubili to priložnost, takoj nato so avstrijske stranke spremenile volilno zakonodajo, tako da so dvignile prag. "Cilj koroške politike je bil onemogočiti naš vstop v deželni zbor". Leta 2009 so prvič v zgodovini dosegli župana. Danes stojijo pred deželnozbornskimi volitvami (marca 2013), ko želijo kot samostojno politično gibanje doseči predstavnika v deželni parlamentu. Na razne načine skušajo doseči, da bi dosegli zakonsko zajamčeni manjšinski mandat ali da bi prišli do dogovora s kakšno drugo stranko, ki bi omogočila avtonomno zastopstvo. Vzdušje je boljše, zato pričakujejo zgodovinski premik. "Če bo zdrava pamet, bomo to dosegli". Izziv za prihodnost pa je tudi okrepiti povezovanje, odpraviti razkosanost in izločevanje, saj je že preveč rojakov tudi zaradi tega izbralo pot v asimilacijo in ne želijo biti več Slovenci. Deželni tajnik SSK Damijan Terpin je spregovoril o deželni in državnem volilnem zakonu. Slednji je dosegel dno, kar so dokazale tudi volitve na Siciliji. "Zaupanje državljanov v državo, njene institucije in politične stranke je na psu". To je dodatna spodbuda, da parlament spremenimo, da parlament spremenimo volilni zakon in vrne državljanom vsaj deloma pravico izbirati parlamentarce. To je krasna priložnost tudi za manjšino, da doseže nekaj tudi na državnih ravni. "Demokratska stranka nam je doslej zagotavljala po enega senatorja, manjšina pa ni imela besede pri njegovi izbiri". V senatu se je začela debata, SSK in skupno predstavništvo sta predstavila svoje amandmaje; kaj se bo zgodilo, je težko predvideti. Sicer pa je SSK odprta in zbirna stranka; njeno vodstvo je pripravljeno jo razpustiti "pod pogojem, da se s civilno družbo in drugimi komponentami ustanovi druga in da bi tako le odpravili stare delitve", je zatrdil Terpin. "Kakšenkrat je treba predlagati tudi utopične rešitve"... Podpredsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip je spregovoril o težavah slovenskih ustanov na Koroškem in z grenkobo ocenil, da "stanje postaja nevdružno", odprta so še številna vprašanja. Eden glavnih vzrokov je ta, da se z oblastmi niso pogajali enotno, zato so dosegli manj, saj je vsakdo iskal zgolj osebne interese in ne skupnih. Avstrijska zvezna in koroška deželna politika sta jih izigrali

"kot dojenčke po starem principu 'divide et impera'". Zato se pojavljajo predlogi koordinacije učinkovitejše zastopanosti narodne skupnosti. Obstajajo razni modeli: kjer so narodne skupnosti prišle do interesne zastopanosti po principih demokratične izvoljenosti, so dosegle največji napredek. Morda pa bo kaj več uspelo novi generaciji, ko se bodo starejši umaknili, je dodal Olip. Predstavniki Sveta slovenskih organizacij Riccardo Ruttar je pod drobnogled postavil problem Benečije, kjer se je v sto letih izgubilo okrog dvajset tisoč Slovencev. Premalo so zavedni, sploh pa še vedno razpravljajo le o tem, ali so ali niso Slovenci, zaradi česar ni pričakovati nič dobrega za prihodnost. Problem je mala krajevna politika, ki škodi skupnosti, pa tudi sovrastvo med Slovenci samimi oz. posamezniki, ki netižno razdore in razvojenost. Za tako stanje ni kriva le raznarodovalna politika, temveč sama civilna družba, ki ni znala najti pravih poti, da bi dosegla kaj več, je dejal Ruttar. Vodja Skupnosti južnokoroških kmetov Stefan Domej, dejaven v Kmetijski deželni zbornici in politiki, ki že vrsto let ohranja prijateljske stike z zamejci v Italiji, je povedal, da na Koroškem - v primerjavi z Benečijo - doživljajo še večji pritisk raznarodovanja in ponemčevanja. "Slovenščina izginja". Še najbolj boleča in močnejša je politična in ideološka razdrojenost ljudi. "Kljub temu da imamo že 20 let samostojno državo, nam Slovenija ne more dati opore, da bi s ponosom rekli mladim, da se spleča ohraniti to, kar smo". Matična domovina po njegovem mnenju tudi premalo pozna stvarnost rojakov-zamejcev. Kmetijstvo je na podeželju podvrženo istim strukturnim spremembam kot drugje, veliko ljudi se odseljuje, opušča kmetijstvo in živinorejo, bistveno se spreminja jezikovna podoba vasi. Nobena stanovska organizacija ne more pomagati ljudem, če si ti sami nočejo pomagati... Pokrajinski predsednik Kmečke zveze Gorica in eden najbolj prepoznanih vinogradnikov na Goriškem, Stanko Radikon, je dejal, da ima KZ kot ustanova deželnih razsežnosti pravico biti pri zelenem omizju na Deželi. Na Tržaškem je organizacija iz več razlogov močnejša kot na Goriškem, borijo se za njen obstoj. Tudi on je poudaril, da je eden glavnih problemov, zaradi katerih je naša narodna skupnost šibkejša pred večinskim narodom, ločevanje oz. neenotnost. "Tega še nismo premostili", a "zavedati se moramo, da smo predvsem Slovenci, to nam mora biti skupno". Imamo določene pravice, ki jih lahko dosežemo, samo če nastopimo skupaj v politiki, kulturi, športu in gospodarstvu. "Samo tako bomo šli naprej".

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.it
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damijan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.euTISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 6. novembra, ob 14. uri.

Nepomembna navlaka ob nenehnem minevanju ...

Preveč vsega za tak kratek čas

Vsi že vedo, da jeseni ne maram, da to ni moj čas, čeprav še sama ne vem zakaj. Morda zato, ker je v jeseni vedno prisotno minevanje, tudi ko je najlepša, tudi ko ima še vonj po poletju. V jesenskem nebu, pa četudi je modro in prelesto, je vedno nekaj otožnosti. In sonce je nemo in neobgleno, kot se spodobi ob slovesu. Jesen je čas minevanja in slovesa, jaz pa ljubim življenje, obožujem ga in ne maram, da mi polzi skozi dlani in odhaja. Vse prehitro za vse nas, ki imamo še toliko načrtov.

Letošnje poletje, za katerega priznam, da je bilo kar dolgo, mi je nekako ušlo, preveč je bilo vsega, da bi si lahko vzela dovolj časa in se nasitila sonca, toplote in svetlobe. Sedaj pa megla, deževje, listje, ki trohni pod koraki, občutek, da se vse skupaj vrtilo prehitro, še kako prehitro. Človek se komaj razveseli prvih belih češnjevih cvetov in veselih barv pomladi, s poželenjem čaka na prve hrustljave češnje in niza sanje in načrte za tisti čas, ki je najlepši čas v letu, pa se dnevi že začnejo krajšati in kmalu je vsega konec. Poletje je kot življenje. Čakaš nanj in se ga veseliš, kuješ načrte, pa si že na pragu jeseni, tiste jeseni, ki ne prinaša nobenega upanja na pomlad. Prekratek je ta čas, ta nam namenjen čas... In prepoln. Da prepoln in prenatrpan z vsem. Z

imetjem, z lastnino, s predmeti, pa naj si bodo to obleke, avtomobili, hiše, zemljišča, računalniki... In s hlastanjem za denarjem. Za denarjem, za katerega imamo vedno vsi občutek, da ga ni nikoli dovolj, da uhaja in polzi, nekako kot življenje, a vendar nikoli ne prinaša sreče, kvečjemu neko brezskrbnost. Kajti sreča je v nas, ne pa v stvarih, v denarju. In tale naš kratki, prekratki in hitro polzeči čas nam vsi, vsevprek, stalno polnijo. Z reklamo, ki nas vabi k nakupovanju, s potrebami, ki niso naše resnične potrebe, z željami, ki so nedosegljive, z ekonomijo, ki sloni na potrošnji, in brez potrošnje, kot vidimo v teh žalostnih časih, ne more več obstajati.

In tega grabljenja, pehanja, nabiranja, te večne potrebe, da tale naš čas prenapolnimo z vsem, kar je nepotrebno, in oropamo ljubezni, lepote, prijateljstva, tega me je najbolj strah. In strah me je te praznine, ki jo je naše prenatrpano življenje polno. Kajti stvari nakupimo, imamo, uporabimo in odvržemo, mi pa ostane prazni. In velike, bogate hiše, ki so iz leta v leto prepolne vsega, nam dajejo občutek praznine, če v njih ni sreče. V tej prepolnosti smo vajeni živeti čisto vsi, in ko začutimo minevanje, nas je skoraj bolj strah ločitve od vse te obsežne predmetnosti, od tega našega "vsega", kot od tistih, ki jih imamo

radi. Sama sem se v teh mesecih srečala s takim poslavljanjem. Sama sem se znašla pred nalogo, da spraznim hišo, kjer se je nabralo vsega. Celozapadnih piškotov, butelj, slaščic in ostale hrane, celo nikoli odvrtih daril, ki

jih je moja tašča nabirala in od katerih se nikoli ni mogla ločiti. A zanje ji sploh ni bilo mar, kot ji verjetno ni bilo mar za darovalca. Kajti prijateljstvo ni imela. Nobenega. In jih nima. In niti v tem trenutku se ne more ločiti od svojega "vsega" in preživeti v miru svoja zadnja polzeča leta. Čutim to bolečino za imetjem, poslušam, kako govori samo o tem, nikoli ne omenja nas, naših odnosov, nikoli ne omenja sonca, življenja, jeseni, ki je zunaj, vse okoli nje in katere pravzaprav ne vidi.

Ravno zato sem se tega njenega "vsega" lotila z odporom, celo z nekakim sovraštvom. Tudi zato, ker mi vsi ti obrabljeni predmeti, o katerih mi stalno govori s tako ljubeznijo, da že občutim božanje in hlastanje, ne pomenijo nič. In obšel me je celo strah ..., kam z vsem tem.

Spomnila sem se na družino, ki se v tem času spopada z gmotnimi težavami. In že smo se dogovorili. Razveselili so se vsega, rjuh, ki so jih tako krvavo potrebovali, sokovnika, ravno so razmišljali o nakupu, zaradi otrok, oblek, pohištva, jedilnega pribora in loncev. Česar niso potrebovali, so pa razdelili znanecem, predvsem moževim znanecem, ki so, ravno tako kot on sam, zaradi krize izgubili službo in pristali na čakanju. Stanovanje se počasi prazni, tudi sama kaj odnesem, če vem, da bo komurko-

vadno je zlasti to, da nekateri zgodovinski stebri Soče (Jan Černic, brata Juren) nosijo Valov dres in obratno. Kje so časi vročih, tudi politično in ideološko nabitih derbijev med Olympio in Valom...?

Ženski odbojarski derbi Zalet - Govolley. Številna publika, ki pa je gledališka, da ne rečemo omikana. V prvem nizu presečenju mladih domačink, nato rutinska zmaga bolj izkušenih gostij. Na igrišču med dekleti očitni požrtvovalnost in želja. In še košarkarski pokrajinski derbi Jadran - Servolana minulo soboto. Vrhunec nepoklicne košarke v Trstu, pred 20 leti bi bila (vsaka) dvorana nabito polna do zadnjega kotička z ljudmi najbrž tudi zunaj pred vrati. Kakih dvesto gledalcev, nobenega navijanja, nobenih bobnov,

nobenih ropotulj, nobenih transparentov, nobenih napevov. Če se dva na openskem stopnišču ali v parterju pogovarjata malo glasneje, ju sliši vsa telovadnica. Mera zanimanja za (medlo) športno predstavo praktično nična. Zmaga domačih z dokajšnjo muko, tesno in po podaljškju. Izenačen boj na parketu, na papirju bistveno slabši gostje se borijo enakovredno in so celo na pragu uspeha. V obeh taborih odločilni najbolj nadarjeni posamezniki. Skratka, derbij ostajajo pojem za naš šport, vendar se tudi njihova vsebina in oblika močno spreminjata.

HC

li prav prišlo.

Nekaj kristala sem nesla v domačo vas, starejši sosed, ki se je ob pogledu na ta dar razjokala. Povedala mi je, kako je pred dolgimi leti, skupaj z drugimi starši zbirala drobiž, da so potem učiteljici podarili vazo iz kristala. In

pri tem je razmišljala, da sama vaze iz kristala nikoli ne bo imela na mizi. In sedaj, po toliko letih, jo ima, polni jo z malimi rdečimi nageljčki in daje na mizo in je vesela, da ji solze polzijo po licih. In me sprašuje, ali mi ni žal po vazi. Tako žalostna sem vi-

deti, govori.

Ne, ni mi žal za vazo, se zasmejem, samo o tem razmišljam, da nisem nikoli videla svoje tašče, da bi tako jokala od sreče. In mi je žal za naše odnose, ki so vse prej kot dobri in ki jih narekujejo te kristalne vaze in vse to "vse".

"Nisem žalostna", ji odkrito povem, "samo predstavljala sem si, kako bi bilo, ko bi bila naša tašča vsaj enkrat v življenju tako srečna in tako polna luči, kot ste vi". Pa ni bila nikoli, čeprav je imela polno kredenco kristalnih vaz in tega prekletega "vsega". In sem zadovoljna, da je vsaj to stanovanje prazno, namesto kristala, ki se ob padcu raztrešči, mi bodo za vedno ostali vsi tile nasmehi in tile objemi in tile topli, srčni stiski rok. Ki bodo za trenutek zaustavili tisto boleče poljenje.

Suzi Pertot

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

132

Že precej časa nisem naletel med novimi izdajami knjig na roman ali kako drugo daljše pisanje, ki bi me osvojilo do te mere, da bi knjigo navdušeno priporočil naprej, o njej s prijatelji, ki radi berejo, teh je okrog mene vse manj, žal!, govoril, kot tudi nisem našel novega romana, ki bi ga prebral, četudi bi mi ne bil všeč, a bi bil vreden branja, zaradi sloga, vsebine, sporočila morda.

V takih časih se zatekam h knjigam, ki sicer samotno ležijo na knjižnih policah, med njimi najdem tudi take, ki sem jih kupil, a jih nisem prebral, kdo ve, zakaj jih nisem, morda samo zato, ker sem moral dom pospraviti, morda pa zato, ker me takrat, ko sem knjigo kupil, vsebina ni pritegnila. Najdem pa tudi take knjige, ki sem jih že bral, a jih ob ponovnem branju znova odkrijem, vsebin nekaterih knjig se spominjam, drugih pa skorajda ne, a vseeno lahko mirno rečem, da je vsako ponovno branje novo branje in nikdar nisem ostal razočaran, tudi zato ne, ker z branjem ne nadaljujem, če me ne osvoji.

V teh deževnih dneh, ko mi je zvečer brskanja po internetu ali branja dnevnih in tedenskih časnikov dovolj, pogosto zaidem na podstrešje, kjer imam tudi precej knjig, med njimi so take, ki jih že desetletje ali več nisem vzel v roke.

Navado imam, da vsako leto na praznik slovenske kulture, ki je na dan smrti našega največjega pesnika, kupim kako knjigo, navadno seveda slovensko, a leta 1997 sem v Palmanovi (le kje je to bilo, skoraj zagotovo v bolnišnici???) kupil italijansko knjigo, o kateri sem trdno prepričan, da sem jo takrat prebral, saj me je na Ennia Flaiana, imenitnega italijanskega izobraženca, ki je vedno hodil ob in na robu družbe, zato pa je bil vedno v njenem središču, stalno opozarjal ljubljeni Indro Montanelli, čigar zapise sem dobesedno vsak dan bral, imel je krasen, vrhunski slog, odlikovalo ga je skrajno poštenje pri pisanju, tudi pristranskost, a prav slog in poštenje sta bili tisti dve lastnosti, ki sta tega velikega Toskanca naredili za enega mojih velikih učiteljev časnikarstva, kakršnih na Slovenskem ni bilo.

V lepi, zeleni knjižici zbirke Adelphi (Piccola Biblioteca 373), na kateri je naslov La solitudine del satiro (Satirova samota), stoji namreč zapisano, da sem knjigo kupil v Palmanovi na Prešernov dan, 8. februarja leta 1997.

Če bi imel elektronski dostop do svoje zdravstvene kartoteke, bi brez težav lahko povedal, ali sem imel takrat težave s svojim hrbtom, v bolnišnici v Palmanovi sem namreč večkrat ležal, bi na hrbtenici tudi dvakrat operiran, tako pa se moram zadovoljiti s tem, da lahko brez težav povem, da na Slovenskem ne cenijo preveč tega imenitnega Italijana, saj ni nobeno njegovo delo poslovenjeno, čeprav je po Sloveniji nekaj njegovih knjig v italijanščini le na razpolago, tudi za izposajo na dom. Preverjeno na COBISS-u, lepo, od doma narejeno. Ta podatek je za tiste, ki še vedno nenehno prazno "bluzijo" o tem, kako je nepotrebno imeti svetovni splet doma.

Da Ennia Flaiana ni v slovenskem jeziku, sem si na tihem predstavljal, skoraj gotov sem bil, saj je daleč od kranjskega načina razmišljanja, kranjskega v smislu, da se je treba v debati držati načela: "Dej ga z batom po glavi, če ne gre drugače"! In tako sem se minuli teden vsak večer pred spanjem sprehajal po duhovitih poljanah Flaianovega opisovanja njegovega ljubljene- osvoženega Rima, kateremu je s to postumno izdajo postavil spomenik. O Rimu je zapisal: "Ja, to je moje mesto, čeprav ga lahko občasno tudi sovražim. Še posebno od takrat, ko je postal garaža italijanskega srednjega sloja. Toda Rima se ne da spoznati, odkriješ ga počasi in nikdar popolnoma".

Ennio Flaiano je bil eden tistih srečnežev, ki je v otroških letih čisto slučajno bil zraven, ko so se črnosrajčniki podali na Rim, in je kasneje znal o tem pripovedovati take sočne anekdote, kakršnih Slovinci ne poznamo o svoji polpretekli zgodovini, ki nas tudi zato še danes dela na smrt skregane, sprte, grde in odurne do drugih in do samih sebe. Rojen leta 1910 je namreč kot dvanajstleten pobič 27. oktobra leta 1922 potoval z istim vlakom v Rim kot črnosrajčniki, ki so pripravljali prosluli marš na Rim ... Prav iz spominov na tiste čase je njegov slovit izrek: "Italijani tečejo vedno na pomoč zmagovalcu"!

Bil je eden tistih nesrečnežev - srečnežev, ki v življenju niso bili urejeni, pisal je na vse mogoče papirje in lističe, zaslovel je s svojim imenitnim delom Tempo di uccidere, v katerem opisuje svojo in drugih mladih italijanskih nesrečnežev udeležbo v vojni v Etiopiji; to knjigo je napisal v treh mesecih, in še to le na izrecno zahtevo drugega velikega italijanskega izobraženca, ki je vedno hodil na in po robu vsega, saj je Leo Longanesi z Indrom Montanellijem ter Ennio Flaiano imela tista neverjetna trojka, ki jo še danes velja pobležiti spoznati. Izjemni so bili in izjemni so še danes, veliko se lahko naučimo od njih, sam sem jim iskreno hvaležen, da so mi pustili v doto svoje pisanje, predvsem pa svoj odnos do življenja in družbe, ki je ves slonel na neprilagojenosti in na antikomformizmu, na bistrem opazovanju, na ironičnem odnosu do vsega, najprej do samih sebe in nato do družbe, saj fantje, da, fantje so bili!, gotovo nikdar niso nikomur lezli nikamor, kar so seveda vsi lepo plačali, da, svoje nevsakdanje in vedno izbiro proti toku so plačali po načelu, ki mi ga je tudi posredoval Indro, ko je nekje zapisal, kako se je v Veliki Britaniji naučil, da je treba vsako večerjo, ki jo poješ, tudi plačati, prej ali slej, da ti zagotovo izstavi račun ...

Mene ti trije neverjetni možje še danes in vedno očarajo s svojo bistrostjo, predvsem pa z neverjetnim občutkom za podrobnosti, ki kažejo celoto, ta lastnost pa je lastna samo resničnim umetnikom. Pa se bom vrnil k Flaiano, čeprav se ob branju njegovih zapisov vedno spomnim še četrtega velikega italijanskega časnikarja, Prezzolinija, ki spada v družbo Montanellija, Flaiana, Longanesija in baje je prav za Lea Longanesija Flaiano Indru dejal, da "išče družbo samo zato, ker je rad sam", medtem ko je zase Flaiano zapisal: "Danes sem zapustil svojo družino, ker sem se naveličal biti osamljen". Junija leta 1962 je Ennio Flaiano zabeležil: "Vsi pišejo. Kdor ne piše, zbira gradivo za pisanje. Če se bo ta kulturni čudež nadaljeval, bomo imeli vsaj enega pisatelja na sto prebivalcev. Samemu sebi prisegam, da ne grem več na nobeno večerjo z nikomer, ki piše roman".

In tako dalje in tako naprej, a veliko lepše in vedno izjemno lepo ter lahko: resnicoljubno, a obenem s tisto prijetno ironijo, ki dela tudi neznošno banalnost življenja znosno, nikdar pa se ne sprijazni z vulgarnostjo slabih navad in množice. Še vedno svež in danes še bolj svež kot včeraj, to je Ennio Flaiano!

A ja, na Slovenskem Flaiana poznajo, še kako ga poznajo, saj so videli vsaj nekaj njegovih imenitnih in tudi z oscarjem nagradjenih filmov, za preživetje je namreč pisal scenarije, napisal jih je ogromno, a bom navedel samo slovit film La dolce vita, s Fellinijem seveda, kot jih je bilo veliko drugih, a v bistvu Ennio Flaiano filma ni maral in ga je obenem ljubil, kar pa še ne pomeni, da ne bi zapisal: "V Italiji je najbolj preta črta med dvema točkama arabeska. Živimo v mreži arabesk". In se oddahneš, ko od Flaiana izveš, da je danes prav vsak "kreten poln idej"!

Pogled s tribune

Tudi derbiji se spreminjajo

Derbiji, pa naj bodo slovenski, mestni ali kakršnikoli že, so poseben pojav v športu. Angleška beseda "derby" označuje osrednji bolj kot sosedski dvoboj, v italijanski in slovenski različici pa ohranja oba pomena. Pri nas so derbiji v prvi vrsti tekme med zamejskimi ekipami. Kolikim smo bili priča

derbi na solidni tekmovalni ravni. Lep sobotni popoldan v Križu, veliko gledalcev, med njimi tudi nekateri ugledni predstavniki našega prostora, ves zamejski in tržaški amaterski nogomet, kar nekaj osmink in vrčkov piva pri kiosku. Zaslužena zmaga domačinov proti favoriziranim gostom. Borbena tekma, bučno

Derbi Vesna - Juventina (20.10.2012)

in koliko nenavadnega se je v teh posebnih obračunih zgodilo! Letošnji prvi tovrstni športni dogodki dajejo iztočnice za določena razmišljanja, ki niso zgolj banalna - v slogu, "derbi je pač derbi in ni nujno, da v njem prevlada močnejši". Ta obrabljena fraza sicer ostaja polna resnice, saj so v teh pričakovanih in vedno občutenih srečanjih med prijatelji, sošolci, sovaščani, someščani napovedi, ki jih narekuje zdrava pamet, pogosto postavljene povsem na glavo.

Nogometni derbi Vesna - Juventina. Že v dneh pred tekmo so bile v medijih izjave, da je to še edini pravi slovenski nogometni

navijanje, pa tudi nekaj ostrih besednih spopadov med razgretimi privrženci (posamezniki) enih in drugih. Med igralci na zelenici vzoren fair play. Moški odbojarski derbi Soča - Val. Pravzaprav "posebno poseben" dogodek, saj sta društvi poleti stopili na skupno pot in sestavili dve združeni članski ekipi. Torej v resnici Soča/Val proti Valu/Soči. V Sovodnjah dokaj prazni tribuna, malo zanimanja in sodelovanja občinstva, sicer gre še za predprvenstvo, toda deželne odbojarske lige sploh privabljajo malo publike in vzbujajo malo pričakovanja. Gladka zmaga favoritov (Vala). Dokaj nena-

PEVMA Koncert Hruških fantov

Prisrčno podoživljanje ljudskih pesmi

Na povabilo združenja Krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje in župnije sv. Mavra in Silvestra so v deževnem sobotnem večeru, 27. oktobra, prišli v goste v pevsko cerkev Hruški fantje. S svojim nastopom so pričarali tako vzdušje, kot je bilo včasih na vasi, ko so se fantje pod večer zbirali in marsikatero zapeli. V tistih časih je pesem spremljala ljudi "od zibelke do groba". Z njo so skušali odgovoriti na marsikatero temeljno življenjsko vprašanje, pa tudi približati in "počlovečiti" božje osebe in svetnike. Hruški fanti so ljudski pevci iz vasi Hrušica pri Brkinih, v hriboviti pokrajini med Istro in celinskim delom Slovenije; vas je ob glavni cesti med Trstom in Reko. V vasi z 260 prebivalci so l. 1995 ustanovili pevsko skupino, ki si je zadal naloge zbiranja, zapisovanja in petja starih ljudskih pesmi, še živih v spominu starejših vaščanov. Pevska skupina je že dosegla vrsto uspehov doma in na gostovanjih v tujini; svojevredno domače petje je ponesla celo med Slovence v Avstralijo; ti so ji za delo, ki ga skrbno opravlja, dali posebno plaketo. Hruški fanti se lahko ponašajo s kar nekaj nastopi na slovesnih prireditvah in srečanjih. Tako so npr. junija 2002 zapeli pred 16 predsedniki srednjeevropskih držav na Brdu pri Kranju, pa še na slavnostni seji Državnega zbora v Ljubljani. Leta 2008 so nastopili na protokolarnem srečanju v Sloveniji, na

vrhu med ZDA in EU; takrat so se pevci srečali tudi z nekdanjim ameriškim predsednikom Bushem. Istega leta so posneli ljudsko pesem ob spremljavi harmonikarja Denisa Novata in se tako znašli na plošči z znanimi pevskimi imeni Darjo Švajger, Nušo Derenda, Oliverjem Dragojevičem ... 15-letnico ustanovitve so proslavili tudi z opernim solistom Markom Kobalom s skupino Volk Folk in kantavtorjem Alešem Hadalinom. Sodelovanje s temi pevci bo podlaga njihove tretje plošče, ki bo predvidoma izšla ob 20-letnici njihovega delovanja, l. 2015. Hruški fantje so za svoje ustvarjalno delo prejeli tudi številna priznanja. Kljub vsem tem uspehom so preprosti in najraje pojejo v domačem kraju, v krogu znancev. Skupino sestavljajo:

fanti - nekateri oblečeni v brkinske prazne noše iz let 1890-1900 - zapeli trinajst pesmi, pretežno z nabožno tematiko, v kateri največkrat nastopa Marija. Ona dejansko pomaga ljudem: doji dojenčka, pospremi padlega vojaka v nebesa ... Med njimi je bila ena izmed najstarejših Marjinih pesmi, morda predhodnica molitve Zdravamarija. Med "pripovednimi" pesmimi, ki v veseljem ali bolj žalostnem tonu spregovorijo o lepih in temnejših straneh življenja, o gledanju na smrt in presojo moralnosti človeških dejanj, so se prepletale štiri zgodbe v narečju: *Ževljenje je lejpu, Vsak muore nuosit suj križ, Tri želje, Od lejniga ovčarja*. Vsaka izmed njih vsebuje modro, občevljivo in seveda vzgojno misel. Posvetne in nabožne teme se

mirko Muha in Mirko Kocjančič (prvi tenor - čez v njihovem narečju), Matej Muha, Rado Muha, Jan Tomažič Mihalič, Darko Butinar in Stanko Novak (drugi tenor - naprt), Nejc Muha, Lado Mahne in Silvo Cek (bariton - vmejs), Danijel Cek, Grega Mezgec, Stanko Križman, Andrej Ljubič, Aleksander Vitez in Rudi Kocjančič (basi). Tudi v pevski cerkvi se je iz njihovih grl zaslišalo značilno slovensko tri ali štiriglasno petje z vodilnim drugim tenorjem, za terco višjim prvim tenorjem, krepko poudarjenimi basi in statičnim baritonom. Sobotnim udeležencem koncerta v pevski cerkvi, ki jo bogatijo imenitne freske Toneta Kralja, so Hruški

prepletajo med seboj, saj je bilo nekdanje življenje pristneje povezano z božjimi, svetimi osebami. Zadnja je bila na vrsti znana *Veš, o Marija*, ki jo pojemo tudi na naših korih. Pevci so povabili poslušalce, naj jo zapojejo z njimi. S prisrčnim končnim ploskanjem je občinstvo iztržilo še dodatno "vojško" pesem. V imenu prirediteljev je uvodoma goste predstavil Vili Princič, ob koncu pa se je predsednik združenja Krajevna skupnost Pevma-Štmaver-Oslavje zahvalil Hruškimi fantom za zelo lep pristen domač večer in izrazil željo, da bi še kdaj s pesmijo obiskali naše kraje.

IK

"Življenje je kot škatla čokolatino"

"Nikoli ne veš, kaj boš dobil"

Edina stvar, ki je v tem življenju nesprenemljiva, je to, da se vse stalno spreminja. Tega se nisem spomnila jaz, prav tako se ne spomnim, kje sem to prebrala. A drži kot pribito. In če si človek, ki ne mara sprememb, je to zelo naporno. So spremembe, ki jih načrtuješ, se nanje pripravljaj, si jih spregovorijo o lepih in temnejših straneh življenja, o gledanju na smrt in presojo moralnosti človeških dejanj, so se prepletale štiri zgodbe v narečju: *Ževljenje je lejpu, Vsak muore nuosit suj križ, Tri želje, Od lejniga ovčarja*. Vsaka izmed njih vsebuje modro, občevljivo in seveda vzgojno misel. Posvetne in nabožne teme se

številu napak. Da moram v nekaterih stvareh preprosto začeti od začetka. Nekaterih sprememb ne moremo in nočemo predvidevati. O njih ne

pot? Delaš prave stvari? Ali zapravljaš življenje? Ena izmed tehnik postavljanja prioritet v lastnem življenju je tudi vprašanje: "Če bi vedeli, da imate pred seboj še šest

mesecev življenja, kaj bi v tem času naredili?" V luči takšne dokončnosti marsikatera neresljiva težava postane rešljiva ali dobi drugačen pomen. Saj vem, da papir vse prenese. Z lahkoto je zapisati, da so bolezen, izguba zaposlitve, nesreča, srečanje s svojo smrtjo ali smrt bližnjih nekaj, kar je kljub bolečini, trpljenju, obupu pripomoglo k temu, da si postal boljši človek - zase in za druge. Kristjanom bi to vendarle

maramo niti razmišljati. V preteklih dneh smo se veliko pogovarjali in razmišljali o smrti. Če živiš v družini z osemletniki, so to teme, ki jih še posebej zanimajo in so glede njih (v očeh odraslih, ki bi kakšno stvar radi malo zamaskirali) skoraj brutalno odkriti. Sprehod po pokopališču ali obredi dneva Vseh svetih so za sabo potegnili kopicu takšnih in drugačnih vprašanj o tem, kdaj je kdo umrl, zakaj in kje je kdo umrl. Z vidika seznanjanja lastnih otrok z družinsko zgodovino so to lepe prilike, a kaj, ko se zraven pritakne nelagodno kljuvanje, da "ne vemo ne dneva ne ure". In neke vrste stremenje ob razmišljanju, kaj bi s sabo prinesla pred sodni stol. Je tisto, kar živiš, prava

moralo biti bolj jasno. V pred kratkim izšli knjigi Brez matere, ki sem jo zaradi njene aktualnosti že nestrpnost pričakovala, je duhovnik na pogrebu svoje matere izrekel besede, h katerim se neprestano vracam: "...tako rekoč v vsakem dogodku v življenju obstaja rešitev, zakoreninjena v nesebični ljubezni, in kristjanova naloga je, da jo poišče. Vedno nas je opominjala, da se moramo samo zazreti v križ, pa bomo razumeli, kakšna je resnična, brezpogojna in nesebična ljubezen". (Gail, J. Brian, Brez matere, Družina, 2012). Iščem v dogodkih, spremembah, ki jih načrtujem ali me doletijo? Kam se usmeri moj pogled? Kakšno rešitev odkrijem?

Alenka Hvalica

Potovanje po skrivnostih vesolja Jupitrova najbližja Galilejeva luna, Io

Zadnjič smo opisali Jupiter, največji planet našega Osončja, ki ima zaradi svoje mase zelo močno gravitacijsko privlačnost. O tem pričča veliko število lun, ki krožijo okrog njega. Danes jih je znanih 63 in večino so jih odkrili po letu 2000. To so majhna telesa, najbrž ujeti asteroidi, ki krožijo tudi več milijonov kilometrov proč od planeta, nekatera celo tudi v nasprotni smeri kot večina ostalih lun. Največje, Galilejeve lune, nosijo ime po slovitem italijanskem astronomu, ki jih je odkril. To so velika telesa, ki so nastala hkrati s Jupiterom in so od vseh njegovih satelitov najzanimivejša. Planetu najbližja je Galilejeva luna, Io, ki nosi ime po eni od Zevsovih ljubic iz grške mitologije. Za en obhod potrebuje dobrih 42 ur in je s 3600 km premera nekoliko večja od naše Lune. Njeno pravo podobo so ugotovili šele s

preletom sonde Voyager 1 in kasneje še sonde Galileo. Najprej so planetologi mislili, da je to z ledom in kraterji posut svet, vendar je sonda na njenem površju razkrila burno ognjeniško dogajanje. Danes poznamo Io kot ognjeniško najbolj dejavno telo v Osončju, saj so na njej prešteli okrog 300 ognjenikov. Na površje bruhajo žveplo in razne žveplove spojine, tokovi lave pa so iz silikatnih kamnin, podobno kot na Zemlji. Zaradi majhne gravitacije se snov, ki jo vulkani izbruhajo, dvigne visoko nad površje lune, tudi do 300 km. Kasneje se ta poseje v okolici ognjenika, del te pa uide v vesolje. Žveplove spojine pripomorejo k različni obarvanosti tal. Poleg ognjeniških izbruhov so na luni lo zabeležili pojave, ki nekoliko spominjajo na gejzirje. Iz njih namreč izhajata hladen plin in led. V okolici ognjenikov temperatu-

ra lahko doseže več kot 1230 °C, kar je najvišja temperatura na površini kakega telesa v Sončnem sistemu, razen Sonca. Kjer ognjenikov ni, pa se temperatura spusti do -153 °C. Ognjeniški izbruh se hitro spreminjajo. Opazili so namreč, da so se v štirih mesecih nekateri izbruhi ustavili in drugi začeli. Udarnih kraterjev, ki jih za sabo pustijo meteoriti, skoraj ni opaziti ravno zaradi ognjeniške dejavnosti, ki stalno spreminja videz površja. Kaj pa je vzrok tako burnega dogajanja na tej luni? Io čuti močan gravitacijski vpliv bližnjega Jupitra in drugih dveh velikih teles, Evrope in Ganimeda, s katerima je v tako imenovani Laplaceovi resonanci. To pomeni, da ko Ganimed opravi en obhod okrog Jupitra, jih Evropa opravi dva, Io pa štiri. Poleg tega Io kaže svojemu planetu vedno isto stran, prav tako kot Luna Zemlji. Omenjena telesa izvajajo na Io močne plimske sile, kar povzroča stalno raztezanje in krčenje lune, tudi do 100 m. To gnetenje povzroča velika notranja trenja in zato je v globini del njene notranjosti vedno

staljen. Ta talina pa stalno prihaja na dan ob vulkanskih izbruhih. Io ima poleg kopice ognjenikov tudi nevulkanske gore, jezera staljenega žvepla, kaldere in razne tokove lave ter različnih oblik

re, ki je sestavljena pretežno iz žveplovega dioksida, s hitrostjo 1000 kg na sekundo. Ti se potem zadržujejo kot oblak nevtralnega plina (ni električno nabitih delcev) v okolici Io. Del teh plinov

no nahaja v tem torusu, katerega delci se vrtijo skupaj z Jupitrovo magnetosfero, s hitrostjo 74 km na sekundo. Delci, ki se nahajajo v zunanosti torusa, nekoliko dlje od Jupitra kot Io, relativno hitro pobegejo iz njega. Njihov tlak pritiska Jupitrovo magnetosfero navzven in jo napihuje. Ob sekanju Jupitrovih magnetnih silnic, skozi katere lo potuje, nastaja električni tok med njeno atmosfero in Jupitrovimi polarnimi območji, kar povzroča nastanek avror na planetovih polih. Pozicija Io in avror, ki jih dela na Jupitru, močno vpliva na radijski signal, ki ga na Zemljo dobimo od Jupitra. Ko je namreč Io vidna z Zemlje, se radijski signal močno poveča, ko pa je ne vidimo, se jakost signala zmanjša. Druga posledica potovanja skozi magnetne silnice so inducirani električni tokovi v notranjosti Io, ki sestavljajo njeno inducirano magnetno polje. To polje najverjetneje dela staljena magma v lunini notranjosti.

Andrej Brešan

Velik izbruh na luni Io, kjer se oblak iz žveplovih plinov dviguje več kot 300 km nad površino

tekočega žvepla. Io močno interagira z Jupitrovim magnetnim poljem in bistveno pripomore k njegovi obliki. Njegova magnetosfera odnaša pline in prah iz lunine redke atmosfere

se lahko ionizira, Jupitrovo magnetno polje pa jih raznaša po magnetosferi in dela oblak iz plazme v obliki torusa, ki obdaja planetov ekvator in močno seva v ultravijolični svetlobi. Io se stal-

V LETU VERE SE SPOMNIMO DUHOVNIKOV: "BOŽJI DAR" ZA VSE

Vsi duhovniki, ne samo naš župnik, so Božji dar. Se tega zavedamo? So ljudje, ki s svojim privoljenjem izbirajo Boga kot izključni in edini življenjski ideal. Življenje, ki ne predpostavlja brezskrbnosti in umirjenosti. Za vsakega, ki kaj zgreši, jih je na tisoče, ki neutrudno posvečajo svoje življenje temu, da prinašajo vsem Božjo besedo in konkretna dejanja ljubezni. Vrača se vprašanje: se zavedamo, da vsakdo izmed nas lahko sodeluje pri njihovem dostojanstvenem vzdrževanju? Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo in posredovali veselo novico, je dovolj malo. Molitev in tudi ekonomski prispevek: Prispevek Skupno z duhovniki (*Offerta Insieme ai sacerdoti*), o katerem govorimo na tej strani. Vsak Prispevek, poleg tega, da je dar usklajen in solidaren, predstavlja tudi "naložbo", ki ustvarja druge vire. Po vsej Italiji so namreč duhovniki v prvi vrsti v pastoralnem delovanju ter številnih skrbstvenih in karitativnih pobudah. Zato zagotoviti jim čim boljše delovne razmere v Gospodovem vinogradu pomeni spodbujati še druge cerkvene stvarnosti in dejavnosti v služenju najšibkejšim bratom. *"Vsak naknadni Prispevek, ki ga zbere Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov - trdi Matteo Calabresi, odgovorni pri Službi za promocijo ekonomske podpore Cerkvi - je pomemben vsaj iz dveh razlogov: na konkreten in usklajen način prispeva k vzdrževanju 37 tisoč škofijskih duhovnikov, predvsem pa priča o skupnosti, ki ni povsem gluha in brez čuta soudeležnosti ter soodgovornosti, ki presega lastno cerkveno skupnost".*

Maria Grazia Bambino

NEDELJA SKUPAJ Z DUHOVNIKI

Italijanska Cerkev posveča vsako leto poseben vsedrjavni dan, da bi senzibilizirala vernike na temo vzdrževanja duhovnikov. Gre za zadnjo nedeljo v novembru, na praznik Kristusa Kralja; cilj pobude je v tem, da bi verniki spoznali Prispevke, ki so namenjeni vsem 37 tisoč "škofijskim" duhovnikom. So delivci zakramentov in prijatelji našega življenja, uteha revnim in osamljenim, misijonarji na našem ozemlju, v ječah in bolnišnicah, v velikih italijanskih mestih, hribovitih vaseh in na otokih. Več kot 600 jih je bilo poslanih v dežele tretjega sveta. In vendar številni kristjani ne vedo, da lahko podpirajo njihovo poslanstvo prav vsak dan. Še več, njihovo vzdrževanje je zaupano vernikom, kot že v prvotnih krščanskih skupnosti, v znamenje občestva.

Dovolj je majhen Prispevek, vsakdo naj da, kar je v

njegovih močeh. Toda ne odrečimo se temu, da bi sodelovali pri njihovem vzdrževanju, kajti to je naša zahvala za njihovo življenje, ki je bilo darovano evangeliju in drugim. Po možnosti se kar navadimo to gesto ponavljati tudi med letom. Tako jih bomo spremljali v njihovem poslanstvu. In tako bomo naredili, da bo vidna Cerkev-občestvo, o kateri je bil govor na drugem Vatikanskem cerkvenem zboru.

ODKRIJ PRISPEVKE, OMOGOČI RAST SKUPNOSTI

- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine v vaši škofiji. Seznam inštitutov IDSC lahko najdete na www.insiemeaisacerdoti.it;

- s kreditno kartico CartaSi s klicem na brezplačno številko CartaSi 800-825 000 ali prek internetnega naslova www.insiemeaisacerdoti.it.

Kam gredo darovani Prispevki?

V Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero - ICSC) v Rim. Ta jih pravično porazdeli 37 tisoč škofijskim duhovnikom. Na tak način jim lahko zagotovi dostojen mesečni prihodek: 883 evrov neto mesečno za duhovnika, ki je bil komaj posvečen, vse do 1.380 evrov za škofa tik pred upokojitvijo. Ti Prispevki podpirajo tudi okrog 3 tisoč duhovnikov, ki so ostareli ali bolni, potem ko so preživeli vse življenje v služenju evangeliju in bližnjemu, dosegajo pa tudi 600 misijonarjev v deželah tretjega sveta.

Zakaj ne poskrbi vsaka župnija za svojega duhovnika?

Prispevki so nastali kot sredstvo občestva med duhovniki in verniki, pa tudi med župnijami. Da bi tudi manjšim skupnostim zagotovili ista sredstva, kot jih imajo številčnejše, v duhu Cerkve-občestva, zarisane na drugem Vatikanskem koncilu.

Katera je razlika med Prispevki za duhovnike in novčičem, ki se pobira pri maši?

Razlika je v namembnosti. Vsaka skupnost daje prispevek svojemu župniku. Ta lahko računa na skromno vsoto za svoje vzdrževanje iz župnijske kase (it. quota capitaria), in sicer 0,0723 evra (7 centov) mesečno na vsakega prebivalca. Toda v veliki večini italijanskih župnij, ki imajo manj kot 5 tisoč prebivalcev, bi župnikom primanjkovalo tudi za najnujnejše. V tem primeru prihajajo na pomoč omenjeni skromni vsoti Prispevki in sredstva Osem tisočink ('8xmille').

Zakaj naj darujemo Prispevke, če že ob-

staja '8xmille'?

Prispevki in darovi '8xmille' so nastali skupaj leta 1984 z izvajanjem dogovorov o reviziji konkordata. Darovi Osem tisočink so danes znano sredstvo in vernike ne stanejo prav nič. Prispevki pa pomenijo korak več v soudeležnosti: zahtevajo majhen strošek, nakazujejo pa izbiro cerkvenega življenja. In vendar zbrani Prispevki krijejo približno 3% letnih potreb; prispevki Osem tisočink so torej še vedno odločilni za vzdrževanje duhovnikov. In vendar je pomembno, da ljudje spoznajo Prispevke prav zato, ker ta dar govori o zavestni odločitvi za cerkveno življenje. In dosega tudi duhovnike majhnih in oddaljenih župnij.

Zakaj se imenujejo tudi "odtegljivi prispevki"?

Ker se lahko odtegnejo pri izračunu davčne osnove za izračun davka od dohodkov do maksimalnega zneska 1.032,91 evra letno. Odtegljivost velja samo za fizične osebe.

Kdo lahko daruje Prispevek za duhovnike?

Vsakdo izmed nas. V lastnem imenu, pa tudi v imenu družine ali župnijske skupine.

Kako lahko darujem?

- z nakazilom na poštni tekoči račun št. 57803009, naslovljen na Istituto Centrale Sostentamento Clero - Erogazioni liberali, Via Aurelia 796, 00165 Roma;

- prek enega izmed bančnih tekočih računov, posvečenih Prispevkom, najdete jih na www.insiemeaisacerdoti.it.